

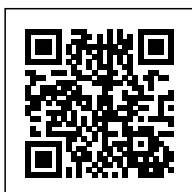

PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY
POSLANECKÁ SNĚMOVNA

VII. volební období

821/0

**Vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 187/2006 Sb.,
o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů, a další
související zákony**

Zástupce předkladatele: min. práce a soc. věcí
Doručeno poslancům: 27. května 2016 v 10:53

V l á d n í n á v r h

ZÁKON

ze dne2016,

kterým se mění zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

ČÁST PRVNÍ

Změna zákona o nemocenském pojištění

Čl. I

Zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění zákona č. 585/2006 Sb., zákona č. 181/2007 Sb., zákona č. 261/2007 Sb., zákona č. 239/2008 Sb., zákona č. 305/2008 Sb., zákona č. 306/2008 Sb., zákona č. 479/2008 Sb., zákona č. 2/2009 Sb., zákona č. 41/2009 Sb., zákona č. 158/2009 Sb., zákona č. 227/2009 Sb., zákona č. 302/2009 Sb., zákona č. 303/2009 Sb., zákona č. 362/2009 Sb., zákona č. 157/2010 Sb., zákona č. 166/2010 Sb., zákona č. 347/2010 Sb., zákona č. 73/2011 Sb., zákona č. 180/2011 Sb., zákona č. 263/2011 Sb., zákona č. 341/2011 Sb., zákona č. 364/2011 Sb., zákona č. 365/2011 Sb., zákona č. 375/2011 Sb., zákona č. 458/2011 Sb., zákona č. 470/2011 Sb., zákona č. 1/2012 Sb., zákona č. 167/2012 Sb., zákona č. 169/2012 Sb., zákona č. 396/2012 Sb., zákona č. 401/2012 Sb., zákona č. 303/2013 Sb., zákona č. 344/2013 Sb., zákona č. 64/2014 Sb., zákona č. 250/2014 Sb., zákona č. 267/2014 Sb., zákona č. 332/2014 Sb., nálezů Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 14/2015 Sb., zákona č. 131/2015 Sb., zákona č. 204/2015 Sb., zákona č. 317/2015 Sb. a zákona č. 47/2016 Sb., se mění takto:

1. V § 1 odst. 1 se za slovo „mateřství“ vkládají slova „, péče otce o dítě po jeho narození“.
 2. V § 3 písm. l) se za slovo „mateřství“ vkládají slova „ , nástup na dávku otcovské poporodní péče“.
 3. V § 3 písmeno u) včetně poznámky pod čarou č. 81 zní:
„u) otcem dítěte muž zapsaný jako otec dítěte do knihy narození⁸¹⁾,“
- ⁸¹⁾ § 14 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.“
4. V § 3 se na konci textu písmene v) doplňují slova „; v případě svěření dítěte soudem do společné nebo do střídavé péče³⁰⁾ obou rodičů se za domácnost považuje domácnost každého z těchto rodičů“.

5. V § 4 se za písmeno b) vkládá nové písmeno c), které zní:
„c) dávka otcovské poporodní péče (dále jen „otcovská“),“.
- Dosavadní písmena c) a d) se označují jako písmena d) a e).
6. V § 16 úvodní části ustanovení, § 21 odst. 1 písm. b), § 47 odst. 1 věty první a v § 95 odst. 1 písm. d) se za slova „pomoci v mateřství“ vkládá slovo „ , otcovské“.
7. V § 18 odst. 7 písm. c) se za slovo „mateřství“ vkládá slovo „ , otcovská“.
8. V § 20 se na konci textu odstavce 2 doplňují slova „nebo na více otcovských“.
9. V § 29 se dosavadní text označuje jako odstavec 1 a doplňuje se odstavec 2, který zní:
„(2) Výše nemocenského za kalendářní den činí 100 % denního vyměřovacího základu v případech, kdy byl pojištěnec uznán dočasně práce neschopným nebo mu byla nařízena karanténa v důsledku toho, že se prokazatelně podílel v obecném zájmu na provádění záchranných nebo likvidačních prací při požáru, ekologické nebo průmyslové havárii, při povodni, vichřici nebo vyšším stupni větrné pohromy nebo při jiných mimořádných událostech jako člen jednotky sboru dobrovolných hasičů obce povoláné operačním střediskem Hasičského záchranného sboru České republiky.“.
10. V části třetí se za hlavu IV vkládá nová hlava V, která včetně nadpisu zní:

„HLAVA V

OTCOVSKÁ

Díl 1

Podmínky nároku na otcovskou

§ 38a

(1) Nárok na otcovskou má

- a) pojištěnec, který pečuje o dítě, jehož je otcem,
- b) pojištěnec, který pečuje o dítě, které převzal do péče nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí příslušného orgánu, pokud dítě ke dni převzetí do této péče nedosáhlo 7 let věku.

(2) Podmínkou nároku na otcovskou osoby samostatně výdělečně činné je účast na pojištění jako osoby samostatně výdělečně činné podle § 11 alespoň po dobu 3 měsíců bezprostředně předcházející dni nástupu na otcovskou podle § 38b odst. 2. Podmínkou nároku na otcovskou zahraničního zaměstnance je účast na pojištění jako zahraničního zaměstnance podle § 10 odst. 8 alespoň po dobu 3 měsíců bezprostředně předcházející dni nástupu na otcovskou podle § 38b odst. 2.

(3) Otcovská náleží, jen nastal-li nástup na otcovskou v období 6 týdnů ode dne narození dítěte nebo ode dne převzetí dítěte do péče.

(4) V tomtéž případě péče o dítě náleží otcovská jen jednou a jen jednomu z oprávněných. Otcovská náleží jen jednou i v případě, že pojištěnec pečuje o více dětí narozených současně nebo o více dětí převzatých současně do péče; v tomto případě se péče o více těchto dětí považuje za péči o jedno dítě.

(5) Nárok na otcovskou nemají pojištěnci vykonávající pojištěnou činnost ve vazbě, odsouzení ve výkonu trestu odnětí svobody zařazení do práce a osoby ve výkonu zabezpečovací detence zařazené do práce.

Díl 2 Podpůrčí doba u otcovské

§ 38b

(1) Podpůrčí doba u otcovské činí 1 týden.

(2) Podpůrčí doba u otcovské začíná nástupem na otcovskou. Nástup na otcovskou nastává dnem, který pojištěnec určí v období 6 týdnů ode dne narození dítěte nebo ode dne převzetí dítěte do péče.

(3) Jestliže je dítě umístěno v zařízení poskytujícím nepřetržitou péči o děti z jiných než zdravotních důvodů na straně dítěte nebo matky, podpůrčí doba u otcovské končí dnem umístění dítěte do takového zařízení. Obdobně se postupuje v případě, pokud rodiče o dítě přestali pečovat a dítě bylo z tohoto důvodu svěřeno do péče nahrazující péči rodičů.

(4) Výplata otcovské se nepřerušuje. Otcovská náleží po celou podpůrčí dobu i v případě úmrtí dítěte před uplynutím podpůrčí doby.

(5) Jestliže v průběhu podpůrčí doby, po kterou se pojištěnci vyplácí otcovská, vznikne nárok na další otcovskou z téhož pojištění, nevypláčí se další otcovská po dobu, po kterou trvá nárok na předchozí otcovskou; podpůrčí doba u této další otcovské se však stanoví ode dne nástupu na otcovskou. Otcovská se dále nevypláčí za dny pracovního klidu, pokud pojištěnci nevznikl nárok na výplatu otcovské alespoň za 1 kalendářní den, který měl být pro něho pracovním dnem.

Díl 3 Výše otcovské

§ 38c

Výše otcovské za kalendářní den činí 70 % denního vyměřovacího základu.

Díl 4 Společné ustanovení o otcovské

§ 38d

Za rozhodnutí příslušného orgánu o převzetí dítěte do péče nahrazující péči rodičů se považují rozhodnutí podle § 38 písm. a) až e) a g) až i) a rozhodnutí soudu o svěřeni dítěte do pěstounské péče.“.

Dosavadní hlavy V až VII se označují jako hlavy VI až VIII.

11. V § 39 odst. 2 se věta druhá zrušuje.

12. V § 48 odst. 1 se za písmeno a) vkládá nové písmeno b), které zní:

„b) nárok na výplatu otcovské přednost před nárokem na výplatu nemocenského a ošetřovného,“.

Dosavadní písmeno b) se označuje jako písmeno c).

13. V § 48 odst. 3 se za větu první vkládá věta „Je-li však jednou z dávek podle věty první otcovská, nesmí být úhrn dávek za kalendářní den vyšší, než by činila výše otcovské vypočtené z denního vyměřovacího základu ve výši třetí redukční hranice; je-li úhrn dávek vyšší, snižuje se postupně ošetřovné, nemocenské a otcovská tak, aby úhrn dávek tuto výši otcovské nepřesáhl.“.

14. V § 97 se na konci odstavce 1 doplňuje věta „Jde-li o žádost o otcovskou, předává zaměstnavatel tuto žádost okresní správě sociálního zabezpečení podle věty první neprodleně po uplynutí podpůrní doby podle § 38b.“.

15. V § 109 se na konci odstavce 3 tečka nahrazuje čárkou a doplňuje se písmeno c), které zní:

„c) při stanovení výše nemocenského podle § 29 odst. 2 též potvrzením hasičského záchranného sboru kraje, jehož operačním střediskem byla jednotka sboru dobrovolných hasičů obce povolána, že pojištěnec je členem této jednotky a že k dočasné pracovní neschopnosti nebo k nařízení karantény došlo v souvislosti se skutečnostmi uvedenými v § 29 odst. 2.“.

16. V § 109 se za odstavec 6 vkládá nový odstavec 7, který zní:

„(7) Nárok na výplatu otcovské se uplatňuje na předepsaném tiskopise. Pro výplatu otcovské v případě uvedeném v § 38a odst. 1 písm. b) je třeba dále osvědčit skutečnost, že žadatel převzal dítě do péče, rozhodnutím příslušného orgánu (§ 38d).“.

Dosavadní odstavec 7 se označuje jako odstavec 8.

17. V § 110 odst. 2 větě první se za slovo „Nemocenské“ vkládá slovo „ , otcovská“.

18. V § 145 odst. 2 se slova „až 6“ nahrazují slovy „až 7“.

Čl. II

Přechodná ustanovení

1. Nárok na dávku otcovské poporodní péče vzniká, pokud se dítě narodilo v období 6 týdnů přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona.

2. Nárok na dávku otcovské poporodní péče vzniká, pokud bylo dítě v období 6 týdnů přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona převzato do péče nahrazující péči rodičů.

3. Vznikl-li nárok na výplatu nemocenského přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona a tento nárok trvá alespoň v den, kdy tento zákon nabyl účinnosti, stanoví se ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona nemocenské podle § 29 odst. 2 zákona č. 187/2006 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, pokud pojištěnec předloží příslušné okresní správě sociálního zabezpečení potvrzení uvedené v § 109 odst. 3 písm. c) zákona č. 187/2006 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona.

ČÁST DRUHÁ

Změna zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení

Čl. III

V § 37 odst. 1 písm. e) zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění zákona č. 590/1992 Sb., zákona č. 307/1993 Sb., zákona č. 241/1994 Sb., zákona č. 60/1995 Sb., zákona č. 242/2003 Sb., zákona č. 189/2006 Sb., zákona č. 261/2007 Sb., zákona č. 305/2008 Sb., zákona č. 306/2008 Sb., zákona č. 458/2011 Sb., zákona č. 470/2011 Sb. a zákona č. 344/2013 Sb., se za slovo „osamělý,“ vkládají slova „dobu, po kterou trvala podpůrná doba u dávky otcovské poporodní péče podle zákona o nemocenském pojištění,“.

ČÁST TŘETÍ

Změna zákona o důchodovém pojištění

Čl. IV

Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění zákona č. 134/1997 Sb., zákona č. 289/1997 Sb., zákona č. 224/1999 Sb., zákona č. 18/2000 Sb., zákona č. 118/2000 Sb., zákona č. 132/2000 Sb., zákona č. 220/2000 Sb., zákona č. 116/2001 Sb., zákona č. 188/2001 Sb., zákona č. 353/2001 Sb., zákona č. 198/2002 Sb., zákona č. 263/2002 Sb., zákona č. 264/2002 Sb., zákona č. 362/2003 Sb., zákona č. 424/2003 Sb., zákona č. 425/2003 Sb., zákona č. 85/2004 Sb., zákona č. 281/2004 Sb., zákona č. 359/2004 Sb., zákona č. 436/2004 Sb., zákona č. 562/2004 Sb., zákona č. 168/2005 Sb., zákona č. 361/2005 Sb., zákona č. 377/2005 Sb., zákona č. 24/2006 Sb., zákona č. 109/2006 Sb., zákona č. 189/2006 Sb., zákona č. 264/2006 Sb., zákona č. 267/2006 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 405/2006 Sb., zákona č. 152/2007 Sb., zákona č. 181/2007 Sb., zákona č. 218/2007 Sb., zákona č. 261/2007 Sb., zákona č. 296/2007 Sb., zákona č. 178/2008 Sb., zákona č. 305/2008 Sb., zákona č. 306/2008 Sb., zákona č. 382/2008 Sb., zákona č. 479/2008 Sb., zákona č. 41/2009 Sb., zákona č. 108/2009 Sb., zákona č. 158/2009 Sb., zákona č. 303/2009 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 135/2010 Sb., zákona č. 347/2010 Sb., zákona č. 73/2011 Sb., zákona č. 220/2011 Sb., zákona č. 341/2011 Sb., zákona č. 348/2011 Sb., zákona č. 364/2011 Sb., zákona č. 365/2011 Sb., zákona č. 428/2011 Sb., zákona č. 458/2011 Sb., zákona č. 470/2011 Sb., zákona č. 314/2012 Sb., zákona č. 401/2012 Sb., zákona č. 403/2012 Sb., zákona č. 463/2012 Sb., zákona č. 267/2013 Sb., zákona č. 274/2013 Sb., zákona č. 303/2013 Sb., zákonného opatření Senátu č. 344/2013 Sb., zákona č. 182/2014 Sb., zákona č. 183/2014 Sb.,

zákona č. 250/2014 Sb., zákona č. 267/2014 Sb., zákona č. 332/2014 Sb., zákona č. 131/2015 Sb., zákona č. 377/2015 Sb. a zákona č. 47/2016 Sb., se mění takto:

1. V § 5 odst. 2 písm. g) se za slovo „ošetřovného“ vkládají slova „a u dávky otcovské poporodní péče“.
2. V § 16 odst. 4 písm. a) se za slovo „docházku“ vkládají slova „doby, po kterou trvala podpůrčí doba u dávky otcovské poporodní péče podle zvláštního právního předpisu^{5e)}“.
3. V § 52 odst. 1 písm. b) se slovo „výchovy“ nahrazuje slovem „péče“ a slova „nebo do společné výchovy manželů³⁷⁾“ včetně poznámky pod čarou se zrušují.
4. V § 52 se na konci odstavce 1 doplňuje věta „Podmínka potřebné doby pojištění pro nárok na invalidní důchod se pro účely vzniku nároku na sirotčí důchod považuje za splněnou též, byl-li získán aspoň 1 rok doby pojištění uvedený v § 11 a § 13 odst. 1 přede dnem smrti v období uvedeném v § 40 odst. 2 větě první anebo, jde-li o pojištěnce staršího 38 let, byly-li získány aspoň 2 roky doby pojištění uvedený v § 11 a § 13 odst. 1 přede dnem smrti v období uvedeném v § 40 odst. 2 větě druhé.“.
5. V § 52 odst. 5 se slova „výchovy jiné osoby nebo do společné výchovy manželů³⁷⁾“ nahrazují slovy „péče nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí soudu o svěření dítěte do péče jiné osoby“.

Čl. V

Přechodné ustanovení

Nároky na sirotčí důchod uvedené v § 52 zákona č. 155/1995 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, jejichž podmínky byly splněny přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, ale nezakládaly nárok před tímto dnem, se posuzují podle zákona č. 155/1995 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona; sirotčí důchod se v těchto případech přiznává nejdříve ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona.

ČÁST ČTVRTÁ

Změna zákona o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů

Čl. VI

Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění zákona č. 186/2004 Sb., zákona č. 436/2004 Sb., zákona č. 586/2004 Sb., zákona č. 626/2004 Sb., zákona č. 169/2005 Sb., zákona č. 253/2005 Sb., zákona č. 413/2005 Sb., zákona č. 530/2005 Sb., zákona č. 189/2006 Sb., zákona č. 531/2006 Sb., zákona č. 261/2007 Sb., zákona č. 305/2008 Sb., zákona č. 306/2008 Sb., zákona č. 326/2009 Sb., zákona č. 341/2011 Sb., zákona č. 375/2011 Sb., zákona č. 428/2011 Sb., zákona č. 458/2011 Sb., zákona č. 470/2011 Sb., zákona č. 167/2012 Sb., zákona č. 399/2012 Sb., zákona č. 303/2013 Sb., zákona č. 204/2015 Sb. a zákona č. 377/2015 Sb., se mění takto:

1. V § 66 odst. 3 větě první se za slova „čerpání dovolené“ vkládají slova „na dobu, kdy je příslušníkovi vyplácena dávka otcovské poporodní péče (dále jen „otcovská“),“.
2. V § 66 odst. 5 větě první se část věty před středníkem nahrazuje slovy „Byl-li příslušník během dovolené uznán neschopným ke službě, ošetřuje-li nemocného člena rodiny nebo je-li mu vyplácena otcovská, dovolená se mu přerušuje“.
3. V § 78 odst. 2 se věta první nahrazuje větou „U příslušníka je neschopnost ke službě, nařízení karantény nebo vyplácení otcovské omluvenou překážkou ve službě.“.

ČÁST PÁTÁ

Změna zákoníku práce

Čl. VII

V § 192 odst. 1 ve větě čtvrté zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění zákona č. 261/2007 Sb., zákona č. 305/2008 Sb., zákona č. 326/2009 Sb., zákona č. 364/2011 Sb. a zákona č. 365/2011 Sb., se slova „nebo peněžitá pomoc v mateřství“⁶³⁾ nahrazují slovy „peněžitá pomoc v mateřství“⁶³⁾ nebo dávka otcovské poporodní péče¹¹³⁾.

Poznámky pod čarou č. 63 a 113 znějí:

⁶³⁾ § 33 zákona č. 187/2006 Sb.

¹¹³⁾ § 38b zákona č. 187/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů.“.

ČÁST ŠESTÁ

ÚČINNOST

Čl. VIII

Tento zákon nabývá účinnosti prvním dnem devátého kalendářního měsíce následujícího po jeho vyhlášení.

DŮVODOVÁ ZPRÁVA

Obecná část

A. Zhodnocení platného právního stavu, odůvodnění hlavních principů a vysvětlení nezbytnosti navrhované právní úpravy

Podle ust. § 196 a násl. zákoníku práce může otec dítěte čerpat od narození dítěte rodičovskou dovolenou v rozsahu, o jaký požádá, ne však déle než do doby, kdy dítě dosáhne věku 3 let. Pokud chce otec o narozené dítě pečovat současně s matkou, nemá nárok na žádnou finanční podporu ze systému sociálního zabezpečení. Finanční podporu (peněžitou pomoc v mateřství nebo rodičovský příspěvek) může čerpat vždy jen jeden z rodičů pečujících o dítě.

Členům jednotek sboru dobrovolných hasičů obce (dále jen „JSDH obce“), kteří byli uznáni dočasně práce neschopnými z důvodu nemoci nebo úrazu, protože se podíleli na provádění záchranných nebo likvidačních prací při požáru, ekologické nebo průmyslové havárii, povodni nebo při jiných mimořádných událostech, anebo jim byla nařízena karanténa, se poskytuje za předpokladu jejich účasti na nemocenském pojištění stejně jako jiným pojištěncům nemocenské od patnáctého kalendářního dne trvání dočasné pracovní neschopnosti nebo nařízené karantény ve výši 60 % denního vyměřovacího základu, přestože vykonávají tuto činnost v obecném zájmu k ochraně života a zdraví občanů, jejich majetku a majetku právnických osob.

Pokud se týká sirotčích důchodů, praktické zkušenosti ukazují, že i přes dosud provedená zmírnění podmínky potřebné doby pojištění pro nárok na invalidní důchod pro účely vzniku nároku na sirotčí důchod se stále vyskytují případy, kdy nárok na sirotčí důchod nevznikne.

S ohledem na výše uvedené se navrhuje zavést do systému nemocenského pojištění novou dávku otcovské poporodní péče (dále jen „otcovská“). Účelem této nové dávky bude především posílení vazby mezi dítětem a jeho oběma rodiči v raných týdnech života dítěte, podpora a motivace otců k zapojení se do péče o novorozené dítě a rozvoj vztahů v rámci rodiny a kompenzace ucházejícího příjmu otce z důvodu péče o novorozené dítě a matku krátce po porodu. Obdobné opatření se navrhuje zavést i v případě převzetí dítěte do péče nahrazující péči rodičů. Nová dávka bude poskytována z nemocenského pojištění otci dítěte po dobu jednoho týdne, nástup na otcovskou bude možný v období 6 týdnů ode dne narození dítěte a výše této dávky za kalendářní den bude činit 70 % denního vyměřovacího základu. Na dávku bude mít nárok při splnění podmínek zaměstnanec a osoba samostatně výdělečně činná (nemocensky pojištěná), pokud je otcem dítěte nebo osobou, která převzala dítě do péče nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí příslušného orgánu. Návrh zákona bude mít pozitivní přínos pro rovnost žen a mužů. Konkrétně zavedení otcovské vytvoří prostor pro participaci mužů na péči o malé děti a o domácnost, ale také umožní otcům rozvíjet své rodičovské kompetence při zachování jistoty zaměstnání a výdělku. Návrh zákona dále zvýznamňuje potřebu sladování pracovního, soukromého a rodinného života ve veřejném povědomí a přispívá k jejímu naplňování v praktickém životě.

U členů JSDH obce se navrhuje se zřetelem na významné pozitivní dopady jejich činnosti umožnit poskytování nemocenského odchýlně od obecné úpravy ve výši 100 % denního vyměřovacího základu.

Pokud jde o sirotčí důchody, má navrhované opatření za cíl zlepšit sociální situaci sirotků tím, že zavádí další alternativní možnost vzniku nároku na sirotčí důchod v případech, kdy by podle současné právní úpravy nárok na tento důchod nevznikl z důvodu, že zemřelý/zemřelá nesplňuje podmínku potřebné doby pojištění pro vznik nároku na „vlastní“ invalidní důchod (úmrtí se fiktivně považuje za den vzniku invalidity).

Závěrečná zpráva z hodnocení dopadů regulace (RIA) k návrhu tohoto zákona je uvedena v samostatné části a obsahuje podrobné zhodnocení platného právního stavu a vysvětlení nezbytnosti navrhované právní úpravy. Změny, k nimž došlo po projednání vládou, nejsou již v závěrečné zprávě (RIA) uvedeny; závěrečná zpráva (RIA) obsahuje též změny týkající se ošetřovného, které však po projednání vládou byly z návrhu zákona vypuštěny. (odle Obecných zásad pro hodnocení dopadů regulace (RIA) se v takovém případě závěrečná zpráva již nepřepracovává).

B. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s ústavním pořádkem České republiky

Navrhovaná právní úprava je v souladu s ústavním pořádkem České republiky, především s ohledem na čl. 30 odst. 1 Listiny základních práv a svobod ústavně zaručující právo na přiměřené hmotné zabezpečení a čl. 1 a čl. 3 odst. 1 Listiny základních práv a svobod garantující rovnost obecně i rovnost v základních právech zaručených ústavním pořádkem.

C. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s předpisy Evropské unie, judikaturou soudních orgánů Evropské unie a mezinárodními smlouvami, kterými je Česká republika vázána

Navrhovaná opatření nejsou v rozporu s dokumenty EU/ES, zejm. pak s Nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/04 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení a prováděcím předpisem k tomuto Nařízení, tj. Nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 987/09. Návrhem zákona není do právního řádu České republiky implementováno právo EU a návrh zákona není s právem EU v rozporu.

Předmětem navrhované úpravy je zavedení nové dávky nemocenského pojištění. Na tuto novou dávku se budou vztahovat Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/04 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení a prováděcí předpis k tomuto Nařízení, tj. Nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 987/09, a také dvoustranné smlouvy o sociálním zabezpečení, pokud se vztahují na oblast nemocenského pojištění. To platí obdobně, i pokud jde o zmírnění podmínek pro nárok na sirotčí důchod a poskytování nemocenského členům JSDH obce ve výši 100 % denního vyměřovacího základu.

Navrhovaná právní úprava je v souladu s čl. 16 směrnice 2006/54/ES, neboť zaměstnanec může od narození dítěte až do 3 let věku dítěte čerpat rodičovskou dovolenou podle § 196 zákoníku práce. Zaměstnanci, který nastoupí na dávku otcovské poporodní péče (dávku nemocenského pojištění), bude zaměstnavatelem poskytnuta rodičovská dovolená, pokud o ni zaměstnanec zaměstnavatele požádá. Zákoník práce poskytuje zaměstnancům (mužům), kteří čerpají rodičovskou dovolenou v rozsahu, ve kterém je zaměstnankyně oprávněna čerpat mateřskou dovolenou, stejnou ochranu jako zaměstnankyním na mateřské dovolené.

D. Vliv na otázku ochrany soukromí a osobních údajů

Z hlediska ochrany soukromí a osobních údajů nebyly identifikovány žádné negativní dopady. Okruh sledovaných a evidovaných údajů pro posouzení nároku na otcovskou a výplatu otcovské bude prakticky totožný s okruhem údajů evidovaných již v současnosti pro ostatní dávky nemocenského pojištění (např. identifikační údaje zaměstnance, vznik a zánik účasti na pojištění, příp. rozhodnutí příslušného orgánu o svěření dítěte do péče). Obdobně jako u těchto údajů bude zajištěna i standardní ochrana údajů získaných v souvislosti s otcovskou v souladu s principy ochrany osobních údajů. Rovněž pokud jde o sirotčí důchody, bude zajištěna standardní ochrana údajů získávaných již nyní pro posouzení nároku na tento důchod a trvání podmínek nároku na jeho výplatu, totéž platí pro ochranu údajů získaných při poskytování nemocenského členům JSDH obce ve výši 100 % denního vyměřovacího základu.

E. Zhodnocení korupčních rizik

Návrh právní úpravy s sebou nepřináší žádná korupční rizika. Předmětem navrhované úpravy je zavedení nové dávky nemocenského pojištění pro všechny pojištěnce, kteří splní všechny podmínky nároku na tuto dávku a zmírnění podmínek nároku na sirotčí důchod. V navrhované právní úpravě se tedy nejedná o změny, které by zakládaly možnost vzniku korupčního jednání, včetně poskytování nemocenského členům JSDH obce ve zvýšené výměře.

F. Zhodnocení dopadu návrhu ve vztahu k zákazu diskriminace a ve vztahu k rovnosti mužů a žen

Současná právní úprava obsažená v zákonech o nemocenském a důchodovém pojištění neobsahuje žádná ustanovení, která by narušovala právo na rovné zacházení a vedla k diskriminaci. Předmětem navrhované úpravy je zavedení nové dávky nemocenského pojištění pro všechny pojištěnce, kteří splní všechny podmínky nároku na tuto dávku a zmírnění podmínek nároku na sirotčí důchod a umožnění poskytování nemocenského členům JSDH obce ve zvýšené výměře.

Návrh zákona bude mít pozitivní přínos pro rovnost žen a mužů. Konkrétně zavedení dávky otcovské vytvoří prostor pro participaci mužů na péči o malé děti a o domácnost, ale také umožní otcům rozvíjet své rodičovské kompetence při zachování jistoty zaměstnání a výdělku.

G. Dopady na státní rozpočet a ostatní veřejné rozpočty

Předpokládá se, že celkové výdaje na novou dávku nemocenského pojištění – otcovskou se promítnou do státního rozpočtu ve výši 630 mil. Kč¹. Dále se očekává roční finanční dopad do výběru pojistného na zdravotní pojištění ve výši 72 mil. Kč. Celkové výdaje České správy sociálního zabezpečení na zavedení nové dávky a první rok provozu se předpokládají ve výši 40,5 mil. Kč (jedná se o mzdové a věcné výdaje, jednorázové výdaje na vybavení kanceláří, náklady na IT, náklady na úpravy aplikačního programového vybavení, výdaje na tisk nových

¹ Za předpokladu 70% využívání ze strany otců, což lze považovat na základě provedených analýz za realistický předpoklad.

tiskopisů žádostí a výdaje na informační kampaň). Opakující se roční výdaje (mzdové a IT) se odhadují na cca 30 mil. Kč.

Pokud jde o sirotčí důchody, náklady budou spočívat ve zvýšení finančních prostředků na krytí nákladů vyššího počtu přiznaných sirotčích důchodů; na základě dat o zamítnutých žádostech o sirotčí důchod lze odhadovat dopad v řádu 200 mil. Kč ročně. S vyšším počtem přiznávaných a vyplácených sirotčích důchodů budou spojeny i dodatečné administrativní náklady na straně České správy sociálního zabezpečení. Půjde jednak o částku 2 mil. Kč, kterou si vyžádá jednorázové přiznání sirotčích důchodů u osob, které nové mírnější podmínky splnily již v minulosti a na něž se bude nová právní úprava také vztahovat. A dále pak výrazně zvýšené administrativní výdaje spojené s agendou přiznávání a výplaty vyššího počtu sirotčích důchodů, zejména pak v situacích zahraničních žadatelů, kdy je výrazně složitější jak fáze přiznání důchodu (doložení všech podkladů) tak i průběh výplaty, především složitost dokládání studia poživatelů těchto důchodů.

Pokud jde o poskytování nemocenského členům JSDH obce, bude mít navrhovaná úprava dopad na státní rozpočet u dočasných pracovních neschopností členů JSDH obce, které nebudou uznány v důsledku pracovního úrazu a budou trvat po dobu delší než 14 kalendářních dnů. Ze statistických údajů Hasičského záchranného sboru České republiky vyplývá, že ročně v průměru přichází v úvahu do 10 případů dočasné pracovní neschopnosti členů JSDH obce, kdy bude poskytováno nemocenské ve zvýšené výměře, což vychází z úrovně úrazovosti členů JSDH obce, kterou lze analogicky vztáhnout k dočasné pracovní neschopnosti vzniklé z důvodu nemoci nebo nařízení karantény. Při průměrné délce trvání dočasné pracovní neschopnosti 43 kalendářních dnů a po odpočtu prvních 14 dnů této neschopnosti, a při zohlednění průměrného výdělku srovnatelných profesí 20 tis. Kč, budou zvýšené dopady na systém nemocenského pojištění dosahovat ročně výše necelých 27 tis. Kč.

H. Zhodnocení dopadů na podnikatelské prostředí

Pro zaměstnavatele se neočekávají finanční přínosy. Nehmotné přínosy lze spatřovat v tom, že otcové, kteří mají možnost pečovat o své děti, jsou spokojenější v zaměstnání, což povede k jejich větší efektivitě a loajalitě jakožto zaměstnanců. U zaměstnavatelů lze předpokládat mírné zvýšení administrativní zátěže a dále lze předpokládat, že zaměstnavatelé budou muset zajistit provoz s nižším počtem zaměstnanců.

Pokud jde o sirotčí důchody a poskytování nemocenského členům JSDH obce ve zvýšené výměře, dopady na podnikatelské prostředí nebudou.

I. Zhodnocení sociálních dopadů

Návrh má pozitivní sociální dopady na rodiny s novorozenci. Finančním přínosem takové rodiny bude na straně otce dítěte příjem (dávka otcovská), který mu nahradí ucházející mzdu (plat). V případě těch otců, kteří v současné době řeší situaci čerpáním dovolené, bude přínosem též možnost ušetřit dovolenou za toto období.

Přínosy nefinančního rázu spočívají především ve větší možnosti navázat pozitivní vazbu otce s dítětem, ve vyšší citové angažovanosti otce a navazující orientaci na potřeby dítěte, ve větším rodičovském sebevědomí, ve větším otevření se možností vyvážené péče o dítě mezi

rodiči, které může vést k rovnějším šancím matky na trhu práce v budoucnosti. Obdobně pozitivní dopady se projeví také u matky dítěte, popř. též členů širší rodiny, a to nejen z důvodu vyšší psychické podpory ze strany otce dítěte, ale i z důvodu jeho pomoci na domácích pracích.

Z dlouhodobého hlediska lze též předpokládat, že větší zapojení otců do péče o novorozence podpoří jejich angažovanost na poli aktivního otcovství, což povede mimo jiné k omezování stereotypů, kdy o dítě se stará matka a povede to tedy k větší rovnosti mezi mužem a ženou.

Obdobné dopady bude mít návrh i na rodiny v případě převzetí dítěte do péče nahrazující péči rodičů.

Pokud jde o zmírnění podmínek pro nárok na sirotčí důchod, dojde k pozitivnímu dopadu na sociální situaci sirotků, protože řadě z nich nově vznikne nárok na sirotčí důchod.

Pozitivní sociální dopady lze očekávat rovněž u členů JSDH obce a jejich rodin, protože zvýšená částka nemocenského bude mít příznivý vliv na úroveň uspokojování životní potřeb rodin členů JSDH obce a bude rovněž výsledkem ocenění činnosti členů JSDH obce vykonávané v obecném zájmu.

J. Ostatní dopady

Na územní samosprávné celky má návrh zákona dopady, pokud budou v roli zaměstnavatele, a to stejné jako na podnikatelské subjekty. Pokud jde o sirotčí důchody, dopady na územní samosprávné nebudou.

Návrh právní úpravy nemá vliv na životní prostředí.

Návrh právní úpravy nemá vliv na bezpečnost nebo obranu státu.

Pozitivní vliv poskytování nemocenského členům JSDH obce ve zvýšené výměře lze spatřovat na základní územní samosprávné celky, tj. obce, které jsou zřizovateli JSDH obce. Toto opatření může motivovat ke zvýšení zájmu o členství v JSDH obce a podpořit kvalitní a odpovědné plnění úkolů členů JSDH obce.

Důvodová zpráva – Zvláštní část

K čl. I – změna zákona o nemocenském pojištění

K bodu 1

Upřesňuje rozsah působnosti zákona o nemocenském pojištění; ze systému nemocenského pojištění bude náležet další peněžitá dávka v případě péče otce o narozené dítě.

K bodu 2

Další sociální událostí, s níž je spojen vznik nároku na dávku nemocenského pojištění, bude nástup na dávku otcovské poporodní péče.

K bodu 3

Upřesnění navazující na bod 10.

K bodům 4 a 11

Legislativně technická úprava navazující na bod 11.

Navrhované upřesnění pojmu domácnosti se přesunuje z § 39 do § 3, které obsahuje vymezení některých pojmů pro účely zákona o nemocenském pojištění.

K bodu 5

Do systému nemocenského pojištění se zavádí nová dávka, jejímž účelem je kompenzovat příjem ucházející pojištěnci v důsledku nutnosti přerušit z důvodu stanovené sociální události výdělečnou činnost. Zavedením dávky otcovské poporodní péče jako dávky nemocenského pojištění se proto zdůrazňuje její charakter, neboť nemá být jen odměnou za navázání vztahu pojištěnce s dítětem, ale alespoň částečnou náhradou příjmu, který pojištěnci z tohoto důvodu uchází; v tomto směru se charakterem blíží ošetrovnímu poskytovanému z důvodu péče o zdravé dítě do 10 let věku.

K bodům 6 až 8

U nové dávky se navrhuje obdobný režim, který je zaveden i pro ostatní dávky nemocenského pojištění pro účely nároku na výplatu dávky, stanovení denního vyměřovacího základu, vzdání se nároku na výplatu dávky a vedení evidence zaměstnavatelem.

K bodům 9 a 15

Navrhuje se umožnit poskytování nemocenského ve zvýšené výměře 100 % denního vyměřovacího základu pojištěncům - členům jednotky sboru dobrovolných hasičů obce, kteří byli uznáni dočasně práce neschopnými, nebo jim byla nařízena karanténa z důvodu, že se prokazatelně podíleli na provádění záchranných nebo likvidačních prací při požáru, ekologické nebo průmyslové havárii, při povodni, vichřici nebo vyšším stupni větrné pohromy nebo při jiných mimořádných událostech. Podmínkou rovněž je, že jednotka sboru dobrovolných hasičů obce byla povolána k zásahu operačním střediskem hasičského záchranného sboru. Další podmínkou k přiznání nemocenského ve zvýšené výměře je, aby hasičský záchranný sbor kraje, jehož operačním střediskem byla jednotka k zásahu povolána, vyhotovil potvrzení o tom, že žadatel o nemocenské je členem jednotky sboru dobrovolných hasičů obce, zúčastnil se zásahu a že k jeho dočasné pracovní neschopnosti nebo k nařízení karantény došlo v souvislosti se zásahem, k němuž byla tato jednotka povolána.

K bodu 10

K § 38a odst. 1

Nárok na otcovskou má otec dítěte, který s matkou o dítě pečuje v období šesti týdnů ode dne narození. Otcí nárok na dávku vzniká i v případě, kdy jsou matka, dítě, nebo oba dva ze zdravotních důvodů umístěni ve zdravotnickém zařízení lůžkové péče. I v těchto pro rodinu složitých situacích je žádoucí posilovat vztahy mezi otcem, matkou dítěte a dítětem. Účelem otcovské je především posílit vazbu mezi dítětem a jeho biologickým otcem. Za otce dítěte bude pro účely této dávky považován ten, kdo je v matrice - knize narození - zapsán jako otec. Nárok na otcovskou nebude mít druh matky dítěte, který není otcem dítěte, a to ani v případě, kdy by otce dítěte nebylo (např. není-li znám či zemřel, babička, děda či teta dítěte, žijící s matkou dítěte v domácnosti).

Podobně jako v případě péče o vlastní novorozené dítě v době po narození se jeví potřebné zavést obdobné opatření i v případě převzetí dítěte do péče nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí příslušného orgánu. Přitom se vychází z toho, že právě v tomto případě je také nutné podpořit vytvoření vazby mezi dítětem převzatým do péče a jeho náhradním rodičem. Nárok na otcovskou bude mít osoba, která převzala dítě do péče nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí příslušného orgánu. V případě převzetí dítěte do společné péče má nárok na otcovskou jen jeden z oprávněných.

K § 38a odst. 2

Otcovská se navrhuje jako dávka krátkodobá, proto není třeba vyžadovat obecnou podmínku čekací doby platnou pro všechny pojištěnce jako v případě peněžité pomoci v mateřství (270 dnů účasti na nemocenském pojištění v posledních dvou letech před porodem). Navrhuje se proto zavedení čekací doby pouze u těch pojištěnců, jejichž účast na nemocenském pojištění je dobrovolná, tj. pro OSVČ a zahraniční zaměstnance, neboť tyto osoby mohou skutečnost, zda jsou či nejsou účastni nemocenského pojištění, sami libovolně ovlivnit. Délka čekací doby se navrhuje stejná, jako u nemocenského (§ 24 zákona o nemocenském pojištění).

K § 38a odst. 3

Cílem nově zaváděné dávky je především přispět k vytvoření pozitivní vazby mezi dítětem a otcem dítěte. Vzhledem k tomu, že po ukončení šestinedělí se může otec dítěte či manžel matky dítěte s matkou dítěte vystřídat při pobírání peněžité pomoci v mateřství [§ 32 odst. 1 písm. e) a navazující ustanovení zákona o nemocenském pojištění], mohou rodiče po ukončení šestinedělí řešit svou situaci tak, jak jim to pro konkrétní případ vyhovuje. Smyslem otcovské je zapojení otce do péče o novorozené dítě v době krátce po porodu, získávání nových zkušeností a posilování rodinných vazeb.

Má-li být účel dávky naplněn, je vhodné, aby otec dítěte mohl pobírat tuto dávku také v době, kdy je dítě (nebo i matka dítěte) ze zdravotních důvodů umístěno ve zdravotnickém zařízení lůžkové péče, a mohl tak navázat s dítětem kontakt v raném období jeho života a v neposlední řadě pomoci matce a podpořit jí v mnohdy nelehké životní situaci.

V praxi se stávají situace, kdy narozené dítě je ze zdravotních důvodů umístěno ve zdravotnickém zařízení lůžkové péče delší dobu a rodiče za dítětem pravidelně i vícekrát denně za dítětem docházejí. Pokud by novorozenec byl ve zdravotnickém zařízení po dobu celého šestinedělí, nemohl by otec dítěte nárok na otcovskou uplatnit, ačkoliv pomáhá matce dítěte a za dítětem dochází.

K § 38a odst. 4

Nárok na otcovskou může pojištěnci vzniknout v tomtéž případě péče pouze jednou, dávku tedy nelze čerpat opakovaně a z téhož titulu péče ji může čerpat pouze jeden oprávněný. Za týž případ se bude považovat situace, kdy pojištěnec z důvodu péče o novorozené dítě

nebo převzetí dítěte do péče nahrazující péči rodičů za stanovených okolností přestane vykonávat výdělečnou činnost. Přitom platí zásada „jeden porod – jedna dávka“, což znamená, že pojištěnci bude náležet otcovská pouze jednou i v případě vícečetného porodu.

K § 38a odst. 5

Vzhledem k charakteru dávky, jejímž účelem je péče pojištěnce s matkou o novorozené dítě, vylučuje se nárok na tuto dávku pro pojištěnce vykonávající pojištěnou činnost ve vazbě, odsouzení ve výkonu trestu odnětí svobody zařazené do práce a osoby ve výkonu zabezpečovací detence zařazené do práce.

K § 38b odst. 1 a 2

Podpůrčí doba pro otcovskou se navrhuje v délce jednoho týdne (7 kalendářních dnů), což je doba, kterou lze z hlediska dosažení daného účelu považovat za minimální.

K § 38b odst. 3

Otcovskou není možné poskytovat v době, kdy rodiče přestali o dítě pečovat, a dítě bylo z tohoto důvodu umístěno v zařízení poskytujícím nepřetržitou péči nebo bylo svěčeno do péče nahrazující péči rodičů; předčasné skončení podpůrčí doby pro otcovskou vyplývá z účelu dávky.

K § 38b odst. 4

Vzhledem k délce podpůrčí doby se navrhuje podpůrčí dobu nepřerušovat a v těch případech, kdy z objektivních důvodů přestane mít otec v průběhu týdne možnost o dítě plnohodnotně pečovat, navrhuje se nechat otcovskou, na kterou již vznikl nárok, prostě bez dalšího doběhnout. Půjde např. o situaci, kdy v průběhu pobírání otcovské bude otec dítěte hospitalizován, dítě zemře.

K § 38b odst. 5

Řeší se situace, kdy pojištěnci vznikne nárok na další otcovskou v době, kdy ještě neuplynula podpůrčí doba u předchozí otcovské. Souběh nároků na dvě dávky otcovské se řeší tak, že se vyplácí jen otcovská, na kterou vznikl nárok dříve, avšak počátek podpůrčí doby u další otcovské se stanoví podle zásad uvedených v odstavci 2, tedy že podpůrčí doba u další otcovské plyne, i když se otcovská nevyplácí a tato další otcovská se začne vyplácet, až zanikne nárok na předchozí otcovskou.

Vzhledem k tomu, že den nástupu na otcovskou si pojištěnec určuje v období prvních šesti týdnů života dítěte výhradně na základě vlastního rozhodnutí, zamezuje se tomu, aby otec čerpal otcovskou pouze ve dnech pracovního klidu, např. jen v sobotu a v neděli.

K § 38c

Výši otcovské se navrhuje stanovit shodně jako výši peněžité pomoci v mateřství poskytované muži, a to včetně sazby 70 %. Vychází se ze zásady, že denní výše dávky, tj. úroveň zabezpečení, kterou pojištěnci poskytují obě dávky, by měla být shodná.

K § 38d

Obdobně jako v případě péče o dítě z důvodu porodu se jeví potřebné zavést obdobné opatření i z důvodu převzetí dítěte do péče nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí příslušného orgánu. Přitom se vychází z toho, že v tomto případě je také nutné podpořit vytvoření vazby mezi dítětem převzatým do péče a jeho náhradním rodičem. Je však žádoucí, aby i zde se

jednalo o období v poměrně krátké době po převzetí dítěte do péče, kdy je vytváření příslušných vazeb sice nejintenzivnější, současně však též pro obě strany nejnáročnější.

K bodu 12

Podle zákona o nemocenském pojištění platí, že základní zásadou pro výplatu dávek je, že z jednoho pojištění nemůže současně vzniknout nárok na výplatu více dávek. Navrhuje se proto řešení případů, kdy vznikne souběh nároku na několik dávek z téhož pojištění a stanoví se, která z těchto dávek je vyplácena přednostně. Vzhledem k tomu, že zákon o nemocenském pojištění řeší problém souběhu více různých dávek z téhož pojištění tak, že obecně preferuje nárok na výplatu dávky vyšší před nárokem na výplatu dávky nižší (tj. peněžité pomoci v mateřství před dávkami v nemoci a nemocenského před ošetřovným), zavádí se sice přednost peněžité pomoci v mateřství před otcovskou (tato možnost je však spíše teoretická), sama otcovská však bude mít přednost před nárokem na výplatu dávek v nemoci, protože při stejném způsobu stanovení denního vyměřovacího základu je jeho procentní sazba (a tím i výsledná denní výše dávky) vyšší, než procentní sazba pro výpočet nemocenského či ošetřovného.

Pokud se například pojištěnci v době dočasné pracovní neschopnosti narodí dítě a požádá si o otcovskou, nebude dočasná pracovní neschopnost ukončována, a přesto nemocenské nebude vypláceno po dobu poskytování otcovské a výplata nemocenského bude následně pokračovat po skončení podpůrní doby otcovské.

K bodu 13

Řeší se situace, kdy pojištěnci vznikl nárok na různé dávky z několika pojištění; i v tomto případě se navrhuje přejmout úpravu, která je v zákoně o nemocenském pojištění již uvedena s tím, že bude-li jednou z takto souběžných dávek otcovská, bude se úhrn souběžných dávek dopočítávat do výše otcovské jako dávky nejvyšší z hlediska procentní sazby nejvyšší.

K bodu 14

Obdobně jako u ostatních dávek nemocenského pojištění bude v případě otcovské třeba uplatnit nárok na výplatu otcovské předepsaným způsobem, tj. na stanoveném tiskopise. Vzhledem k tomu, že v případě otcovské nebude vznik sociální situace deklarován žádným subjektem (ošetřující lékař, zdravotnické zařízení, škola, apod.), bude tiskopis k dispozici na webových stránkách ČSSZ.

Vzhledem k tomu, že se jedná o krátkodobou dávku, není vhodné zavádět vícedílný tiskopis. Pro jednodušší administrativu se navrhuje, aby se žádost o otcovskou předávala spolu s údaji pro výpočet dávky najednou, a to až po uplynutí podpůrní doby.

K bodu 16

Osvědčení skutečnosti o převzetí dítěte do péče nahrazující péči rodičů bude žadatel dokládat rozhodnutím příslušného orgánu.

K bodu 17

Otcovská se vzhledem k týdenní podpůrní době bude vyplácet za období, za které bylo osvědčeno splnění stanovených podmínek (tj. obdobně jako u nemocenského a ošetřovného); realizace výplaty jiným způsobem by nebyla praktická.

K bodu 18

V návaznosti na zavedení nové dávky se upřesňuje ustanovení o zahájení řízení o dávku.

K čl. II – Přejchodná ustanovení

K bodům 1 a 2

V případě otcovské se jedná o standardní přechodné ustanovení, které zakládá ode dne účinnosti zákona nárok na otcovskou i v případech, kdy se nové podmínky pro vznik nároku na dávky splnily před tímto dnem, avšak podle dosavadní právní úpravy by nárok na ně nevznikl. Tento postup je důvodný s ohledem na charakter a funkci otcovské.

K bodu 3

Jedná se o standardní přechodné ustanovení, které zakládá ode dne účinnosti tohoto zákona nárok na nemocenské ve výši 100 % denního vyměřovacího základu pro pojištěnce – členy jednotky sboru dobrovolných hasičů obce uvedené v § 29 odst. 2, pokud ke dni nabytí účinnosti tohoto zákona trvá jejich nárok na výplatu nemocenského, splňují podmínky stanovené zákonem o nemocenském pojištění a doloží příslušné OSSZ potvrzení podle § 109 odst. 3 písm. c) zákona o nemocenském pojištění.

K čl. III – Změna zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení

Doba výplaty dávky otcovské poporodní péče jako vyloučená doba se bude zapisovat do evidenčního listu důchodového pojištění v rozsahu, v jakém byla dávka skutečně podle potvrzení orgánu nemocenského pojištění vyplacena. Mezi povinnosti zaměstnavatelů týkající se evidence rozhodných údajů se proto doplňuje povinnost evidovat dobu, po kterou byla vyplácena dávka otcovská poporodní péče.

K čl. IV – Změna zákona o důchodovém pojištění

K bodu 1

Zavedení dávky otcovské poporodní péče se promítá i do okruhu osob, které jsou účastny důchodového pojištění, a to prostřednictvím institutu náhradních dob pojištění. Tento druh náhradní doby pojištění se bude hodnotit, obdobně jako náhradní doba pojištění z titulu dočasné pracovní neschopnosti v době po skončení výdělečné činnosti zakládající účast na nemocenském pojištění, v rozsahu 80 %.

K bodu 2

Zahrnutí podpůrní doby u dávky otcovské poporodní péče se promítá do druhů vyloučených dob pro stanovení osobního vyměřovacího základu.

K bodům 3 a 5

V návaznosti na úpravu v občanském zákoníku (zákon č. 89/2012 Sb.) se v zákoně o důchodovém pojištění upravují překonaná ustanovení, neboť občanský zákoník již svěřením dítěte do společné výchovy manželů výslovně institucionálně neupravuje a kromě toho v § 953 a násl. používá dikce „svěřením dítěte do péče“ (jiné osoby) namísto dřívějšího „svěřením do výchovy“.

K bodu 4

Rozšiřuje se okruh případů, kdy vznikne nárok na sirotčí důchod. Návrh umožní, aby nárok na sirotčí důchod vznikl i v případě, kdy zemřelý získal jen krátkou dobu důchodového pojištění, a proto osiřelému dítěti nárok na sirotčí důchod podle dosavadní právní úpravy nevznikl. Navrhuje se, aby nárok na sirotčí důchod vznikl i v případě, že bude získána

stanovená minimální doba důchodového pojištění, tj. aspoň jeden rok, popřípadě u pojištěnce staršího 38 let aspoň dva roky; období, ve kterém se bude sledovat splnění této podmínky, se přitom nemění, tj. např. u pojištěnce staršího 38 stačí získat kdykoliv v období 20 let přede dnem smrti aspoň dva roky důchodového pojištění. Bude se však vzhledem k tomu, že má postačovat jen tato velmi krátká doba pojištění, vyžadovat, aby se jednalo o dobu důchodového pojištění uvedenou v § 11 a § 13 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění, tj. o dobu, za kterou se platí pojistné na důchodové pojištění.

Výše sirotčího důchodu se i v případě splnění nových podmínek bude stanovovat obecným způsobem; sirotčí důchod by tak i v případě splnění nových minimálních podmínek pro vznik nároku na sirotčí důchod v roce 2016 činil nejméně 2 748 Kč měsíčně (základní výměra by činila 2 440 Kč a procentní výměra nejméně 40 % minimální výměry starobního nebo invalidního důchodu uvedené v § 33 odst. 2 věty třetí zákona o důchodovém pojištění, tj. nejméně 308 Kč).

K čl. V- Přechodné ustanovení

Jedná se o standardní přechodné ustanovení, které zakládá ode dne účinnosti zákona nárok na sirotčí důchod i v případech, kdy se nové podmínky pro vznik nároku na sirotčí důchod splnily před tímto dnem, avšak podle dosavadní právní úpravy nárok na sirotčí důchod nevznikl; tato úprava v přechodném ustanovení je důvodná vzhledem k charakteru a funkci sirotčího důchodu.

K čl. VI – Změna zákona o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů

Příslušník bezpečnostních sborů by sice mohl v případě čerpání dávky otcovské poporodní péče požádat o poskytnutí rodičovské dovolené podle § 82 resp. § 83 zákona č. 361/2003 Sb., nicméně pro tento institut by bylo vhodnější, účelnější a efektivnější, aby se jednalo o překážku ve službě, přičemž příslušníkovi bude vyplácena dávka nemocenského pojištění – dávka otcovské poporodní péče (tzv. otcovská). V této souvislosti je nutné upozornit na rozdílnost právní úpravy zákona oproti zákoníku práce. U příslušníků bezpečnostních sborů dochází v případě čerpání rodičovské dovolené ze zákona k jejich zařazení do zálohy neplacené, což má významné konsekvence do vlastního služebního poměru příslušníka. Příslušníkovi zařazenému v neplacené záloze není poskytována taková právní ochrana jako zaměstnanci čerpajícímu rodičovskou dovolenou v rozsahu doby, po kterou je zaměstnankyně oprávněna čerpat mateřskou dovolenou. Příslušník nemá právní nárok na to, být po vynětí ze zálohy neplacené (po skončení rodičovské dovolené) ustanoven na stejné služební místo, na němž byl ustanoven před zařazením do této zálohy. V krajním případě (při obsazení všech služebních míst v místě služebního působiště příslušníka) může být dokonce zařazen do zálohy pro přechodně nezařazené se všemi dopady. Rovněž nelze opomenout fakt, že zařazení příslušníka do zálohy neplacené je rozhodováním ve věcech služebního poměru, což téměř vylučuje, aby bylo v době narození dítěte pružně a v souladu se zákonem reagováno na tuto událost (vede se správní řízení se všemi zákonnými náležitostmi).

S ohledem na shora uvedené, tedy zavedení doby čerpání dávky otcovské jako omluvené překážky ve službě, je též navrhována změna ustanovení § 66 odst. 3 a 5 zák. č. 361/2003 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

K čl. VII – Změna zákoníku práce

V § 192 zákoníku práce se řeší případný souběh dávky otcovské poporodní péče a náhrady mzdy, kdyby byl zaměstnanec uznán dočasně práce neschopným, a to stejně jako v případě peněžitě pomoci v mateřství, tj. náhrada mzdy se nebude vyplácet, bude-li zaměstnanci náležet dávka otcovské poporodní péče.

K čl. VIII – Účinnost

Nabytí účinnosti zákona se navrhuje prvním dnem devátého kalendářního měsíce následujícího po jeho vyhlášení. Lhůta devíti měsíců je minimální doba, kterou potřebují orgány sociálního zabezpečení pro implementaci nové právní úpravy, a to zejména pro přípravu a řádné zajištění technických podmínek pro výplatu dávek.

V Praze dne 11. května 2016

Předseda vlády:

Mgr. Bohuslav Sobotka v.r.

Ministryně práce a sociálních věcí:

Mgr. Michaela Marksová v.r.

ZÁVĚREČNÁ ZPRÁVA Z HODNOCENÍ DOPADŮ REGULACE

SHRNUTÍ ZÁVĚREČNÉ ZPRÁVY RIA

1. Základní identifikační údaje

Název návrhu zákona: Zákon, kterým se mění zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.	
Zpracovatel / zástupce předkladatele: Ministerstvo práce a sociálních věcí	Předpokládaný termín nabytí účinnosti Navrhuje se, aby zákon nabyl účinnosti prvním dnem devátého kalendářního měsíce následujícího po jeho vyhlášení.

Implementace práva EU: *Ne*

2. Cíl návrhu zákona

Navrhovaná právní úprava podporuje prorodinnou politiku vlády tím, že zavádí novou dávku otcovské poporodní péče (dále jen „otcovská“) do systému nemocenského pojištění z důvodu zvýšení péče o dítě ze strany otců a také k péči o matku dítěte krátce po porodu. Účelem nově zavedené dávky bude především posílení vazby mezi dítětem a jeho oběma rodiči v raných týdnech života dítěte, podpora a motivace otců k zapojení se do rané péče o dítě a následně rozvoj vztahů v rámci rodiny. Stejně jako v případě péče o dítě z důvodu porodu se jeví potřebné zavést obdobné opatření i z důvodu převzetí dítěte do péče nahrazující péči rodičů.

U ošetřovného se navrhuje rozšířit případy poskytování dávky u vymezeného okruhu příbuzných i v případech, kdy není splněna podmínka společné domácnosti. Účelem změny právní úpravy bude poskytnout zaměstnancům účastných nemocenského pojištění pracovní volno z důvodu krátkodobého ošetřování nebo péče (dále jen „ošetřování“) člena rodiny, kteří nyní na něj nemají nárok a kompenzovat jim ucházející příjem v důsledku nutnosti přerušení výdělečné činnosti z důvodu náhlé potřeby ošetřování.

Pokud jde o sirotčí důchody, má navrhované opatření za cíl zlepšit sociální situaci sirotek tím, že zavádí další alternativní možnost vzniku nároku na sirotčí důchod v případech, kdy by podle současné právní úpravy nárok na tento důchod nevznikl z důvodu, že zemřelý/zemřelá nesplňuje podmínku potřebné doby pojištění pro vznik nároku na „vlastní“ invalidní důchod (úmrtí se fiktivně považuje za den vzniku invalidity).

3. Agregované dopady návrhu zákona

3.1 Dopady na státní rozpočet a ostatní veřejné rozpočty: Ano

Předpokládá se, že celkové výdaje na novou dávku nemocenského pojištění – otcovskou se promítnou do státního rozpočtu ve výši 630 mil. Kč až 800 mil. Kč. Dále se očekává roční finanční dopad do výběru pojistného na zdravotní pojištění ve výši 72 mil. Kč až 93 mil. Kč. Celkové výdaje České správy sociálního zabezpečení na zavedení nové dávky a první rok provozu se předpokládají ve výši 40,5 mil. Kč a opakující se roční výdaje se odhadují na cca 30 mil. Kč.

Okresní správy sociálního zabezpečení budou muset nově zajistit zpracování cca 80 tisíc dávek otcovskou ročně. K tomu je třeba zajistit pracovní kapacitu v rozsahu 54 státních zaměstnanců.

Pro další související činnosti (řešení složitých případů, řízení o dávce, konzultační činnosti, posílení call centra) je nezbytné zajistit pracovní kapacitu v rozsahu dalších 6 státních zaměstnanců. Celkový počet potřebných nových služebních míst tedy činí 60. Náklady na nové zaměstnance se pak odhadují na necelých 2,5 mil. Kč měsíčně (zahrnuje mzdové i věcné výdaje). Jednorázové věcné výdaje na vybavení kanceláří činí necelé 3 mil. Kč. Tyto náklady jsou již zahrnuty ve výše uvedených celkových výdajích ČSSZ na otcovskou.

Nové podmínky pro nárok na ošetřovné se promítnou do výdajů státního rozpočtu ve výši cca 620 mil. Kč. Snížení výběru pojistného na zdravotní pojištění se odhaduje na 90 mil. Kč. K uvedeným dopadům je třeba připočítat i zvýšení správních výdajů. Česká správa sociálního zabezpečení předpokládá na zavedení a první rok provozu celkové náklady ve výši 43,4 mil. Kč a opakující se výdaje se odhadují na 38 mil. Kč ročně.

Odhadovaný nárůst počtu dávek ošetřovného v souvislosti s touto změnou činí jednu třetinu, tj. cca 120 tisíc dávek ročně. Zpracování takto navýšeného objemu dávek ošetřovného vyžaduje posílení pracovní kapacity okresních správ sociálního zabezpečení v rozsahu 72 státních zaměstnanců. Pro další související činnosti (řešení složitých případů, řízení o dávce, konzultační činnosti) je nezbytné zajistit pracovní kapacitu v rozsahu dalších 6 státních zaměstnanců. Celkový počet potřebných nových služebních míst tedy činí 78. Náklady na nové zaměstnance se odhadují na cca 3,2 mil. Kč měsíčně (zahrnuje mzdové i věcné výdaje). Jednorázové věcné výdaje na vybavení kanceláří činí cca 3,8 mil. Kč. Tyto náklady jsou již zahrnuty ve výše uvedených celkových výdajích ČSSZ souvisejících se změnou podmínek nároku na ošetřovné.

Pokud jde o sirotčí důchody, náklady budou spočívat ve zvýšení finančních prostředků na krytí nákladů vyššího počtu přiznaných sirotčích důchodů; na základě dat o zamítnutých žádostech o sirotčí důchod lze odhadovat dopad v řádu 300 mil. Kč ročně. S vyšším počtem přiznávaných a vyplácených sirotčích důchodů budou spojeny i dodatečné administrativní náklady na straně České správy sociálního zabezpečení. Půjde jednak o částku 2 mil. Kč, kterou si vyžádá jednorázové přiznání sirotčích důchodů u osob, které nové mírnější podmínky splnily již v minulosti a na něž se bude nová právní úprava také vztahovat. A dále pak výrazně zvýšené administrativní výdaje spojené s agendou přiznávání a výplaty vyššího počtu sirotčích důchodů, zejména pak v situacích zahraničních žadatelů, kdy je výrazně složitější jak fáze přiznání důchodu (doložení všech podkladů), tak i průběh výplaty, především složitost dokládání studia poživatelů těchto důchodů.

3.2 Dopady na mezinárodní konkurenceschopnost ČR: Ne

3.3 Dopady na podnikatelské prostředí: Ano

Mírné zvýšení administrativní zátěže se předpokládá jak v případě otcovské, tak i ošetřovného. Pokud jde o sirotčí důchody, dopady na podnikatelské subjekty nebudou.

3.4 Dopady na územní samosprávné celky (obce, kraje) Ano

Na územní samosprávné celky má návrh zákona dopady, pokud budou v roli zaměstnavatele, a to stejně jako na podnikatelské subjekty. Pokud jde o sirotčí důchody, dopady na územně samosprávné celky nebudou.

3.5 Sociální dopady: Ano

Zavedení otcovské má pozitivní sociální dopady na rodiny s novorozenci. Finančním přínosem pro rodiče bude dávka nemocenského pojištění, která otci dítěte nahradí ucházející mzdu (plat) při společné péči o novorozence s matkou. Přínosy nefinančního rázu spočívají především ve větší možnosti navázat pozitivní vazbu otce s dítětem.

Zaměstnanci budou mít nárok na ošetrovné při ošetrování přímých potomků a předků. Změnou podmínek se posílí i vazby v rodině.

Pokud jde o sirotčí důchody, má navrhované opatření za cíl zlepšit sociální situaci sirotek tím, že sirotčí důchod bude přiznán i sirotkům, kterým by podle současné právní úpravy nárok na sirotčí důchod nevznikl a sociální situaci neúplné rodiny by proto bylo možné řešit pouze prostřednictvím nepojistných sociálních dávek.

3.6 Dopady na spotřebitele: Ne

3.7 Dopady na životní prostředí: Ne

3.8 Dopady ve vztahu k zákazu diskriminace a ve vztahu k rovnosti žen a mužů: Ano

Návrh zákona bude mít pozitivní přínos pro rovnost žen a mužů. Konkrétně zavedení dávky otcovské vytvoří prostor pro participaci mužů na péči o malé děti a o domácnost, ale také umožní otcům rozvíjet své rodičovské kompetence při zachování jistoty zaměstnání a výdělku.

3.9 Dopady na výkon státní statistické služby: Ne

3.10 Korupční rizika: Ne

3.11 Dopady na bezpečnost nebo obranu státu: Ne

1. Důvod předložení a cíle

Návrh zákona podporuje prorodinnou politiku vlády tím, že zavádí novou dávku otcovské poporodní péče (dále jen „otcovská“) do systému nemocenského pojištění z důvodu zvýšení péče o dítě ze strany otců a také k péči o matku dítěte krátce po porodu. Účelem nově zavedené dávky je především posílení vazby mezi dítětem a jeho oběma rodiči v raných týdnech života dítěte, podpora a motivace otců k zapojení se do rané péče o dítě a následně rozvoj vztahů v rámci rodiny. Zavedení této nové dávky je třeba promítnout i do základního důchodového pojištění, pokud jde o dobu jejího pobírání.

Účelem změny právní úpravy u ošetrovného bude poskytnout zaměstnancům účastných nemocenského pojištění pracovní volno z důvodu krátkodobého ošetrování člena rodiny, kteří nyní na něj nemají nárok a kompenzovat jim ucházející příjem v důsledku nutnosti přerušování výdělečné činnosti z důvodu náhlé potřeby ošetrování.

Pokud jde o sirotčí důchody, má navrhané opatření, tj. zmírnění podmínek pro vznik nároku na tento důchod, za cíl zlepšit sociální situaci sirotek.

1.1. Název

„Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.“

1.2. Definice problému

Otcovská

Jedním ze závažných témat současnosti je vytváření podmínek pro skloubení pracovního a rodinného života a zároveň odstraňování překážek, které tomu zabraňují. Vláda tuto snahu usilovat o sladování pracovního, soukromého a rodinného života deklaruje ve svém Programovém prohlášení. Pro podporu zdravého vývoje dítěte, fungující rodiny, rodičovství a vyvážených rodičovských kompetencí je zapojení otce do péče o dítě, a také o matku dítěte krátce po porodu, nezbytné. Péče otce má velký význam pro funkčnost rodinných vztahů.

I když má otec dítěte již ode dne narození dítěte podle § 196 zákoníku práce právo čerpat rodičovskou dovolenou, dochází k většímu využívání této možnosti ze strany otců jen pozvolna. Praxe ukazuje, že procento mužů celodenně pečujících o malé děti je velmi nízké. Většina těchto mužů podle zprávy Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí, v.v.i. „Zaměstnání a péče o malé děti z perspektivy rodičů a zaměstnavatelů“ ovšem začala pečovat o dítě až v době, kdy byly dítěti dva roky. Mezi nejčastější důvody partnerovy péče o dítě patří jeho nezaměstnanost, dále též to, že žena nastoupila do zaměstnání, protože měla vyšší výdělek než partner, či špatný zdravotní stav matky a v neposlední řadě postoj, že je správné, aby se otec staral o dítě. Nejčastějším důvodem, proč partner o dítě nikdy celodenně nepečoval, jsou příčiny spojené se zaměstnáním (vyšší výdělek partnera či skutečnost, že partnerovo zaměstnání to neumožňovalo, případně to, že žena nepracovala). K tomu, jak se takováto péče muže o dítě projevuje ve změně názorů a postojů obou partnerů na chod rodiny, lze obecně uvést, že muži, kteří se po určité období starali o děti, daleko více oceňují činnost partnerky v domácnosti a daleko více se na ní podílejí i po skončení období, kdy o děti pečovali.

Překážkou pro to, aby se větší počet mužů spolupodílel na péči o malé dítě, je skutečnost, že muž není v této době také finančně zabezpečen. Otcovská nemá jen funkci finanční, ale především funkci osvětovou, motivační a přinese otci nenahraditelnou aktivní zkušenost v péči o novorozence a matku. Zákon o nemocenském pojištění sice již s účinností od 1. 1. 2009 umožňuje otci dítěte či manželce matky, která dítě porodila, vystřídat se v nároku

na peněžitou pomoc v mateřství s matkou dítěte, toto střídání je však možné až po uplynutí šesti týdnů ode dne porodu. Vytvoření pozitivní vazby mezi otcem dítěte a dítětem již v raném věku života dítěte a pomoc matce dítěte v době krátce po porodu je nepochybně velmi žádoucí. Vyššímu počtu případů čerpání rodičovské dovolené otci mohou bránit i otázky finanční, např. v typicky dříve dvouvýdělečném manželství dochází zpravidla k poklesu příjmů v důsledku nástupu ženy na mateřskou dovolenou, protože peněžitá pomoc v mateřství nenahrazuje ucházející příjem v plné výši. Toto období je navíc spojeno se zvýšenými výdaji rodiny souvisejícími s narozením dítěte a s počátky péče o ně. Proto může být pro takovou rodinu sociálně těžko únosné, aby otec dítěte pečoval bez finančního zabezpečení krátce po porodu o dítě a matku, jelikož by to znamenalo další výpadek příjmů rodiny. Většina otců v případě narození dítěte čerpá dovolenou, která není pro tento účel určena, či si berou neplacené volno, jak vyplývá ze studie „Podoby otcovství 2010“. Toto ukazuje na zájem otců o zapojení se do péče o dítě již v prvních dnech po návratu z porodnice. Výzkum „Táta na plný úvazek 2014“ též ukázal, že zavedení otcovské má podporu 93 % respondentů.

Ošetrovné

Během posledních desítek let prošla společnost významnými změnami, které se mimo jiné dotkly i pojetí rodiny. V dnešní době je hlavním problémem v pojetí rodin především individualismus. Podle studie Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí, v. v. i. „Změny české rodiny: mladá generace a demografický vývoj“ převládá v současné době názor, že by rodiče měli žít odděleně od dětí. V období komunistického režimu stále existovala vzájemná pomoc širší rodiny, kdy střední generace v rodině pomohla nejprve svým dětem, a to jak s péčí o vnoučata, tak finančně či fyzicky a plnila tak svou roli prarodičů (tzv. sendvičový efekt). Tato střední generace tak zároveň plnila i roli dětí ve vztahu k jejich rodičům, neboť se tak mohli postarat o své vlastní stárnoucí rodiče. Potřeba krátkodobé péče o staré lidi začíná být, v důsledku zlepšující se zdravotní péče a prodlužování střední délky života, stále aktuálnějším tématem.

Sladit rodinný a pracovní život tak zůstává hlavním problémem, neboť v dnešní době již nefunguje mezigenerační soužití. Většina zaměstnanců v případě potřeby ošetřování osoby v přímém příbuzenském vztahu, s kterou nesdílí společnou domácnost, proto žádá zaměstnavatele o čerpání dovolené, která však není pro tento účel určena, případně o pracovní volno bez náhrady mzdy. Zaměstnavatel nemusí jeho žádosti o čerpání dovolené nebo pracovního volna bez náhrady mzdy vždy vyhovět. V praxi se takovéto případy vyskytují.

Sirotčí důchody

Předpokladem vzniku nároku na všechny druhy pozůstalostních důchodů (tedy nejen sirotčích důchodů, ale i vdovských a vdoveckých důchodů) jako nároků odvozených z důchodových nároků zemřelého, je existence nároku zemřelého na „vlastní“ důchod (starobní důchod nebo invalidní důchod). Pokud tedy zemřelý, který není poživatel důchodu, nezíská ke dni smrti nárok na žádný důchod (tj. nesplnil podmínky pro nárok na starobní důchod ani nezískal ke dni úmrtí potřebnou dobu pojištění pro nárok na invalidní důchod ať již z důvodu věku nebo neměl zaplacen zákonem dané pojistné – den úmrtí se fiktivně považuje za datum vzniku invalidity), nemůže pozůstalým vzniknout ani nárok na pozůstalostní důchod, resp. pozůstalostní důchod není z čeho odvodit. Tento problém nejpálčivěji vystupuje v souvislosti s nepřiznáním sirotčích důchodů.

Praktické zkušenosti z provádění zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o důchodovém pojištění“) ukazují, že se, i přes změnu, která byla provedena s účinností od 1. 1. 2012, kdy byla podmínka potřebné doby pojištění pro nárok na invalidní důchod pro účely vzniku nároku na sirotčí důchod zmírněna

(alternativně se požaduje získání pouze poloviny potřebné doby pojištění stanovené zákonem o důchodovém pojištění pro nárok na invalidní důchod), stále se vyskytují případy, kdy nárok na sirotčí důchod nevznikne.

1.3. Popis existujícího právního stavu v dané oblasti

Postavení otce dítěte v případě péče o malé dítě upravují především zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákoník práce“) zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o nemocenském pojištění“) a zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o státní sociální podpoře“).

Podle ust. § 196 a násl. zákoníku práce může otec dítěte čerpat od narození dítěte rodičovskou dovolenou v rozsahu, o jaký požádá, ne však déle než do doby, kdy dítě dosáhne věku 3 let. Matka může čerpat rodičovskou dovolenou po skončení mateřské dovolené.

Nárok na rodičovskou dovolenou má též zaměstnankyně nebo zaměstnanec, kteří převzali dítě do péče nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí příslušného orgánu nebo dítě, jehož matka zemřela. Rodičovská dovolená se takto poskytuje ode dne převzetí dítěte až do dne, kdy dítě dosáhne věku 3 let. Bylo-li dítě převzato po dosažení věku 3 let, nejdéle však do 7 let jeho věku, přísluší rodičovská dovolená po dobu 22 týdnů. Mateřskou a rodičovskou dovolenou jsou zaměstnankyně a zaměstnanec oprávněni čerpat současně.

Finanční zabezpečení po dobu čerpání mateřské a rodičovské dovolené je upraveno od 1. 1. 2009 zákonem o nemocenském pojištění a zákonem o státní sociální podpoře.

Peněžitá pomoc v mateřství se poskytuje při splnění podmínek nároku na dávku:

- matce dítěte v období 6 až 8 týdnů před očekávaným dnem porodu a aspoň 6 týdnů po porodu, ne však po kratší dobu než 14 týdnů, přičemž poskytování této dávky nemůže skončit dříve než po uplynutí 6 týdnů od porodu;
- i před uplynutím 6 týdnů po porodu manželovy ženy, která dítě porodila, nebo otci dítěte, který o dítě pečuje, pokud matka dítěte nemůže nebo nesmí o dítě pečovat pro závažné dlouhodobé onemocnění, pro které byla uznána dočasně práce neschopnou, a nemá nárok na výplatu peněžité pomoci v mateřství;
- po uplynutí 6 týdnů po porodu se matka dítěte může v péči o dítě střídat s manželem nebo otcem dítěte; jen ten, kdo o dítě pečuje, má nárok na peněžitou pomoc v mateřství, splňuje-li podmínky pro poskytování této dávky;
- i v případě střídání se v péči o dítě se peněžitá pomoc v mateřství poskytuje všem oprávněným dohromady celkem po dobu 28 týdnů a 37 týdnů při vícedětném porodu dvou a více dětí, přičemž po uplynutí 28 týdnů podpůrčí doby peněžitá pomoc náleží, jen jestliže dále pečují alespoň o dvě z těchto dětí 37 týdnů;
- pojištěnci, který převzal dítě do 7 let věku do péče na základě rozhodnutí příslušného orgánu nebo pečuje o dítě, jehož matka zemřela.

Výše peněžité pomoci v mateřství za kalendářní den činí 70 % denního vyměřovacího základu.

Po dobu čerpání rodičovské dovolené je rodič obvykle zabezpečen dávkou státní sociální podpory – rodičovským příspěvkem podle ust. § 30 a násl. zákona o státní sociální podpoře, který však může být čerpán až do 4 let věku dítěte.

Pokud jde o ošetřovné, je tato dávka poskytována pouze při splnění podmínky společné domácnosti; to neplatí v případě ošetřování dítěte mladšího 10 let jeho rodičem.

V případě potřeby ošetřování člena rodiny staršího 10 let, který nežije se zaměstnancem, který uplatňuje nárok na ošetřovné, ve společné domácnosti, může zaměstnanec požádat o dovolenou, nebo popřípadě o pracovní volno bez náhrady mzdy, přičemž zaměstnavatel mu

nemusí vždy vyhovět. Takové případy se v praxi vyskytují, např. u babiček a vnoučat nebo dospělých dětí, které potřebují krátkodobě ošetřovat rodiče.

Ošetřovné může být v současné době přiznáváno těmto osobám jen na základě odstraňování tvrdostí podle § 88 zákona o nemocenském pojištění. Odstraňování tvrdostí je mimořádným opatřením používaným ve zcela ojedinělých případech.

Pokud jde o sirotčí důchod, má nárok nezaopatřené dítě, zemřel-li

a) rodič (osvojitel) dítěte, nebo

b) osoba, která převzala dítě do péče nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí soudu o svěřením dítěte do výchovy jiné osoby nebo do společné výchovy manželů,

jestliže rodič (osvojitel) nebo osoba uvedená v písmenu b) byli poživateli starobního nebo invalidního důchodu nebo ke dni smrti splnili podmínku potřebné doby pojištění pro nárok na invalidní důchod nebo podmínky nároku na starobní důchod stanovené zákonem o důchodovém pojištění anebo zemřeli následkem pracovního úrazu. Podmínka potřebné doby pojištění pro nárok na invalidní důchod se pro účely vzniku nároku na sirotčí důchod považuje za splněnou, byla-li získána aspoň polovina potřebné doby pojištění stanovené zákonem o důchodovém pojištění pro nárok na invalidní důchod.

Výše základní výměry sirotčího důchodu činí 9 % průměrné mzdy měsíčně. Výše procentní výměry sirotčího důchodu činí 40 % procentní výměry starobního důchodu nebo invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně, na který měl nebo by měl nárok zemřelý v době smrti.

1.4. Identifikace dotčených subjektů

Řešený problém se týká především následujících skupin subjektů:

- rodiče a děti,
- zaměstnavatelé,
- státní rozpočet,
- státní orgány – Ministerstvo financí, Ministerstvo práce a sociálních věcí, Ministerstvo obrany, Ministerstvo vnitra, Česká správa sociálního zabezpečení, okresní správy sociálního zabezpečení, Vězeňská služba ČR, Generální ředitelství cel, Generální inspekce bezpečnostních sborů, Bezpečnostní informační služba, Úřad pro zahraniční styky a informace.

1.5. Popis cílového stavu

Cílovým stavem je vytvořit vhodné prostředí pro otce, který se rozhodne dočasně přerušit výkon své výdělečné činnosti s tím, že bude spolu s matkou dítěte pečovat o novorozené dítě. Tím se podpoří ochota otců pečovat o dítě v prvních obdobích jeho života, alespoň po přechodnou dobu, kdy je péče o novorozené dítě z hlediska rodiny zpravidla nejobtížnější a kdy se současně utvářejí základní vztahy dítěte k nejbližším členům jeho rodiny. Umožnit posílení vztahu otec – dítě ve formativním stádiu života dítěte se jeví žádoucím nejen z hlediska dítěte, ale i z hlediska otce, kterému se tak usnadní identifikace s otcovskou rolí. Současně je nutno zdůraznit, že dalším, a to rozhodně nezanedbatelným efektem bude i posílení vztahu mezi otcem a matkou dítěte, či posílení vztahů uvnitř rodiny jako celku. Zavedení tohoto opatření by se proto mělo projevit jako opatření cílené nejen k uspokojení aktuálních potřeb mladých rodin, tj. v krátkodobé perspektivě finančním zabezpečením otce, ale i v dlouhodobé perspektivě v posílení rodinných vazeb a tím i v budoucí zvýšené odolnosti takových rodin.

Obdobně jako v případě péče o dítě z důvodu porodu se jeví potřebné zavést obdobné opatření i z důvodu převzetí dítěte do péče nahrazující péči rodičů. Přitom se vychází z toho, že právě v tomto případě je také nutné podpořit vytvoření vazby mezi dítětem převzatým do péče a jeho náhradním rodičem. Je však žádoucí, aby i zde se jednalo o období v poměrně krátké době po převzetí dítěte, kdy je vytváření příslušných vazeb sice nejintenzivnější, současně však též pro obě strany nejnáročnější.

Zavedení otcovské jako nové dávky nemocenského pojištění je třeba promítnout i do základního důchodového pojištění, a to rozšířením okruhu osob, které budou účastny důchodového pojištění prostřednictvím institutu náhradních dob pojištění, jestliže podpůrná doba otcovské bude trvat i po skončení výdělečné činnosti, která zakládala účast na pojištění.

U ošetřovného se navrhuje se zrušit podmínku společné domácnosti pro nárok na ošetřovné u všech osob, které pečují o osoby v příbuzenské linii přímé. Navrhovaná úprava si tak vyžádá změnu § 39 odst. 2 zákona o nemocenském pojištění, v němž je obsažena podmínka společné domácnosti. Podle nové právní úpravy by tak zaměstnanci měli nárok na ošetřovné při ošetřování přímých potomků a předků; tedy jejich rodičů, prarodičů, dětí, vnoučat, pravnoučat, atd.

V návaznosti na tuto změnu právní úpravy bude třeba v zákoníku práce upravit povinnost zaměstnavatele poskytovat pracovní volno z důvodu ošetřování člena rodiny tak, aby povinnost poskytovat pracovní volno se nevztahovala jen na ošetřování členů domácnosti. Navrhovaná úprava si tedy vyžádá změnu § 191 zákoníku práce.

Pokud jde o sirotčí důchod, je cílovým stavem dalším zmírněním podmínek nároku na sirotčí důchod rozšířit okruh dětí, kterým vznikne oproti současnému stavu nárok na sirotčí důchod, a zároveň bude zajištěna aspoň minimální vazba na české důchodové pojištění.

1.6. Mezinárodní srovnání

Otcovská

V mezinárodním srovnání 28 zemí Evropské Unie má 20 zemí (71 %) zavedenu dávku pro otce a 8 zemí (29 %) tuto dávku nemá.

Konstrukce výše dávky pro otce a výše dávky v mateřství je ve 12 zemích stejná nebo velice podobná, v 7 zemích je dávka pro otce vyšší než dávka v mateřství a v jedné zemi je výpočet jiný. V převážné většině případů je dávka vyplácena ve výši 100 % předchozího příjmu (omezeného maximem), ale jsou i země, kde se vyplácí pevná částka. Ve 13 zemích náleží otcovská dovolená po dobu alespoň deseti dnů. Podrobné informace jsou v Příloze.

V srpnu 2015 představila Evropská komise novou iniciativu - cestovní mapu ke sladování pracovního a osobního života pracovníků, která obsahuje obecně formulovaný bod týkající se možnosti zavedení „otcovské dovolené“ na evropské úrovni.

Sirotčí důchod

V souvislosti se zvažováním možného řešení sociální situace sirotek lze porovnat i platné úpravy v zahraničních důchodových systémech. Dostupné údaje obsahuje Vzájemný informační systém o sociální ochraně v členských státech EU a EEA (MISSOC - situace k 1. lednu 2015). Ze zkoumaných 32 států existuje ve většině států přímá vazba vzniku nároku na sirotčí důchod na vznik nároku zemřelého na vlastní důchod s tím, že v 21 z těchto států je závislá i výše sirotčího důchodu na nároku zemřelého. Podrobnější informaci obsahuje Příloha.

Ošetřovné

I když neexistuje žádný právní předpis Evropské Unie, který by se týkal pracovního volna (dovolené) z důvodu ošetřování nemocného členy rodiny, mnohé členské státy taková

ustanovení mají. Existuje velká rozmanitost, pokud jde o dobu trvání, podmínky a velikosti dávek. V některých státech si zaměstnanci mohou vzít krátkodobě několik dnů volna po částech nebo najednou, aby ošetřovali nemocné nebo je doprovodili k lékaři (CY, CZ, EL, HR, LT, LU, LV, NL, PL, PT, SI, SK, UK). V ostatních případech, mají pracovníci až několik týdnů či měsíců, aby přímo pečovali o příbuzného nebo měli čas zařídit pečovatelské služby (DK, FI, FR, HU, RO, SE). Vyskytují se i kombinace jak krátkodobé, tak dlouhodobé péče (AT, BE, EE, ES, IE, IT). Některé členské státy mají ustanovení o ošetřování pouze pro nemocné děti, ale ne pro manžele nebo rodinné příslušníky (LT, LU, LV, RO). Některé členské státy poskytují zaměstnancům po dobu péče plnou náhradu mzdy (LU, SK, IT), v jiných státech je jen částečná náhrada (BE, BG, CZ, DK, EE, FI, HR, IE, LV, NL, PL, RO, SE, SI), a v některých případech není stanovena žádná kompenzace (AT, CY, DE, EE, EL, ES, FR, HU, LT, PT UK). Informace o podmínce, aby pro nárok na dávku musel ošetřující zaměstnanec žít ve společné domácnosti s ošetřovanou osobou, státy neuvádějí.

1.7. Zhodnocení rizika

Počet otců, kteří zůstávají doma s malými dětmi, je prakticky zanedbatelný, protože velkou váhu při rozhodování o zapojení se do celodenní péče o dítě v době krátce po porodu hraje i případná finanční ztráta. Přitom pomoc matce dítěte, především v době těsně po porodu dítěte, kdy se i její zdravotní stav ještě stabilizuje, v péči o malé dítě a domácnost je žádoucí. Totéž platí i v období bezprostředně po převzetí dítěte, neboť i v tomto případě je nutno přes veškeré předchozí přípravy chod rodiny přizpůsobit nové situaci. Ať už jde o péči o dítě narozené, či o dítě převzaté, je navíc promeškání vhodného období pro vytvoření vazby mezi rodičem a dítětem v zásadě nevratné. Z tohoto důvodu se jeví posílení finančního zabezpečení v této fázi existence rodiny jako účelné.

Z hlediska druhu předpokládaných řešení se jeví jako nezbytné řešení provedené zásahem státu formou změny právní úpravy. Ponechání řešení tohoto problému na iniciativě samotných jednotlivců by evidentně nevedlo k žádoucímu výsledku, možnost využití mechanismů trhu je při řešení této otázky nutně omezená. Pozici muže na pracovním trhu v tomto případě již upravuje zákoník práce tím, že mu přiznává, rovnocenně jako ženě, nárok na omluvenou překážku v práci ode dne porodu dítěte do tří let věku dítěte, popřípadě po dobu 22 týdnů, bylo-li dítě převzato do péče nahrazující péči rodičů po dosažení věku 3 let do dosažení 7 let jeho věku. V tomto směru lze konstatovat, že kdyby mohly uvedené mimoprávní mechanismy problém řešit, byly by již zřejmé náznaky toho, že se věc řeší mimo nutnost státního zásahu.

Zavedení dávky otcovské lze považovat za první krok při obecné snaze o zvýšení podílu mužů na péči a taktéž při otevření diskuse o otcovství. Neměl by však zůstat krokem jediným. V návaznosti na legislativní opatření by měly být při této snaze využity také další podpůrné kroky jako osvětová činnost společnosti v této oblasti či samoregulační opatření zaměstnavatelských organizací.

Možné riziko lze spatřovat v oblasti pracovněprávní. Zaměstnavatelům nově vznikne povinnost poskytovat zaměstnancům pracovní volno z důvodu ošetřování člena rodiny, na něž by nyní neměli nárok. Z pohledu zaměstnavatelů tak bude třeba zajistit provoz s nižším počtem zaměstnanců.

Podle stávající právní úpravy vznikne nárok na sirotčí důchod tehdy, pokud pojištěnec ke dni smrti získá potřebnou dobu pojištění pro nárok na invalidní důchod stanovenou zákonem o důchodovém pojištění, popř. splní alternativní podmínku účinnou od 1. 1. 2012, tj. získá-li aspoň polovinu této doby. Z konkrétních případů se však zjišťuje, že ani tato alternativní

podmínka často nebývá splněna. Návrh, aby k získání nároku na sirotčí důchod stačilo získání pouze doby jednoho roku, resp. alternativně dvou roků u pojištěnce staršího 38 roků (kdy je rozhodné období dvacetileté), placeného pojištění, sice rozšíří okruh (počet) sirotek, kterým nově vznikne nárok na sirotčí důchod, ale za cenu snížení vazby zemřelého na délku doby pojištění, tedy za cenu výrazného oslabení pojistného principu, což by mohlo vést i ke snížení zájmu zemřelého rodiče být účasten důchodového pojištění. Další riziko spočívá ve skutečnosti, že nárok pouze na základě české doby pojištění (plný český důchod) získají sirotci po rodičích cizincích, kteří v ČR pracovali velmi krátkou dobu, což povede k určité negaci pojistných principů, na nichž jsou postavena koordinační nařízení.

2. Návrh variant řešení

Otcovská

Varianta I. Zachování současného stavu

Při volbě této varianty by byl ponechán současný právní stav s tím, že rodičovská dovolená zavedená v zákoníku práce jako překážka v práci, kterou je zaměstnavatel povinen tolerovat, umožňuje zaměstnanci, jehož zájem o navázání vztahu s dítětem je na jeho hodnotové stupnici prioritní, aby bez problémů mohl zůstat doma z práce a věnoval se péči o dítě.

Pokud přijmeme pro tuto variantu tezi, že statisticky poměrně malý počet mužů na rodičovské dovolené pečujících o novorozence je dán jednak nepřijetím tohoto modelu chování ve společnosti, a jednak tím, že jsou sledovány pouze počty mužů čerpajících rodičovskou dovolenou (případně v jejím rámci výlučně pečujících o dítě), a nikoli počet ostatních mužů, kteří mají zájem se na péči o novorozené dítě podílet, protože volí za tímto účelem jiné instituty, např. dovolenou, můžeme předpokládat, že zájem mužů je vyšší, než by nasvědčovaly dohledatelné údaje.

Varianta II. Zavedení otcovské jako dávky nemocenského pojištění

Při volbě této varianty by se jednalo o zavedení nové dávky nemocenského pojištění, tj. o peněžitou dávku, jejímž účelem je kompenzovat příjem ucházející pojištěnci v důsledku nutnosti přerušit z důvodu stanovené sociální události výdělečnou činnost.

V tomto případě by se jednalo o dávku poskytovanou ve stanovených případech zaměstnancům a těm osobám samostatně výdělečně činným, které se dobrovolně přihlásily k účasti na nemocenském pojištění; díky osobnímu rozsahu systému nemocenského pojištění jsou jeho účastníky prakticky všechny osoby vykonávající ekonomicky významnou výdělečnou činnost.

V případě zaměstnance znamená nástup na rodičovskou dovolenou (není-li doprovázen přiznáním rodičovského příspěvku), absolutní ztrátu většinou jediného zdroje obživy; totéž platí v případě přerušení výkonu samostatné výdělečné činnosti i u řady osob samostatně výdělečně činných, jejichž příjem je zajišťován výlučně osobním výkonem samostatné výdělečné činnosti. Zavedením otcovské jako dávky nemocenského pojištění by tato dávka získala charakter alespoň částečné náhrady příjmu, který pojištěnci uchází z důvodu péče o matku, dítě a zajištění chodu domácnosti.

Navrhují se tyto principy při zavedení otcovské:

- Nárok na otcovskou bude mít
 - pojištěnec, který pečuje o dítě, jehož je otcem,
 - pojištěnec, který pečuje o dítě, které převzal do péče nahrazující péči rodičů na

základě rozhodnutí příslušného orgánu, pokud dítě ke dni převzetí nedosáhlo 7 let věku.

- Pro osoby samostatně výdělečně činné bude zavedena čekací doba 3 měsíců bezprostředně předcházejících dni nástupu na otcovskou obdobně jako u ostatních dávek nemocenského pojištění.
- Nástup na otcovskou musí nastat v období 6 týdnů ode dne narození dítěte nebo ode dne převzetí dítěte do péče.
- Otcovská bude náležet v případě péče o totéž dítě jen jednou i v případě, že pojištěnec pečuje o více dětí narozených současně nebo o více dětí převzatých současně do péče.
- Navrhuje se, že podpůrní doba u otcovské bude činit 1 týden a začne běžet dnem, který pojištěnec určí v období 6 týdnů ode dne narození dítěte nebo ode dne převzetí dítěte do péče.
- Výše otcovské za kalendářní den bude činit 70 % denního vyměřovacího základu, bude tedy stejná jako výše peněžité pomoci v mateřství.

V souvislosti se zavedením otcovské budou do okruhu osob účastných důchodového pojištění zahrnuty při splnění podmínek stanovených v zákoně o důchodovém pojištění též osoby, u kterých bude i po skončení výdělečné činnosti, která zakládala jejich účast na nemocenském pojištění podle zvláštního právního předpisu, trvat podpůrní doba u otcovské. Tato doba účasti na důchodovém pojištění bude považována za náhradní dobu pojištění a bude se započítávat do doby pojištění, obdobně jako náhradní doba pojištění z titulu dočasné pracovní neschopnosti v době po skončení výdělečné činnosti, která zakládala účast na nemocenském pojištění podle zvláštního právního předpisu, v rozsahu 80 %. Pokud bude tato doba spadat do rozhodného období, z něhož se zjišťují příjmy pro výpočet důchodu, bude pro účely stanovení osobního vyměřovacího základu považována za vyloučenou dobu.

Ošetrovné

Varianta I. Zachování současného stavu

Při volbě této varianty by byl ponechán současný právní stav s tím, že ošetrovné by se poskytovalo pouze zaměstnancům účastným nemocenského pojištění, kteří žijí v domácnosti s osobou vyžadující ošetrování jinou osobou. Pouze v případě ošetrování dítěte mladšího 10 let rodičem se nevyžaduje žití ve společné domácnosti. S ohledem na společenské změny by tak zachování současného stavu mohlo způsobit zvýšené požadavky na zdravotní nebo sociální péči, a tím i náklady státu.

Pokud nedojde ke změně, budou se i nadále zaměstnanci účastní nemocenského pojištění, obracet na paní ministryni se žádostmi o odstranění tvrdostí podle zákona o nemocenském pojištění v případech, kdy není nárok na ošetrovné z důvodu nesplnění podmínky žití ve společné domácnosti pojištěnce s ošetrovanou osobou.

Varianta II. Rozšíření okruhu osob pro nárok na ošetrovné

Při volbě této varianty by se jednalo o změnu právní úpravy v oblasti nemocenského pojištění, kdy se navrhuje rozšířit okruh osob s nárokem na ošetrovné i o osoby, které nežijí s ošetrovanou osobou v domácnosti. Nově by zaměstnanci měli nárok na ošetrovné při ošetrování přímých potomků a předků. Jednalo by se tak o rodiče, prarodiče, děti, vnoučata, pravnoučata, případně další. Nebude se však jednat například o sourozence nebo tchána a tchýni ošetrované osoby.

Z pohledu zaměstnance představuje potřeba ošetrování podle zákoníku práce důležitou osobní překážkou v práci, při níž je zaměstnavatel povinen omluvit nepřítomnost zaměstnance v práci. Podle § 191 zákoníku práce je zaměstnavatel povinen omluvit nepřítomnost

zaměstnance v práci po dobu ošetřování dítěte mladšího než 10 let nebo jiného člena domácnosti v případech podle § 39 zákona o nemocenském pojištění, přičemž trvání této překážky je závislé na délce potřeby ošetřování. Zrušení podmínky žití ve společné domácnosti si tak vyžádá změnu zákoníku práce, poněvadž nově vznikne zaměstnavatelům povinnost poskytovat zaměstnancům pracovní volno z důvodu ošetřování člena rodiny, na něž by nyní neměli nárok.

Rozšíření okruhu oprávněných osob pro nárok na ošetřovné bude představovat i dopady v zajišťování provozu zaměstnavatele, protože počet zaměstnanců, kteří z důvodu ošetřování nebudou dočasně vykonávat práci, se pravděpodobně zvýší.

Sirotčí důchod

Varianta I.

Zachování současného stavu

Při volbě této varianty by byl ponechán současný právní stav a nedošlo by k rozšíření okruhu sirotek, jimž vznikne nárok na sirotčí důchod. Jejich sociální situace by mohla i nadále být řešena pouze v rámci nepojistných sociálních dávek.

Varianta II.

Zavedení alternativní možnosti vzniku nároku na sirotčí důchod při aspoň minimální vazbě na dobu pojištění zemřelého

Stanovit další alternativní podmínku pro vznik nároku na sirotčí důchod. Podle stávající právní úpravy vznikne nárok na sirotčí důchod tehdy, pokud pojištěnec ke dni smrti získá potřebnou dobu pojištění pro nárok na invalidní důchod stanovenou zákonem o důchodovém pojištění, popř. splní alternativní podmínku účinnou od 1. 1. 2012, tj. získá-li aspoň polovinu potřebné doby pojištění pro nárok na invalidní důchod. Z konkrétních případů se však zjišťuje, že ani tato alternativní podmínka často nebývá splněna. Proto se navrhuje stanovit další alternativní podmínku, kterou je **získání nejméně jednoho roku placeného pojištění**, za který bylo zaplacen pojištění (§ 11 a § 13 zákona o důchodovém pojištění), i když se základní důchodové pojištění, pokud jde o nárok na sirotčí důchod, otevře i těm, kteří mají jen velmi malou vazbu na ČR. I tato potřebná doba pojištění se bude zjišťovat z období přede dnem smrti a jde-li o pojištěnce ve věku nad 28 let, z období deseti roků přede dnem jeho smrti. U pojištěnce staršího 38 let se podmínka potřebné doby pojištění bude považovat za splněnou též, byla-li získána v období 20 let přede dnem smrti; potřebná doba placeného pojištění přitom bude činit aspoň dva roky.

Varianta III. Zavedení alternativní možnosti vzniku nároku na sirotčí důchod bez vazby na dobu pojištění zemřelého

Přestože je zákon o důchodovém pojištění v podstatě založen na pojistném principu, byl by umožněn vznik nároku na sirotčí důchod bez jakékoliv vazby na dobu pojištění zemřelého, tedy v rozporu s pojistným principem. Řešení sociální situace sirotek bez nároku na sirotčí důchod v základním důchodovém pojištění je limitováno pojišťovacími principy a nálezem Ústavního soudu ČR (Pl. ÚS 8/07) vyhlášeným dne 16. dubna 2010. Zákonodárce je v něm zavázán, aby do konstrukce výpočtu důchodů více promítl princip zásluhovosti s tím, že princip solidarity nemůže nepřiměřeným způsobem potlačit princip zásluhovosti. Ve svém nálezu Ústavní soud ČR dále připomíná, že v průběžném systému je ke krytí nároků účelově určen souhrn vybraného pojistného, že účast na pojištění je základní podmínkou

nároku na budoucí plnění ze systému a že cílem systému je mj. i odpovědnost občana za svou budoucnost (to znamená v případě sirotčích důchodů za budoucnost dětí). S tímto řešením je dále spojeno zásadní riziko spočívající v tom, že by se základní důchodové pojištění, pokud jde o nárok na sirotčí důchod, otevřelo komukoliv bez jakékoliv minulé nebo současné vazby na ČR, protože v rámci základního důchodového pojištění není možné nároky na důchody vázat na pobyt na území ČR nebo na státní občanství.

3. Vyhodnocení nákladů a přínosů

Otcovská

3.1. Identifikace nákladů a přínosů

Identifikace nákladů a přínosů podle jednotlivých skupin dotčených subjektů je uvedena níže v podkapitolách 3.2. „Náklady“ a 3.3. „Přínosy“.

3.2. Náklady

Rodiče a děti

Náklady rodiny při Variantě I. jsou především úplná ztráta příjmu (výdělku) na straně otce, který se rozhodne - přerušit výdělečnou činnost a pomoci ženě v péči o novorozené dítě. Tato ztráta není saturována přiznáním rodičovského příspěvku, neboť pokud má žena nárok na peněžitou pomoc v mateřství ve výši vyšší, než je výše rodičovského příspěvku, tato dávka jí nenáleží. Má-li nárok na peněžitou pomoc v mateřství ve výši nižší, než je výše rodičovského příspěvku, poskytuje se doplatek do výše rodičovského příspěvku. Pokud by byl poskytován pouze rodičovský příspěvek, je věcí dohody oprávněných, komu bude dávka vyplácena; proto i v případě, že by na základě dohody rodičů byla vyplácena otcí dítěte, který zůstal doma z práce, namísto matce dítěte (která byla např. v domácnosti), nejde fakticky o peníze do rodiny „navíc“, neboť rodičovský příspěvek by byl do rodiny vyplácen i tehdy, kdyby otec dítěte chodil do práce. V tomto směru je při volbě varianty I ztráta výdělku otce prakticky vždy absolutní.

Vzhledem k tomu, že finanční zabezpečení rodiny je zpravidla nejzávažnějším z důvodů, pro který otcové nenastupují na rodičovskou dovolenou a nepečují o dítě v období těsně po narození dítěte, znamená volba varianty I nehmotné náklady na straně matky spočívající v „nesnížení“ objemu domácích prací nebo volná obdoba „nákladů obětované příležitosti“ u podnikatelů. Totéž platí i pro členy širší rodiny, kteří matce v období těsně po narození dítěte pomáhají, typicky např. babičky dítěte.

Z hlediska dítěte je nehmotným nákladem omezení možnosti vytvoření pozitivní vazby mezi ním a otcem dítěte, přičemž tato ztráta je jen obtížně kompenzovatelná.

V případě volby varianty II jsou finanční náklady rodiny na straně otce dítěte v zásadě rovny rozdílu mezi ucházejícím příjmem a výší poskytované dávky - otcovskou. Ostatními náklady otce dítěte v případě volby varianty II pak budou práce vykonávané ve prospěch domácnosti v období volna krytého dávkou nemocenského pojištění. Z hlediska pracovního pak při poměrně krátké době dávky též v některých případech nutnost po návratu z krátkodobé nepřítomnosti v práci „dohnat výpadek“.

V případě volby varianty II u matky dítěte, popř. též členů širší rodiny, k finančním nákladům prakticky nedochází.

Zaměstnavatelé

V případě volby varianty I nelze čekat výraznější dopad na zaměstnavatele.

V případě volby varianty II lze očekávat, že počet zaměstnanců čerpajících tuto dávku by byl zřejmě o něco vyšší, než počet zaměstnanců čerpajících v současné době dovolenou. Lze však očekávat, že v závislosti na výši dávky by mohlo dojít u zaměstnanců k diferenciaci zájmu v závislosti na míře, v jaké by tato dávka nahrazovala mzdu (plat). Za předpokladu, že otcovskou využije cca 70 % až 90 % otců, tj. cca 80 tisíc osob, po dobu jednoho týdne se očekává marginální zvýšení administrativní zátěže v souvislosti s podáváním žádostí o dávky.

Státní rozpočet, státní orgány (viz bod 1. 4. Identifikace dotčených subjektů)

V případě volby varianty I požadavky na státní rozpočet ani na příslušné státní orgány nevznikají.

V případě volby varianty II je otázka vzniku nákladů pro státní rozpočet závislá především na počtu otců, kteří by tuto dávku čerpali. Vedle výše výdajů na otcovskou se do státního rozpočtu promítne i snížení výběru pojistného na sociální zabezpečení, výběru daní z příjmů fyzických osob a navýšení správních výdajů nositelů pojištění.¹ Vzhledem k tomu, že dávky nemocenského pojištění vyplácí v „civilní sféře“ orgány nemocenského pojištění a příslušníkům ozbrojených sil a sborů příslušné útvary, bylo by nutno kromě finančních prostředků přímo vyčleněných na tuto dávku zvýšit též finanční prostředky na správní náklady (tvorba tiskopisů, personální a materiální vybavení, náklady na výplatu dávky, atd.). Nutné bude současně navýšit systemizaci České správy sociálního zabezpečení o státní zaměstnance zajišťující novou agendu související s otcovskou. Ke snížení výběru pojistného dojde i v systému zdravotního pojištění. Pokud jde o náklady v oblasti základního důchodového pojištění, budou marginální.

3.3. Přínosy

Rodiče a děti

Vzhledem k tomu, že při variantě I je zachován stávající stav, jsou finanční přínosy této varianty pro rodinu prakticky nulové.

V případě volby varianty II je finančním přínosem rodiny na straně otce dítěte příjem nahrazující ucházející mzdu (plat). I když v případě volby varianty II výše dávky nemocenského pojištění nebude odpovídat výši ucházející mzdy (platu), bude finančním přínosem rodiny na straně otce dítěte vlastní výše této dávky oproti dnešnímu stavu (absolutní ztráta příjmu, pokud otec čerpá neplacené volno a nečerpá dovolenou) uvedené ve variantě I. V případě těch otců, kteří řeší problém čerpáním dovolené, bude přínosem též možnost ušetřit dovolenou za toto období.

V případě varianty II, vzniknou na straně rodiny přínosy nefinančního rázu. Těmito přínosy bude především větší možnost navázat pozitivní vazbu otce s dítětem, vyšší citová angažovanost otce a navazující orientace na potřeby dítěte, větší rodičovské sebevědomí, větší otevření se možnostem vyvážené péče o dítě mezi rodiči, které může vést k rovnějším šancím matky na trhu práce v budoucnosti. Obdobně lze pozitivní reakci očekávat u matky dítěte, popř. též členů širší rodiny, a to nejen z důvodu vyšší psychické podpory ze strany otce dítěte, ale i z důvodu jeho pomoci na domácích pracích.

¹ Dopad do daně z příjmu a povinných pojistných vychází z toho, že po dobu čerpání dávek otcovské nebude příjemce dávky vykonávat výdělečnou činnost (viz. 1 odst. Podkapitoly 3.2, str. 20), z níž je placeno pojistné a tudíž, dojde ke snížení vyměřovacích základů a tím i snížení inkasa pojistného.

Z dlouhodobého hlediska lze též předpokládat, že větší zapojení otců do péče o novorozence podpoří jejich angažovanost na poli aktivního otcovství, což povede mimo jiné k omezování stereotypů, kdy o dítě se stará matka a povede to tedy k větší rovnosti mezi mužem a ženou.

Zaměstnavatelé

V případě volby varianty I nelze čekat výraznější dopad na zaměstnavatele, to platí jak pro náklady, tak pro případné přínosy.

V případě volby varianty II nelze očekávat výrazné finanční přínosy pro zaměstnavatele. Nehmotné přínosy lze však spatřovat v tom, že otcové, kteří mají možnost pečovat o své děti, jsou spokojenější v zaměstnání, což vede k jejich větší efektivitě a loajalitě jakožto zaměstnanců.

Státní rozpočet, státní orgány

V případě volby varianty I požadavky na státní rozpočet ani na příslušné státní orgány nevznikají; tato varianta je tedy z hlediska přínosů neutrální.

V případě volby varianty II nevznikají z hlediska státního rozpočtu ani z hlediska státních orgánů prakticky žádné významnější přínosy. Ovšem vzhledem k podpoře funkčnosti rodinné jednotky a zdravého vývoje dětí může stát perspektivně ušetřit výdaje na institucionální péči, prevenci násilí, závislosti a další formy rizikového chování.

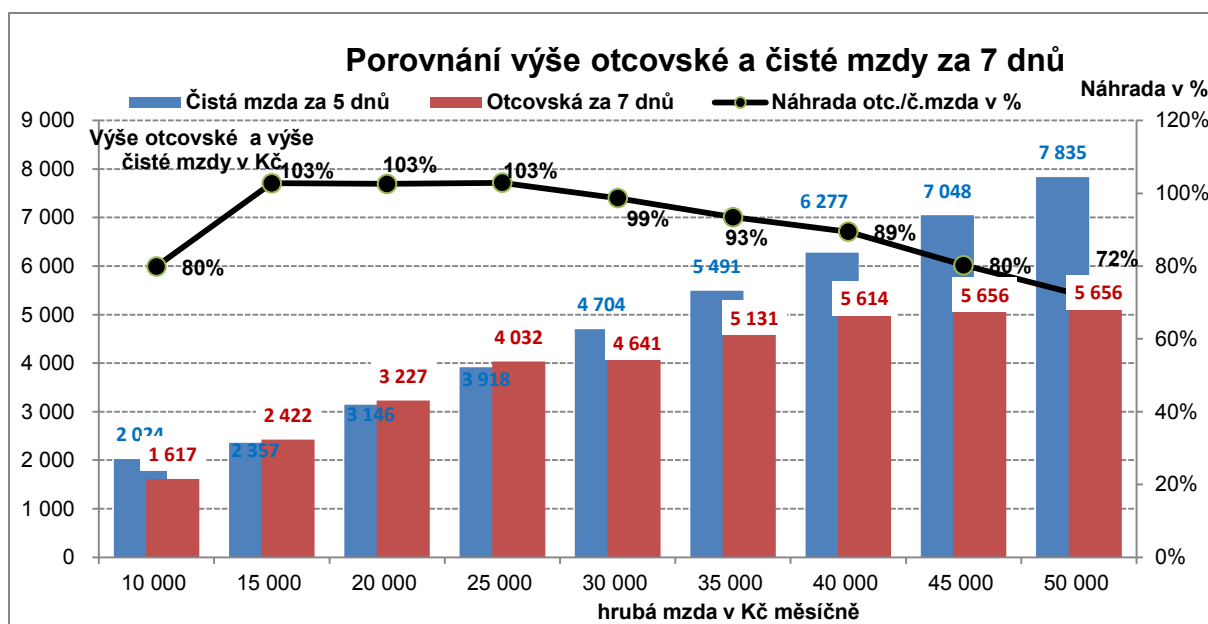
Rovnost žen a mužů

Návrh zákona bude mít pozitivní přínos pro rovnost žen a mužů. Konkrétně zavedení otcovské vytvoří prostor pro participaci mužů na péči o malé děti a o domácnost, ale také umožní otcům rozvíjet své rodičovské kompetence při zachování jistoty zaměstnání a výdělku. Opatření tedy ve svém dopadu podporuje koncept sdíleného rodičovství. Návrh zákona dále zvýznamňuje potřebu sladování pracovního, soukromého a rodinného života ve veřejném povědomí a přispívá k jejímu naplňování v praktickém životě. Těmito způsoby návrh zákona směřuje k plnění některých cílů Vládní strategie pro rovnost žen a mužů v ČR na léta 2014-2020 (konkrétně ve strategické oblasti 4. Sladování pracovního, soukromého a rodinného života a v horizontální strategické prioritě 9.4. Muži a rovnost žen a mužů) a taktéž k naplnění Aktualizovaných opatření Priorit a postupů vlády při prosazování rovnosti žen a mužů dle usnesení vlády ze dne 12. listopadu 2014 č. 930 (konkrétně úkol č. 21).

3.4. Vyhodnocení nákladů a přínosů variant

Rodiny

V případě varianty II za předpokladu čerpání 7 kalendářních dnů otcovské, by nová dávka zhruba nahrazovala předchozí ušlou čistou mzdu v pásmu hrubého příjmu od cca 15 tis. Kč do 25 tis. Kč. Při příjmu vyšším než je průměrná mzda (první redukční hranice pro nemocenské), by podíl otcovské k čistému příjmu postupně klesal. Také při nízkém příjmu cca 10 tis. Kč, by byla náhrada nižší než předchozí čistá mzda, což je způsobeno konstrukcí daně z příjmu.

Uvedené údaje jsou počítány pro 7 kalendářních dnů otcovské při 22 „pracovních“ dnech v měsíci, tj. kdy pojištěnec dostává mzdu nebo plat.

Státní rozpočet

Za předpokladu, že novou dávku využije 70 % až 90 % otců s průměrným příjmem mužů, kteří budou čerpat dávku plný počet sedmi dnů, se celkové výdaje na novou dávku nemocenského pojištění promítnou do státního rozpočtu ve výši 630 mil. Kč až 800 mil. Kč.

Na samotnou dávku bude třeba vyčlenit cca 360 až 460 mil Kč, výběr pojistného na sociální zabezpečení se sníží o 165 mil. Kč až 206 mil. Kč a opatření bude mít dopad i na výběr daní z příjmů fyzických osob.²

Očekávaný roční finanční dopad do státního rozpočtu v mil Kč:

	dávku využije % otců	
	70%	90%
Výdaje na otcovskou	360	460
Snížení výběru pojistného na sociální zabezpečení	165	206
Snížení výběru daní fyzických osob	106	134
Celkem	630	800

Dále se očekává roční finanční dopad do výběru pojistného na zdravotní pojištění.²

v mil Kč		
Snížení výběru pojistného na zdravotní pojištění	72	93

K uvedeným výdajům je třeba připočítat i výdaje na zvýšení správních výdajů (na přípravné práce i na běžný provoz). Celkové výdaje České správy sociálního zabezpečení na zavedení nové dávky a první rok provozu se předpokládají ve výši 40,5 mil. Kč (jedná se o mzdové a věcné výdaje, jednorázové výdaje na vybavení kanceláří, náklady na IT, náklady na úpravy aplikačního programového vybavení, výdaje na tisk nových tiskopisů žádostí a výdaje na informační kampaň). Opakující se roční výdaje (mzdové a IT) se odhadují na cca 30 mil. Kč. Zejména co se týče IT a aplikačního a programového vybavení či kancelářského

² Výpočet dopadů do daní a pojistných je odvozen z (1) věkové struktury rodičů a (2) z průměrných příjmů v jednotlivých věkových skupinách. Z těchto údajů je vypočten roční pokles celkových vyměřovacích základů (daňových základů), na který je následně aplikována příslušná sazba pojistného nebo daně z příjmů fyzických osob.

vybavení, musí být odpovídající prostředky k dispozici dostatečně dlouhou dobu před plánovaným zavedením nové dávky (tj. před prvním rokem).

Za rezort Ministerstva obrany lze stanovit předpokládaný počet případů ve výši cca 770 - 990 vojáků z povolání za rok, který se promítne do výdajů státního rozpočtu ve výši cca 3,4 mil. Kč až 4,3 mil. Kč za rok.

Zaměstnavatelé

Předpokládá se, že na jeden případ otcovské bude třeba stejná administrativní činnost jako na jeden případ ošetřovného, proto se i zaměstnavatelům mírně zvýší administrativní náročnost.

Ošetřovné

3.1. Identifikace nákladů a přínosů

Identifikace nákladů a přínosů podle jednotlivých skupin dotčených subjektů je uvedena níže v podkapitolách 3.2. „Náklady“ a 3.3. „Přínosy“.

3.2. Náklady

Rodiče a děti

Při variantě I. představují náklady rodiny především úplnou ztrátu příjmu (výdělku) na straně pečující osoby, která se rozhodne zůstat z práce doma a ošetřovat nemocného člena rodiny, se kterým nežije ve společné domácnosti.

V případě volby varianty II. jsou finanční náklady pečující osoby v zásadě rovny rozdílu mezi ucházejícím příjmem a výší poskytované dávky ošetřovného. Vedle hmotných přínosů však existují i přínosy nehmotné. Nehmotným přínosem je například podpora soudržnosti rodiny a posilování vazeb mezi rodinnými příslušníky.

Zaměstnavatelé

V případě volby varianty I. nelze čekat výraznější dopad na zaměstnavatele.

V případě volby varianty II. se předpokládá, že počet zaměstnanců čerpajících tuto dávku bude zřejmě o něco vyšší, než počet zaměstnanců, kteří pro tento případ v současné době čerpají dovolenou. Lze však očekávat, že by u zaměstnanců mohlo dojít k diferenciaci zájmu v závislosti na míře, v jaké tato dávka nahrazuje mzdu (plat).

Státní rozpočet, státní orgány

V případě volby varianty I. požadavky na státní rozpočet ani na příslušné státní orgány nevznikají.

V případě volby varianty II. je otázka vzniku nákladů pro státní rozpočet závislá především na počtu dnů, které budou na tuto dávku propláceny. Vedle výše výdajů na ošetřovné se do státního rozpočtu promítne i snížení výběru pojistného na sociální zabezpečení, výběru daní z příjmů fyzických osob² a navýšení správních výdajů nositelů pojištění. Ke snížení výběru pojistného dojde i v systému zdravotního pojištění. Nutné bude

navýšit systemizaci České správy sociálního zabezpečení o státní zaměstnance, kteří budou zajišťovat činnosti související s nárůstem agendy v důsledku změny podmínek nároku na ošetřovné.

3.3. Přínosy

Rodiče a děti

Vzhledem k tomu, že při variantě I. je zachován stávající stav, jsou finanční přínosy této varianty pro rodinu v zásadě nulové.

V případě volby varianty II. je finančním přínosem příjem nahrazující ucházející mzdu (plat). I když výše dávky nemocenského pojištění nebude odpovídat výši ucházející mzdy (platu), bude finančním přínosem pečující osoby vlastní výše této dávky oproti dnešnímu stavu (absolutní ztráta příjmu, pokud se nečerpá dovolená) uvedené ve variantě I. V případě těch zaměstnanců, kteří řeší problém čerpáním dovolené, bude přínosem též možnost ušetřit, respektive nečerpat dovolenou za toto období.

Zaměstnavatelé

V případě volby varianty I. nelze čekat výraznější dopad na zaměstnavatele, to platí jak pro náklady, tak pro případné přínosy.

V případě volby varianty II. nelze očekávat výrazné přínosy pro zaměstnavatele.

Státní rozpočet, státní orgány

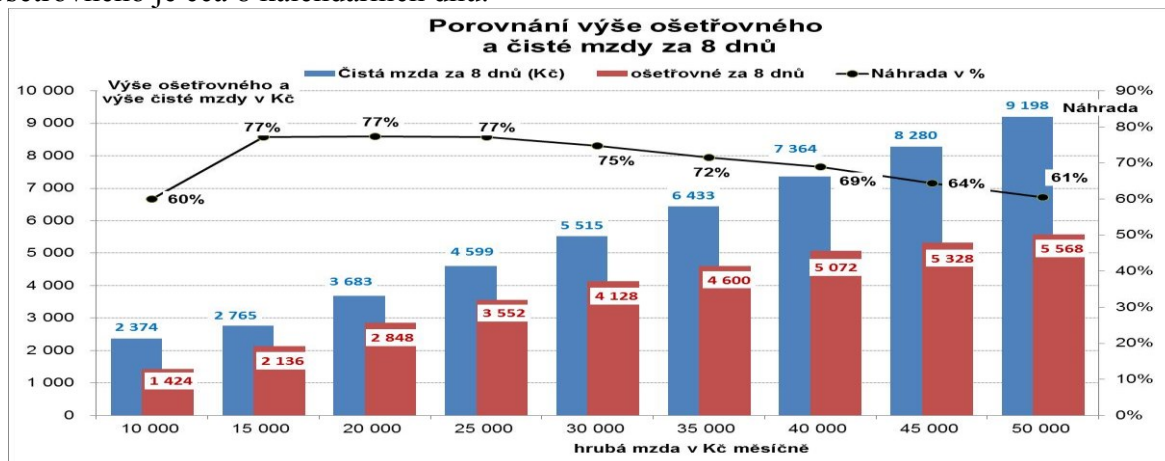
V případě volby varianty I. požadavky na státní rozpočet ani na příslušné státní orgány nevznikají; tato varianta je tedy z hlediska přínosů neutrální.

V případě volby varianty II. nevznikají z hlediska státního rozpočtu ani z hlediska státních orgánů prakticky žádné významnější přínosy.

3.4. Vyhodnocení nákladů a přínosů variant

Rodiny

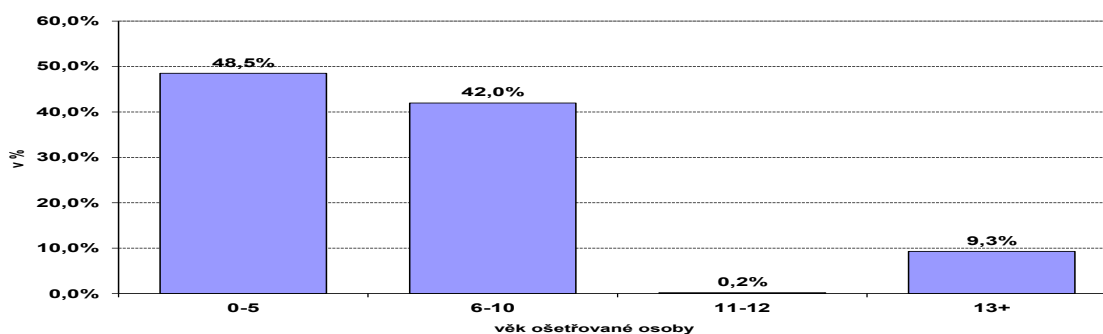
V případě varianty II. by ošetřovné nahrazovalo 77 procent předchozí ušlé čisté mzdy v pásmu hrubého příjmu od cca 15 tis. Kč do 25 tis. Kč. Při příjmu vyšším než je průměrná mzda (první redukční hranice pro nemocenské), by podíl ošetřovného k čistému příjmu postupně klesal. Také při nízkém příjmu cca 10 tis. Kč, by byla náhrada výrazně nižší než předchozí čistá mzda, což je způsobeno konstrukcí daně z příjmu. Průměrná doba čerpání ošetřovného je cca 8 kalendářních dnů.

Čistá mzda je pro poplatníka s 1 dítětem
Státní rozpočet

Z údajů o počtu případů čerpání ošetřovného spolu s věkovou strukturou osob, které jsou ošetřovány, vyplývá, že rozhodující část této dávky směřuje k péči o děti do 10 let věku. U starších osob je toto čerpání výrazně nižší.

Současné rozložení počtu případů ošetřování podle věku ošetřované osoby

V roce 2014 byla na ošetřovné vyplacena částka 854 mil. Kč. Odhaduje se, že dopad navrhované právní úpravy navýší uvedené výdaje zhruba o jednu třetinu. Předpokládá se, že nové podmínky pro nárok na ošetřovné se promítnou do výdajů státního rozpočtu ve výši cca 620 mil. Kč. Na samotnou dávku bude třeba vyčlenit cca 300 mil. Kč, výběr pojistného na sociální zabezpečení se sníží o 190 mil. Kč a opatření bude mít dopad i na výběr daní z příjmů fyzických osob.³

Očekávaný roční finanční dopad do státního rozpočtu v mil. Kč:

Výdaje na ošetřovné	300
Snížení výběru pojistného na sociální zabezpečení	190
Snížení výběru daní fyzických osob	130
Celkem	620

Dále se očekává roční finanční dopad do systému zdravotního pojištění v mil. Kč:

Snížení výběru pojistného na zdravotní pojištění	90
--	----

K uvedeným dopadům je třeba připočítat i zvýšení správních výdajů. Česká správa sociálního zabezpečení předpokládá na zavedení a první rok provozu celkové náklady ve výši 43,4 mil. Kč (jedná se o mzdové a věcné výdaje, vybavení kanceláří, náklady na IT a úpravy aplikačního vybavení). Opakující se výdaje (mzdové a IT) se odhadují na 38 mil. Kč ročně.

Sirotčí důchody

Pokud jde o sirotčí důchody, přínosem navrhovaného řešení bude rozšíření okruhu sirotek, kterým ve srovnání se současným stavem vznikne nárok na sirotčí důchod, takže se

³ Odhadovaná výše dopadů je odvozena z (1) předpokládaného počtu dnů, za které bude ročně dávka ošetřovného nově vyplácena, a (2) průměrné výše vyměřovacího základu pro tuto dávku. Součin obou veličin představuje (kromě základu pro výpočet dávek) také snížení úhrnu ročních vyměřovacích základů, na které je následně aplikována příslušná sazba pojistného nebo daně z příjmů fyzických osob.

zmírní tlak na řešení jejich sociální situace v rámci nepojistných sociálních systémů, a to cca o 4 300 sirotků. Náklady budou spočívat ve zvýšení finančních prostředků na krytí nákladů vyššího počtu přiznaných sirotčích důchodů; na základě dat o zamítnutých žádostech o sirotčí důchod lze odhadovat dopad v řádu 300 mil. Kč ročně.

S vyšším počtem přiznávaných a vyplácených sirotčích důchodů budou spojeny i dodatečné administrativní náklady na straně České správy sociálního zabezpečení. Půjde jednak o částku 2 mil. Kč na mzdových výdajích, kterou si vyžádá jednorázové přiznání sirotčích důchodů u osob, které nové mírnější podmínky splnily již v minulosti a na něž se bude nová právní úprava také vztahovat. A dále pak výrazně zvýšené administrativní výdaje spojené s agendou přiznávání a výplaty vyššího počtu sirotčích důchodů, zejména pak v situacích zahraničních žadatelů, kdy je výrazně složitější jak fáze přiznání důchodu (doložení všech podkladů), tak i průběh výplaty, především složitost dokládání studia žadatelů těchto důchodů.

4. Stanovení pořadí variant a výběr nejvhodnějšího řešení

K dalšímu řešení se ve všech případech doporučuje varianta II. Toto doporučení vychází z nejen ze záměru podpořit rodiny a rodinnou politiku, ale i z ohlasů konzultačních míst, které ve významné většině případů tato opatření podpořily.

5. Implementace doporučené varianty a vynucování

V případě řešení týkajícího se otcovské a ošetrovného budou při výběru Varianty II za implementaci regulace odpovídat orgány nemocenského pojištění, tj.

- okresní správy sociálního zabezpečení,
- Česká správa sociálního zabezpečení,
- Ministerstvo práce a sociálních věcí,
- služební orgány, tj.
 - Ministerstvo obrany,
 - Ministerstvo vnitra,
 - Vězeňská služba ČR,
 - Generální ředitelství cel,
 - Generální inspekce bezpečnostních sborů,
 - Bezpečnostní informační služba,
 - Úřad pro zahraniční styky a informace.

Regulované subjekty budou provádět následující hlavní činnosti:

- pojištěnci uplatňovat nárok na dávku stanoveným způsobem na předepsaném tiskopise a sdělovat údaje potřebné pro posouzení nároku na dávku a správnou výplatu dávky,
- zaměstnavatelé
 - přijímat žádosti svých zaměstnanců o dávky a další potřebné podklady a neprodleně je předávat okresní správě sociálního zabezpečení,
 - neprodleně předávat okresní správě sociálního zabezpečení údaje pro výpočet dávek na předepsaném tiskopise,
- peněžní ústavy, držitelé poštovní licence vyplácet dávky ve stanovených termínech,
- orgány nemocenského pojištění
 - vytvořit a vydat potřebné tiskopisy,
 - likvidovat dávkové případy.

Při zavádění otcovské jako dávky nemocenského pojištění dojde k mírnému zvýšení administrativy v rozsahu nezbytném pro „vlastní“ problematiku otcovské. Naproti tomu bude možno využít řady informačních systémů a administrativních postupů společných pro všechny dávky nemocenského pojištění, jako např. evidenci zaměstnavatele, registry pojištěnců, způsob sdělování údajů, apod.

Poradenství ze strany státu pro regulované subjekty v otázkách otcovské bude prováděno orgány nemocenského pojištění ve stejném rozsahu, jako u ostatních dávek nemocenského pojištění.

V případě řešení týkajícího se zmírnění podmínky nároku na sirotčí důchod budou při přijetí Varianty II za implementaci regulace odpovídat:

- okresní správy sociálního zabezpečení,
- Česká správa sociálního zabezpečení,
- Ministerstvo práce a sociálních věcí,
- Ministerstvo obrany,
- Ministerstvo vnitra,
- Ministerstvo spravedlnosti.

Vynucování

Vzhledem k tomu, že v případě přijetí varianty II u všech navrhovaných řešení se jedná o opatření ve prospěch občanů zajišťované příslušnými státními orgány, nepředpokládá se nutnost zvýšené potřeby vynucování nad rámec obsažený v současnosti v příslušných právních předpisech (řešení odpovědnosti za přeplatek na dávce, odpovědnost za neposkytnutí příslušných údajů, apod.).

6. Přezkum účinnosti regulace

Z hlediska kritérií přezkumu účinnosti, která jsou dána obecnými zásadami pro hodnocení dopadů regulace, nelze předpokládat nutnost stanovení časových limitů účinnosti navrhovaných opatření.

7. Konzultace a zdroje dat

O konzultace byly požádány následující subjekty:

Otcovská

- Centrum J. J. Pestalozziho, o.p.s.
- Česká gynekologická a porodnická společnost (ČGPS)
- Českomoravská psychologická společnost
- Forum 50%, o.s.
- Gender Studies, o.p.s
- KZPS
- Liga otevřených mužů
- Síť mateřských center o.s.
- Svaz průmyslu a dopravy ČR
- Unie center pro rodinu a komunitu
- Univerzita Karlova v Praze, CERGE
- ČSSZ

Konzultovaným subjektům byla poskytnuta přiměřená lhůta k vyjádření jejich stanovisek.

Vyhodnocení konzultací

Centrum J. J. Pestalozziho, o.p.s.

Zavedení této nové dávky podporují, návrh považují za smysluplný, pokrokový a hlavně žádoucí z hlediska jak finanční tak i psychické podpory celé rodiny. Jeden týden považují za relativně krátkou dobu pro zavedení režimu s dítětem a vytvoření klidovější atmosféry, které by si mohli užívat oba rodiče. Za ideální považují 2 týdny. Za jediné, ale minimální negativum považují navýšení administrativy pro příjemce této dávky a zaměstnavatele. Domnívají se ovšem, že v celkovém kontextu tuto zvýšenou administrativu příjemce dávky bude rád akceptovat.

Forum 50 %, o.s.

Velice vítají zavedení této nové dávky, která umožní otcům aktivně se zapojit do péče o své děti od samého začátku. Pokud se o děti v prvních týdnech života starají výhradně matky, vytváří to již od počátku rozdíly v přístupu obou rodičů, které se později obtížněji vyrovnávají. Vyváženější rozdělení rolí uvnitř rodin je přitom klíčové pro podporu rovnosti žen a mužů. Aktivní otcovství a jeho podpora ze strany státu je proto jednoznačně správným krokem. Co se návrhu délky otcovské dovolené týče, navrhují ji navýšit na 10 pracovních dnů. Jeden týden je příliš krátká doba na to, aby se otcové plně zapojili do péče o novorozence.

KZPS

Upozorňují, že zavedení placené 10 denní otcovské dovolené doporučil i Evropský parlament a 20 evropských států má tento institut v různých formách zaveden.

Nastolili otázku, zda na toto další z opatření na podporu rodinné politiky (v daních z příjmů - postupně navyšované a odstupňované daňové zvýhodnění na vyživované děti, školkovné“), které bude mít finanční dopad do státního rozpočtu 796 mil. Kč a do zdravotního pojištění 98 mil. Kč (viz tabulky v předloženém materiálu str. 8 při 90% využití tohoto institutu otcí), bude nalezen dostatek prostředků na jeho krytí bez nutnosti krátit jiné sociální výdaje.

Domnívají se, že na zaměstnavatele by nemělo přijetí tohoto opatření mít výraznější vliv (mírně zvýšená administrativa vůči správě sociálního pojištění – nemocenské dávky = otcovské dovolené, případně mírný nárůst mzdových prostředků v případě řešení zástupu po dobu čerpání této dávky nemocenského pojištění).

Liga otevřených mužů (LOM)

Vítají plány na zavedení otcovské a očekávají, že k zavedení této dávky dojde v brzké době. Podporu aktivního otcovství považují za samozřejmou součást prorodinné politiky státu a jako takový tento krok zcela podporují. LOM poskytl výsledky aktuálních výzkumů problematiky aktivního otcovství a dále odkaz na zprávu Rady vlády pro rovné příležitosti žen a mužů. Například výzkum „Táta na plný úvazek“ z roku 2014 ukázal, že zavedení otcovské má podporu 93 % respondentů. Dále se uvádí, že otcové, kteří mají možnost pečovat o své děti, jsou spokojenější v zaměstnání.

Svaz průmyslu a dopravy České republiky

Obecně podporuje usnadnění sladování soukromého a pracovního života zaměstnanců a otcovské chápe jako jedno z opatření přijímaných za tímto účelem. Mimo jiné i v reakci na probíhající diskuze v rámci EU. Uvádějí, že dojde ke zvýšení administrativní zátěže na straně zaměstnavatelů, která bude vyšší než v souvislosti s čerpáním dovolené

zaměstnance, zejména s ohledem na komunikaci s ČSSZ. Upozorňují na dopady na státní rozpočet, respektive na rozpočet nemocenského pojištění, s tím, že chybí konkrétnější vyčíslení. Upozorňují, že jsou zásadně proti jakémukoliv případnému zvýšení pojistného a tedy ceny práce. Dále upozorňují na riziko možných nechtěných důsledků zavedení otcovské včetně možných dopadů na kolektivní vyjednávání o prodloužení dovolené nad rámec zákonné minimální výměry a dále na potenciální skrytou diskriminaci bezdětných manželů.

Unie center pro rodinu a komunitu

Upřednostňují variantu II. Domnívají se, že zavedení nové dávky má daleko větší dopad v perspektivě vyvážené a pestré péče obou rodičů o dítě ve všech fázích jeho vývoje než v rovině dočasné finanční výpomoci po dobu jednoho týdne. Zavedení otcovské považují za důležité zejména s ohledem na rovinu utváření vztahů v rodině. Za krátkodobý přínos považují pocit matky, že není na vše sama a dlouhodobým přínosem může být vyšší sebevědomí otce, že zvládne péči o malé dítě, protože bude mít vícedenní zkušenost s touto péčí.

Univerzita Karlova v Praze, CERGE

Uvádí, že zasláný návrh na zavedení otcovské je velmi dobře zpracován, dává smysl a nevidí v něm žádné problematické místo, takže ani žádné další konkrétní připomínky nemají.

ČSSZ

S návrhem souhlasí a dává ke zvážení, zda by nebylo vhodné sjednotit podpůrčí dobu na 9 kalendářních dnů, jako je tomu u ošetřovného.

Shrnutí

V rámci konzultací bylo osloveno 12 subjektů. Své vyjádření zaslalo 8 subjektů. Všechny subjekty návrh opatření podpořily. Tři subjekty doporučují zvýšit dobu poskytování otcovské. Dva subjekty upozorňují na probíhající jednání o této dávce na úrovni EU. Jeden subjekt upozorňuje na dopady na zaměstnavatele a státní rozpočet.

Ošetřovné

O konzultace byly požádány následující subjekty:

- Konfederace zaměstnavatelských a podnikatelských svazů ČR
- Svaz průmyslu a dopravy ČR
- Českomoravská konfederace odborových svazů
- Asociace samostatných odborů ČR
- Odborový svaz zdravotnictví a sociální péče ČR
- Česká správa sociálního zabezpečení
- Centrum J. J. Pestalozziho, o.p.s.
- Unie center pro rodinu a komunitu
- Sít' mateřských center o.s.
- Univerzita Karlova v Praze 2, CERGE
- Komora daňových poradců ČR
- Asociace malých a středních podnikatelů a živnostníků ČR
- Sdružení podnikatelů a živnostníků ČR
- Škoda-Auto MB
- Orgány sociálního zabezpečení Ministerstva obrany

- Orgány sociálního zabezpečení Ministerstva vnitra
- Orgány sociálního zabezpečení Ministerstva spravedlnosti
- Veřejná ochránkyně práv
- Ministerstvo financí ČR
- Ministr pro lidská práva, rovné příležitosti a legislativu

Konzultovaným subjektům byla poskytnuta přiměřená lhůta k vyjádření jejich stanovisek.

Svaz průmyslu a dopravy ČR (SP ČR)

SP ČR navrhuje zachovat stávající stav, tj. variantu I.

U varianty II. se jeví jako problematické především zvýšení nepřítomností zaměstnanců v práci, není vyřešena případná evidence osob, pro které by bylo ošetřovné poskytováno. Tato varianta přináší zaměstnavatelům další náklady spojené s organizováním zástupu za ošetřujícího zaměstnance, zvýšením přesčasové práce.

Zaměstnavatelé se obávají zneužívání čerpání ošetřovného v závislosti na relaci této dávky ke mzdě, nárůstu počtu dní čerpání ošetřovného a s tím související i nárůst administrativy.

SP ČR upozorňuje, že jde o velmi citlivé téma, protože po rozšíření okruhu osob, kterým vznikne nárok na ošetřovné, může být ve složité situaci např. sourozenec zaměstnance, na kterého se úprava vztahovat nebude a dožadovat se řešení. Dále upozorňuje, že dopady navrhované úpravy je nezbytné posoudit i z hlediska dopadů na státní rozpočet, protože v předloženém návrhu jsou označovány jako největší riziko.

Českomoravská konfederace odborových svazů (ČMKOS)

ČMKOS pokládá návrh na zrušení podmínky společné domácnosti za velice žádoucí, s ohledem na stárnutí obyvatelstva, prodlužování věku odchodu do důchodu atd. ČMKOS jednoznačně vítá záměr zrušit podmínku společné domácnosti pro nárok na ošetřovné v případě péče o osoby v přímé příbuzenské linii. Domnívají se, že uvedené opatření povede mj. ke snížení výdajů na zdravotní péči, neboť se nebude prodlužovat pobyt v nemocnicích z toho důvodu, že o osobu vyžadující péči nemá v domácím prostředí kdo pečovat.

ČMKOS však v této souvislosti poukazuje na to, že je nezbytné řešit situaci osob vykonávajících tzv. neformální péči komplexně. Ošetřovné umožní pečujícím osobám řešit problém jen krátkodobě, může sloužit pouze k nezbytné stabilizaci okamžité situace, neřeší však péči o závislou osobu do budoucna. Bylo by velice potřebné uvažovat o možnosti zavedení dlouhodobějšího placeného volna v případě péče o osobu blízkou, obdobně jako tomu je např. u rodičovské dovolené.

Česká správa sociálního zabezpečení (ČSSZ)

ČSSZ navrhuje doplnit zásadu, která by omezila nárok na ošetřovné zaměstnance v případech, kdy dítě nebo jiná osoba o kterou pečuje či kterou ošetřuje, má nárok na příspěvek na péči ve stupni II až IV podle zákona o sociálních službách.

Ošetřovné je krátkodobá dávka, jejímž účelem není zabezpečovat pojištěnce, kteří pečují o osoby vyžadující dlouhodobou nebo trvalou péči. Z titulu této péče je již vyplácena jiná sociální dávka, příspěvek na péči podle zákona o sociálních službách. Lze také říci, že potřeba ošetřování v případech osob s přiznaným příspěvkem na péči ve své podstatě stále trvá, nemizí a neobjevuje se znovu.

ČSSZ dále doporučuje do okruhu osob, na které se nebude vztahovat podmínka společné domácnosti, doplnit také manžela/manželku a registrovaného partnera.

Asociace malých a středních podniků a živnostníků ČR

Asociace malých a středních podniků a živnostníků ČR upozorňuje na vysoká rizika

zneužívání a navrhuje návrh upravit tak, že si zaměstnanec musí vybrat na ošetřování rodinného příslušníka nejdříve celou dovolenou a teprve potom mu musí zaměstnavatel poskytnout neplacené volno.

Orgány sociálního zabezpečení Ministerstva vnitra

Pro navrhované změny nároku na ošetřovné preferuje variantu II.

Ministerstvo financí ČR

Ministerstvo financí ČR upozorňuje, že navrhovanou úpravou by došlo k výraznému navýšení počtu osob, který by měl nárok na ošetřovné, což sebou nese dopady do veřejných rozpočtů. Dopad na deficit státního rozpočtu je kvantifikován v částce 620 mil. Kč a výpadek příjmů systému veřejného zdravotního pojištění je uveden v částce 90 mil. Kč ročně. Zvýšení správních výdajů je uvedeno obecně bez kvantifikace.

Dá se předpokládat, že uvolnění podmínek pro nárok na ošetřovné by se též mohlo stát předmětem spekulativního chování, jak ze strany občanů, tak i zaměstnavatelů, a z tohoto důvodu s návrhem opatření nesouhlasí.

Shrnutí

V rámci konzultací bylo osloveno 20 subjektů. Své vyjádření zaslalo 6 subjektů.

Dva subjekty s navrhovaným opatřením souhlasí. Další dva subjekty s navrhovaným opatřením nesouhlasí, neboť se domnívají, že uvolnění podmínek pro nárok na ošetřovné by se mohlo stát předmětem spekulativního chování, jak ze strany občanů, tak ze strany zaměstnavatelů. Na vysoké riziko zneužívání čerpání ošetřovného upozornil i další z oslovených subjektů.

Sirotčí důchody – byly osloveny stejné subjekty jako v případě ošetřovného a rovněž jim byla poskytnuta přiměřená lhůta k vyjádření jejich stanovisek.

Vyhodnocení konzultací

Závěrečná zpráva RIA byla zaslána ke konzultacím 20 subjektům. Vyjádření zaslaly 4 subjekty.

Ministerstvo financí ČR s návrhem opatření **zásadně nesouhlasí** a domnívá se, že řešení této sociální situace je nutné hledat v oblasti státní sociální podpory, případně v systému dávek pomoci v hmotné nouzi; další „změkčení“ podmínek pro nárok na sirotčí důchod považuje za nepřijatelné.

Česká správa sociálního zabezpečení upozorňuje na výrazné oslabení pojistného principu a považuje za účelnější a systémově logičtější zabezpečit sirotky dávkami z nepojistných systémů k tomu určených; lze uvažovat i o zavedení speciální dávky pro sirotky. Sociální situaci sirotek pouze tento důchod nevyřeší.

Veřejná ochránkyně práv podporuje navrhovanou variantou II. (zavedení alternativní možnosti vzniku nároku na sirotčí důchod při aspoň minimální vazbě na dobu pojištění zemřelého).

Svaz průmyslu a dopravy ČR - stanovisko SP ČR je neutrální.

Ministerstva vnitra (odbor sociálního zabezpečení) souhlasí s navrhovanou variantou II. (zavedení alternativní možnosti vzniku nároku na sirotčí důchod při aspoň minimální vazbě na dobu pojištění zemřelého).

Shrnutí

V rámci konzultací své vyjádření zaslaly 4 subjekty. Jeden subjekt návrh zásadně odmítá, jeden ho považuje za nekoncepční, který navíc sociální situaci sirotků nevyřeší, jeden subjekt souhlasí s Variantou II a jeden subjekt má stanovisko neutrální. Přesto se navrhuje přijmout řešení uvedené pod Variantou II.

Příloha: Mezinárodní srovnání

Mezinárodní srovnání – otcovská dovolená

EU	Otcovská dovolená	Neexistuje žádný legislativní předpis
Rakousko	NE	dávka neexistuje
Belgie	ANO	10 dnů, z toho první tři dny 100 %, a dalších 7 dnů 82 % předchozí mzdy (vyšší výše než mateřská)
Bulharsko	ANO	15 dnů, 90 % předchozího výdělku (stejná výše jako mateřská)
Kypr	NE	dávka neexistuje
Česká republika	NE	dávka neexistuje
Německo	NE	dávka neexistuje
Dánsko	ANO	14 po sobě jdoucích dnů (10 pracovních), 100 % předchozí mzdy (většinou vyšší výše než mateřská)
Estonsko	ANO	10 pracovních dnů, 100 % předchozího příjmu (stejná výše jako mateřská)
Řecko	ANO	2 dny, 100 % předchozího příjmu (většinou stejná výše jako mateřská)
Španělsko	ANO	13 po sobě jdoucích dnů + dva dny jestliže se narodí další dítě, 100 % předchozího příjmu (stejná výše jako mateřská)
Finsko	ANO	54 dnů, platba v závislosti na předchozím výdělku, až 75 % předchozího výdělku, minimum 23,92 eur za den (jiný způsob stanovení výše než mateřská)
Francie	ANO	11 pracovních dnů, 100 % předchozího omezeného příjmu, pro veřejný sektor není omezení, (stejná výše jako mateřská)
Chorvatsko	NE	dávka neexistuje, ale je možné přesunout 7 pracovních dnů z mateřské na otce
Maďarsko	ANO	5 dnů během prvních dvou měsíců života dítěte, 100 % předchozího příjmu (vyšší výše než mateřská)
Irsko	NE	dávka neexistuje
Itálie	ANO	1 den 100 % předchozí mzdy (vyšší výše než mateřská) dále je možné přesunout se souhlasem matky 1 pracovní den z mateřské na otce
Litva	ANO	28 dnů po narození dítěte, 100 % předchozího omezeného příjmu (stejná výše jako mateřská)
Lucembursko	ANO	2 dny 100 % předchozího příjmu (stejná výše jako mateřská)
Lotyšsko	ANO	10 kalendářních dnů (8 pracovních), 100 % předchozí mzdy (vyšší výše než mateřská)
Malta	ANO	2 dny 100 % předchozího příjmu (stejná výše jako mateřská)
Holandsko	ANO	2 dny 100 % předchozího příjmu (stejná výše jako mateřská)
Polsko	ANO	2 týdny 100 % předchozího příjmu (stejná výše jako mateřská)
Portugalsko	NE	dávka neexistuje
Rumunsko	ANO	5 pracovních dnů (dalších 10, jestliže otec navštěvuje kursy péče o dítě), 100 % předchozího příjmu (vyšší výše než mateřská)
Švédsko	ANO	2 týdny , 80 % předchozího omezeného příjmu (většinou stejná výše jako mateřská)
Slovinsko	ANO	90 kalendářních dnů, prvních 15 dnů 100 % předchozího omezeného příjmu (stejná výše jako mateřská), pak základní pevná částka
Slovensko	NE	dávka neexistuje
Velká Británie	ANO	2 týdny 90 % průměrného měsíčního příjmu, jestliže osoba vydělává méně než 167 euro za týden, nebo pevná částka (obdobná výše jako u mateřské)

Zdroj: informace z MISSOC rok 2015

Mezinárodní srovnání – sirotčí důchod

země	Sirotčí důchod z pojištění	Nepříspěvková (nepojistná) dávka pro sirotky
Belgie	ne	Dávka pro sirotka 346,82 € měsíčně Jednou za rok doplatek 25-50 € podle věku dítěte
Bulharsko	ano	Ne
Švýcarsko	ano	Ne
Česká republika	ano	Ne
Dánsko	Jednorázová dávka z pojištění	Čtvrtletní speciální dodatečná dávka pro sirotka 1022 €
Německo	ano	Ne
Estonsko	ano	Jednorázová dávka při osamostatnění sirotka 383,6 €
Řecko	ano	Ne
Španělsko	ano	Ne
Francie	Pouze z doplňkového systému pojištění zaměstnanců a managementu (ne z obecného systému pojištění zaměstnanců)	Výživné pro jednostranného sirotka 95,52 € měsíčně Výživné pro oboustranného sirotka 127,33 € měsíčně
Island	ano	Ne
Irsko	Zvýšený pozůstalostní důchod ovdovělého rodiče	Dávka pro oboustranného sirotka 161 € týdně
Itálie	ano	Ne
Kypr	ano	Ne
Litva	ano	Ne
Lichtenštejnsko	ano	Ne
Lotyšsko	ano	Ne
Lucembursko	ano	Ne
Maďarsko	ano	Ne
Malta	Ne	Dávka pro oboustranného sirotka 57,04 € týdně
Nizozemí	ano	Ne

země	Sirotčí důchod z pojištění	Nepříspěvková (nepojistná) dávka pro sirotky
Norsko	ano	Ne
Rakousko	ano	Ne
Polsko	ano	Ne
Portugalsko	ano	Ne
Rumunsko	ano	Ne
Finsko	ano	Ne
Slovinsko	ano	Ne
Slovensko	ano	Ne
Švédsko	ano	Ne
Spojené království	Zvýšený pozůstalostní důchod ovdovělého rodiče	Dávka pro sirotka (zpravidla oboustranného) 16,35 € týdně
Chorvatsko	ano	Zvláštní dávka pro oboustranného sirotka v rozmezí 32,94 – 49,41 €

Pramen: MISSOC

Z tabulky obsahující informace o finančním zabezpečení sirotek v zemích EU/EHS a Švýcarska vyplývá:

- z celkového počtu 32 do analýzy zahrnutých států je v naprosté většině z nich sirotkům poskytována dávka z pojištění,
- „klasický“ sirotčí důchod vyplácí 26 zemí,
- Irsko a Spojené království vyplácí namísto sirotčího důchodu ovdovělému rodiči vyšší vdovský nebo vdovecký důchod a zároveň vyplácí sirotkovi nepříspěvkovou (nepojistnou) dávku,
- nepříspěvková (nepojistná) dávka (v legislativě EU nazývaná doplňková nebo zvláštní dávka pro sirotky a zařazená mezi rodinné dávky) je poskytována v 7 zemích,
- dávky z obou systémů (pojistného a nepojistného) jsou vypláceny v 5 zemích, kromě Irska a Spojeného království také v Dánsku, kde však z pojištění při úmrtí rodiče náleží jednorázová dávka, Francii, kde je sirotčí důchod dávkou pouze v doplňkovém pojištění zaměstnanců a managementu, nikoli v obecném systému pojištění zaměstnanců, a v Chorvatsku.

Platná znění příslušných ustanovení zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů, s vyznačením navrhovaných změn

§ 1

Rozsah působnosti

(1) Tento zákon upravuje nemocenské pojištění (dále jen "pojištění") pro případ dočasné pracovní neschopnosti, nařízené karantény, těhotenství a mateřství, **péče otce o dítě po jeho narození** a ošetřování člena domácnosti nebo péče o něj a organizaci a provádění pojištění. Prováděním pojištění se rozumí též posuzování zdravotního stavu pro účely pojištění.

(2) Pojistné na pojištění upravuje zvláštní právní předpis¹⁾.

(3) Tento zákon se použije na právní vztahy, které nejsou upraveny přímo použitelným předpisem Evropských společenství v oblasti pojištění²⁾.

1) Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů.

2) Například Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 ze dne 29. dubna 2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení, ve znění Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 988/2009 a Nařízení Komise (EU) č. 1244/2010, Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 ze dne 16. září 2009, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení (ES) č. 883/2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení, ve znění Nařízení Komise (EU) č. 1244/2010, a Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1231/2010 ze dne 24. listopadu 2010, kterým se rozšiřuje působnost nařízení (ES) č. 883/2004 a nařízení (ES) č. 987/2009 na státní příslušníky třetích zemí, na které se tato nařízení dosud nevztahují pouze z důvodu jejich státní příslušnosti.

* * * * *

§ 3

Vymezení některých pojmů

V tomto zákoně se rozumí

- a) pojištěncem fyzická osoba, která je účastna pojištění; za pojištěnce se považuje též fyzická osoba po zániku pojištění, pokud jí plyne ochranná lhůta (§ 15), uplatňuje nárok na dávku pojištění (dále jen "dávka") nebo dávku pobírá,
- b) zaměstnavatelem právnická osoba nebo fyzická osoba, které zaměstnávají alespoň jednoho zaměstnance, organizační složka státu, v níž jsou zařazeni zaměstnanci v pracovním poměru nebo činní na základě dohody o pracovní činnosti nebo dohody o provedení práce, služební úřad, v němž je státní zaměstnanec zařazen k výkonu státní služby, věznice a vazební věznice (dále jen "věznice"), v nichž vykonává trest odnětí svobody odsouzený zařazený do práce, ústavy pro výkon zabezpečovací detence, v nichž vykonává zabezpečovací detenci osoba zařazená do práce, a útvary, složky nebo jiné organizační části bezpečnostních sborů nebo ozbrojených sil České republiky, které vyplácejí

příslušníkům bezpečnostních sborů³⁾ služební příjem nebo vojákům z povolání⁴⁾ služební plat, popřípadě organizační složky státu nebo právnické osoby, v nichž jsou k plnění služebních úkolů vysláni příslušníci bezpečnostních sborů nebo zařazeni vojáci z povolání, (dále jen "služební útvar"),

c) sídlem zaměstnavatele

1. u právnické osoby její sídlo nebo sídlo její organizační složky, která je zapsána v obchodním rejstříku, popřípadě v jiném zákonem určeném rejstříku nebo jiné zákonem upravené evidenci; sídlem organizační složky se rozumí adresa jejího umístění,
 2. u fyzické osoby místo jejího trvalého pobytu⁵⁾, a jde-li o cizince, místo hlášeného pobytu⁶⁾ v České republice; u osoby, která nemá hlášený ani trvalý pobyt v České republice, místo jejího podnikání na území České republiky a v případě, že taková osoba na území České republiky nepodniká, avšak zaměstnává pro svou potřebu zaměstnance, místo výkonu práce těchto zaměstnanců,
 3. u organizační složky státu a služebního úřadu jejich sídlo stanovené zvláštním právním předpisem, popřípadě statutem nebo obdobným předpisem,
- d) mzdovou účtárnou útvar zaměstnavatele, ve kterém je vedena evidence mezd nebo platů zaměstnanců; je-li zaměstnavatelem stát, rozumí se mzdovou účtárnou útvar příslušné organizační složky státu, ve kterém je vedena evidence platů,
- e) započitatelným příjmem příjem, který se podle zvláštního právního předpisu¹⁾ zahrnuje do vyměřovacího základu pro pojistné na důchodové pojištění,
- f) dosaženým příjmem započitatelný příjem zúčtovaný zaměstnanci do kalendářního měsíce,
- g) zaměstnáním činnost zaměstnance pro zaměstnavatele, ze které mu plynou nebo by mohly plynout od zaměstnavatele příjmy ze závislé činnosti, které jsou nebo by byly, pokud by podléhaly zdanění v České republice, předmětem daně z příjmů podle právního předpisu upravujícího daně z příjmů a nejsou od této daně osvobozeny,
- h) osobou samostatně výdělečně činnou fyzická osoba považovaná za osobu samostatně výdělečně činnou pro účely důchodového pojištění podle zvláštního právního předpisu⁷⁾,
- i) samostatnou výdělečnou činností činnost považovaná za samostatnou výdělečnou činnost pro účely důchodového pojištění podle zvláštního právního předpisu, a to včetně spolupráce při výkonu samostatné výdělečné činnosti⁸⁾,
- j) pojištěnou činností zaměstnání vykonávané za podmínek zakládajících účast na pojištění, samostatná výdělečná činnost, pokud se osoba samostatně výdělečně činná na základě výkonu této činnosti přihlásila k účasti na pojištění, a zaměstnání zahraničního zaměstnance, pokud se přihlásil k účasti na pojištění,
- k) podpůrní dobou doba, po kterou má být podle tohoto zákona vyplácena dávka,
- l) sociální událostí, s níž tento zákon spojuje vznik nároku na dávku, vznik dočasné pracovní neschopnosti, nařízení karantény⁹⁾, vznik potřeby ošetřování nebo péče o člena domácnosti, nástup na peněžitou pomoc v mateřství, **nástup na dávku otcovské poporodní péče** a převedení zaměstnankyně na jinou práci, státní zaměstnankyně na jiné služební místo nebo ustanovení příslušnice na jiné služební místo,
- m) porodem takové ukončení těhotenství, při kterém je do matriky narození zapsáno narození dítěte,
- n) domáckým zaměstnancem zaměstnanci, kteří nepracují na pracovišti zaměstnavatele, ale podle dohodnutých podmínek vykonávají sjednané práce doma nebo na jiném místě a v pracovní době, kterou si sami rozvrhují,
- o) smluvním zaměstnancem zaměstnanec zaměstnavatele, jehož sídlo je na území státu, s nímž Česká republika neuzavřela mezinárodní smlouvu o sociálním zabezpečení (dále jen "zahraniční zaměstnavatel"), je-li činný v České republice u smluvního zaměstnavatele,

- p) smluvním zaměstnavatelem právnická nebo fyzická osoba, která má ve smyslu písmene c) sídlo na území České republiky a u níž jsou v České republice činní zaměstnanci zahraničního zaměstnavatele považováni v České republice za smluvní zaměstnance, pokud podle smlouvy uzavřené se zahraničním zaměstnavatelem jsou příjmy smluvních zaměstnanců vypláceny smluvním zaměstnavatelem nebo jsou smluvním zaměstnavatelem uhrazovány zahraničnímu zaměstnavateli,
- q) zahraničním zaměstnancem zaměstnanec zahraničního zaměstnavatele, je-li činný v České republice ve prospěch zahraničního zaměstnavatele,
- r) státem, s nímž Česká republika uzavřela mezinárodní smlouvu o sociálním zabezpečení, mimo těchto států též členské státy Evropské unie,
- s) členským státem Evropské unie též stát, který není členem Evropské unie, avšak aplikuje předpisy Evropské unie o koordinaci systémů sociálního zabezpečení¹⁰⁾,
- t) mezinárodní smlouvou o sociálním zabezpečení smlouva o sociálním zabezpečení, která obsahuje ustanovení o používání právních předpisů při výdělečné činnosti na území druhého smluvního státu,
- u) otcem dítěte muž zapsaný jako otec dítěte do knihy narození⁸¹⁾,**
- v) domácností společenství fyzických osob, které spolu trvale žijí a společně uhrazují náklady na své potřeby; **v případě svěření dítěte soudem do společné nebo do střídavé péče³⁰⁾ obou rodičů se za domácnost považuje domácnost každého z těchto rodičů,**
- w) prací práce, pracovní nebo obdobná činnost, funkce nebo služba,
- x) dobou zaměstnání období od počátku výkonu činnosti zaměstnance pro zaměstnavatele do konce období, v němž tato činnost měla nebo mohla být vykonávána.

-
- 1) Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů.
 - 3) Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů.
 - 4) Zákon č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, ve znění pozdějších předpisů.
 - 5) § 10 zákona č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů (zákon o evidenci obyvatel), ve znění pozdějších předpisů.
 - 6) § 93 zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
 - 7) § 9 odst. 2 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění.
 - 8) § 9 odst. 1, 3 a 5 zákona č. 155/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů.
 - 9) § 2 odst. 6 písm. a) zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů.
 - 10) Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009.
 - 81) § 14 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.**

* * * * *

§ 4

Druhy dávek

Z pojištění se poskytují tyto dávky:

- a) nemocenské,

- b) peněžitá pomoc v mateřství,
- c) **dávka otcovské poporodní péče (dále jen „otcovská“),**
- e) ~~d~~) ošetřovné,
- ~~d~~) e) vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství.

* * * * *

§ 16

Pojištěnec nemá nárok na výplatu nemocenského, peněžité pomoci v mateřství, **otcovské** a ošetřovného za dobu, po kterou

- a) vykonává v pojištěné činnosti, ze které tyto dávky náleží, práci nebo osobně vykonává samostatnou výdělečnou činnost,
- b) mu náleží podle zvláštních právních předpisů¹⁷⁾ ze zaměstnání, z něhož tyto dávky náleží, nadále započitatelný příjem, s výjimkou služebního příspěvku na bydlení poskytovaného podle zákona o vojácích z povolání^{17a)},
- c) je ve vazbě, jde-li o dávky, na které vznikl nárok před vzetím do vazby,
- d) vykonává trest odnětí svobody nebo zabezpečovací detenci, jde-li o dávky, na které vznikl nárok před nástupem výkonu trestu odnětí svobody nebo zabezpečovací detence; to však neplatí v případě peněžité pomoci v mateřství, pokud žena ve výkonu trestu odnětí svobody nebo zabezpečovací detence pečuje o dítě¹⁸⁾.

17) Například § 68 odst. 3 zákona č. 221/1999 Sb.,

17) § 124 odst. 5 zákona č. 361/2003 Sb.

17a) § 61 odst. 4 zákona č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, ve znění pozdějších předpisů.

18) § 67 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů.

* * * * *

§ 18

(1) Denní vyměřovací základ se stanoví tak, že se vyměřovací základ zjištěný z rozhodného období vydělí počtem kalendářních dnů připadajících na rozhodné období, pokud se dále nestanoví jinak; jsou-li v rozhodném období vyloučené dny (odstavec 7), snižuje se o ně počet kalendářních dnů připadajících na rozhodné období. Denní vyměřovací základ se zaokrouhuje s přesností na 2 platná desetinná místa.

(2) Vyměřovacím základem zaměstnance je úhrn vyměřovacích základů pro pojistné na důchodové pojištění za jednotlivé kalendářní měsíce v rozhodném období. Vyměřovacím základem osoby samostatně výdělečně činné je úhrn měsíčních základů v rozhodném období, z nichž tato osoba zaplatila pojistné na pojištění. Do úhrnu vyměřovacích základů pro pojistné na důchodové pojištění podle věty první se zahrnují i ty vyměřovací základy, z nichž nebylo odvedeno pojistné z důvodu překročení maximálního vyměřovacího základu^{18a)}; do úhrnu měsíčních vyměřovacích základů podle věty druhé se zahrnují jen ty měsíční vyměřovací základy, z nichž bylo odvedeno pojistné v souladu se zvláštním právním předpisem¹⁾.

(3) Rozhodným obdobím je období 12 kalendářních měsíců před kalendářním měsícem, ve kterém vznikla sociální událost, pokud se dále nestanoví jinak.

(4) Jestliže sociální událost u zaměstnance vznikla v období, kdy od vzniku pojištění zaměstnance do konce kalendářního měsíce, který předchází kalendářnímu měsíci, v němž sociální událost vznikla, neuplynulo 12 kalendářních měsíců, je rozhodným obdobím období od vzniku pojištění zaměstnance do konce kalendářního měsíce, který předchází kalendářnímu měsíci, v němž sociální událost vznikla.

(5) Jestliže sociální událost u zaměstnance vznikla v kalendářním měsíci, v němž vzniklo pojištění zaměstnance, je rozhodným obdobím období od vzniku pojištění zaměstnance do konce tohoto kalendářního měsíce a pokud zaměstnání netrvalo do konce tohoto kalendářního měsíce, do dne, kterým doba zaměstnání skončila.

(6) Nemá-li zaměstnanec v rozhodném období stanoveném podle odstavce 3 vyměřovací základ nebo není-li v rozhodném období alespoň 7 kalendářních dnů, jimiž se dělí vyměřovací základ, je rozhodným obdobím první předchozí kalendářní rok, v němž byl dosažen započitatelný příjem a je v něm alespoň 30 kalendářních dnů, jimiž se dělí vyměřovací základ. Rozhodné období podle věty první začíná nejdříve dnem vzniku pojištění zaměstnance. První předchozí kalendářní rok se zjišťuje postupně od roku, v němž vznikla sociální událost.

(7) Vyloučenými dny jsou

- a) kalendářní dny omluvené nepřítomnosti zaměstnance v práci nebo ve službě, za které zaměstnanci nenáleží náhrada příjmu nebo za které mu nebyl poskytnut služební příjem nebo služební plat, s výjimkou kalendářních dnů dočasné pracovní neschopnosti, za které zaměstnanci nevznikl nárok na nemocenské z důvodu uvedeného v § 25 písm. a) a c), a kalendářních dnů dočasné pracovní neschopnosti po ukončení podpůrčí doby podle § 28 odst. 4,
- b) kalendářní dny dočasné pracovní neschopnosti nebo karantény, v nichž náleží zaměstnanci náhrada mzdy, platu nebo odměny v období prvních 14 kalendářních dní dočasné pracovní neschopnosti (karantény) nebo snížený plat (snížená měsíční odměna) v období prvních 14 kalendářních dní dočasné pracovní neschopnosti (karantény)¹⁹⁾; v období od 1. ledna 2012 do 31. prosince 2013 se těmito vyloučenými dny rozumí období prvních 21 kalendářních dní dočasné pracovní neschopnosti nebo karantény,
- c) kalendářní dny, za které bylo zaměstnanci vypláceno nemocenské, peněžitá pomoc v mateřství, **otcovská** nebo ošetrovné,
- d) kalendářní dny připadající na kalendářní měsíce, za které osoba samostatně výdělečně činná podle zvláštního právního předpisu¹⁾ neplatí pojistné na pojištění,
- e) kalendářní dny připadající na kalendářní měsíce, v nichž osoba samostatně výdělečně činná nebyla účastna pojištění.

1) Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů.

18a) § 15a zákona č. 589/1992 Sb., ve znění zákona č. 261/2007 Sb.

19) § 127a zákoníku práce.

19) § 34 odst. 4 zákona č. 236/1995 Sb., o platu a dalších náležitostech spojených s výkonem funkce představitelů státní moci a některých státních orgánů a soudců a poslanců Evropského parlamentu, ve znění pozdějších předpisů.

§ 73 odst. 4 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů.

§ 48 odst. 3 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů.

§ 53 odst. 4 zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů.

* * * * *

§ 20

(1) Vznikne-li v případě souběhu více pojištění u pojištěnce, který splňuje podmínky nároku na výplatu téže dávky, s výjimkou vyrovnávacího příspěvku v těhotenství a mateřství, z více pojištění (§ 14 odst. 2 věta druhá), nárok na výplatu této dávky

- a) od stejného dne, stanoví se nejprve denní vyměřovací základ z každé pojištěné činnosti, z níž pojištěnec uplatnil nárok na výplatu dávky, podle § 18 a 19 a za denní vyměřovací základ pro stanovení dávky se považuje úhrn těchto denních vyměřovacích základů,
- b) od různých dnů, stanoví se ke dni, od něhož vznikl nárok na výplatu dávky z další pojištěné činnosti, denní vyměřovací základ znovu tak, že za tento základ se považuje úhrn denního vyměřovacího základu před úpravou podle § 21, který byl použit pro výpočet vyplácené dávky, a denního vyměřovacího základu stanoveného podle § 18 a 19 z další pojištěné činnosti, v níž vznikl nárok na výplatu dávky.

(2) Byl-li stanoven denní vyměřovací základ v případě více dočasných pracovních neschopností podle odstavce 1 a k ukončení těchto neschopností dochází postupně, stanoví se denní vyměřovací základ pro výpočet nemocenského vždy znovu tak, že se od denního vyměřovacího základu stanoveného podle odstavce 1 odečte denní vyměřovací základ stanovený z té pojištěné činnosti, k níž byla dočasná pracovní neschopnost ukončena. Ustanovení věty první platí obdobně též pro případ nároku na více peněžitých pomoci v mateřství **nebo na více otcovských**.

(3) Dojde-li ke vzniku sociální události v době souběhu ochranných lhůt nebo v době souběhu ochranné lhůty a pojištění, postupuje se obdobně podle odstavců 1 a 2.

* * * * *

§ 21

(1) Denní vyměřovací základ stanovený podle § 18 až 20 se upraví pro výpočet

- a) nemocenského a ošetřovného tak, že do částky první redukční hranice se počítá 90 %, z částky nad první redukční hranici do druhé redukční hranice se počítá 60 %, z částky nad druhou redukční hranici do třetí redukční hranice se počítá 30 % a k částce nad třetí redukční hranici se nepřihlíží,
- b) peněžitých pomoci v mateřství, **otcovské** a vyrovnávacího příspěvku v těhotenství a mateřství tak, že do částky první redukční hranice se počítá 100 %, z částky nad první redukční hranici do druhé redukční hranice se počítá 60 %, z částky nad druhou redukční hranici do třetí redukční hranice se počítá 30 % a k částce nad třetí redukční hranici se nepřihlíží.

(2) Částky denního vyměřovacího základu vypočtené podle odstavce 1 v pásmech do první redukční hranice, nad první redukční hranici do druhé redukční hranice a nad druhou redukční hranici do třetí redukční hranice se zaokrouhlují s přesností na 2 platná desetinná místa.

(3) Denní vyměřovací základ stanovený podle odstavců 1 a 2 se zaokrouhluje na celé koruny nahoru.

(4) Pro výpočet dávek se používá denní vyměřovací základ stanovený podle odstavců 1 až 3.

* * * * *

§ 29

(1) Výše nemocenského za kalendářní den činí 60 % denního vyměřovacího základu.

(2) Výše nemocenského za kalendářní den činí 100 % denního vyměřovacího základu v případech, kdy byl pojištěnec uznán dočasně práce neschopným nebo mu byla nařízena karanténa v důsledku toho, že se prokazatelně podílel v obecném zájmu na provádění záchranných nebo likvidačních prací při požáru, ekologické nebo průmyslové havárii, při povodni, vichřici nebo vyšším stupni větrné pohromy nebo při jiných mimořádných událostech jako člen jednotky sboru dobrovolných hasičů obce povolane operačním střediskem Hasičského záchranného sboru České republiky.

* * * * *

HLAVA IV

PENĚŽITÁ POMOC V MATEŘSTVÍ

(další text hlavy IV beze změny)

...

...

...

HLAVA V OTCOVSKÁ

Díl 1

Podmínky nároku na otcovskou

§ 38a

(1) Nárok na otcovskou má

- a) pojištěnec, který pečuje o dítě, jehož je otcem,
- b) pojištěnec, který pečuje o dítě, které převzal do péče nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí příslušného orgánu, pokud dítě ke dni převzetí do této péče nedosáhlo 7 let věku.

(2) Podmínkou nároku na otcovskou osoby samostatně výdělečně činné je účast na pojištění jako osoby samostatně výdělečně činné podle § 11 alespoň po dobu 3 měsíců bezprostředně předcházející dni nástupu na otcovskou podle § 38b odst. 2. Podmínkou nároku na otcovskou zahraničního zaměstnance je účast na pojištění jako zahraničního zaměstnance podle § 10 odst. 8 alespoň po dobu 3 měsíců bezprostředně předcházející dni nástupu na otcovskou podle § 38b odst. 2.

(3) Otcovská náleží, jen nastal-li nástup na otcovskou v období 6 týdnů ode dne narození dítěte nebo ode dne převzetí dítěte do péče.

(4) V tomtéž případě péče o dítě náleží otcovská jen jednou a jen jednomu z oprávněných. Otcovská náleží jen jednou i v případě, že pojištěnec pečuje o více dětí

narozených současně nebo o více dětí převzatých současně do péče; v tomto případě se péče o více těchto dětí považuje za péči o jedno dítě.

(5) Nárok na otcovskou nemají pojištěnci vykonávající pojištěnou činnost ve vazbě, odsouzení ve výkonu trestu odnětí svobody zařazení do práce a osoby ve výkonu zabezpečovací detence zařazené do práce.

Díl 2

Podpůrčí doba u otcovské

§ 38b

(1) Podpůrčí doba u otcovské činí 1 týden.

(2) Podpůrčí doba u otcovské začíná nástupem na otcovskou. Nástup na otcovskou nastává dnem, který pojištěnec určí v období 6 týdnů ode dne narození dítěte nebo ode dne převzetí dítěte do péče.

(3) Jestliže je dítě umístěno v zařízení poskytujícím nepřetržitou péči o děti z jiných než zdravotních důvodů na straně dítěte nebo matky, podpůrčí doba u otcovské končí dnem umístění dítěte do takového zařízení. Obdobně se postupuje v případě, pokud rodiče o dítě přestali pečovat a dítě bylo z tohoto důvodu svěřeno do péče nahrazující péči rodičů.

(4) Výplata otcovské se nepřerušuje. Otcovská náleží po celou podpůrčí dobu i v případě úmrtí dítěte před uplynutím podpůrčí doby.

(5) Jestliže v průběhu podpůrčí doby, po kterou se pojištěnci vyplácí otcovská, vznikne nárok na další otcovskou z téhož pojištění, nevypláčí se další otcovská po dobu, po kterou trvá nárok na předchozí otcovskou; podpůrčí doba u této další otcovské se však stanoví ode dne nástupu na otcovskou. Otcovská se dále nevypláčí za dny pracovního klidu, pokud pojištěnci nevznikl nárok na výplatu otcovské alespoň za 1 kalendářní den, který měl být pro něho pracovním dnem.

Díl 3

Výše otcovské

§ 38c

Výše otcovské za kalendářní den činí 70 % denního vyměřovacího základu.

Díl 4

Společné ustanovení o otcovské

§ 38d

Za rozhodnutí příslušného orgánu o převzetí dítěte do péče nahrazující péči rodičů se považují rozhodnutí podle § 38 písm. a) až e) a g) až i) a rozhodnutí soudu o svěření dítěte do pěstounské péče

HLAVA V VI

OŠETŘOVNÉ

* * * * *

Podmínky nároku na ošetřovné

§ 39

(1) Nárok na ošetřovné má zaměstnanec, který nemůže vykonávat v zaměstnání práci z důvodu

a) ošetřování

1. dítěte mladšího 10 let, pokud toto dítě onemocnělo nebo utrpělo úraz, nebo
2. jiného člena domácnosti, jehož zdravotní stav z důvodu nemoci nebo úrazu vyžaduje nezbytně ošetřování jinou fyzickou osobou, nebo členky domácnosti, která porodila, jestliže její stav v době bezprostředně po porodu vyžaduje nezbytně ošetřování jinou fyzickou osobou, nebo

b) péče o dítě mladší 10 let, protože

1. školské zařízení nebo zvláštní dětské zařízení, popřípadě jiné obdobné zařízení pro děti, v jehož denní nebo týdenní péči dítě jinak je, nebo škola, jejímž je žákem, jsou uzavřeny z nařízení příslušného orgánu z důvodu havárie, mimořádného opatření při epidemii nebo jiné nepředvídané události,
2. dítě nemůže být pro nařízenou karanténu v péči školského zařízení nebo zvláštního dětského zařízení, popřípadě jiného obdobného zařízení pro děti, v jehož denní nebo týdenní péči dítě jinak je, nebo docházet do školy, nebo
3. fyzická osoba, která jinak o dítě pečuje, onemocněla, utrpěla úraz, nastaly u ní situace uvedené v § 57 odst. 1 písm. b) nebo c), porodila nebo jí byla nařízena karanténa, a proto nemůže o dítě pečovat.

(2) Podmínkou nároku na ošetřovné je, že osoba uvedená v odstavci 1 žije se zaměstnancem v domácnosti; to neplatí v případě ošetřování nebo péče o dítě mladší 10 let rodičem. ~~Pro účely tohoto zákona se v případě rozvodu manželství a svěřeni dítěte soudem do společné nebo do střídavé péče³⁰⁾ obou rodičů za domácnost považuje domácnost každého z těchto rodičů.~~

(3) Zaměstnanec nemá nárok na ošetřovné z důvodu ošetřování dítěte nebo péče o ně, jestliže jiná fyzická osoba má z důvodu péče o toto dítě nárok na výplatu peněžité pomoci v mateřství nebo má nárok na rodičovský příspěvek podle zvláštního právního předpisu³¹⁾; to neplatí, pokud tato jiná osoba onemocněla, utrpěla úraz, nastaly u ní situace uvedené v § 57 odst. 1 písm. b) nebo c), porodila nebo jí byla nařízena karanténa, a proto nemůže o dítě pečovat.

(4) V témže případě ošetřování (péče) náleží ošetřovné jen jednou a jen jednomu z oprávněných nebo postupně dvěma oprávněným, jestliže se v témže případě ošetřování (péče) vystřídají. Vystřídání podle věty první je možné jen jednou; u zaměstnance, který takto převzal ošetřování (péči), se podmínky nároku na ošetřovné posuzují ke dni převzetí ošetřování (péče). Změna druhu onemocnění (diagnózy) se nepovažuje za nový případ ošetřování.

(5) Nárok na ošetřovné nemají

- a) příslušníci,
- b) zaměstnanci činní na základě dohody o pracovní činnosti a zaměstnanci činní na základě dohody o provedení práce,
- c) domácí zaměstnanci,
- d) dobrovolní pracovníci pečovatelské služby,
- e) odsouzení ve výkonu trestu odnětí svobody zařazení do práce a osoby ve výkonu zabezpečovací detence zařazené do práce,
- f) pojištěnci, kteří jsou žáky nebo studenty, ze zaměstnání, které spadá výlučně do období školních prázdnin nebo prázdnin,
- g) zaměstnanci účastní pojištění z důvodu výkonu zaměstnání malého rozsahu,
- h) zahraniční zaměstnanci,
- i) členové kolektivních orgánů právnické osoby uvedení v § 5 písm. a) bodě 18.

(6) Nárok na výplatu ošetrovného nemá zaměstnanec v době prvních 14 kalendářních dní dočasné pracovní neschopnosti nebo nařízené karantény a v období od 1. ledna 2012 do 31. prosince 2013 v době prvních 21 kalendářních dní dočasné pracovní neschopnosti nebo nařízené karantény.

30) § 907 občanského zákoníku.

31) Zákon č. 117/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

* * * * *

HLAVA ~~VI~~ VII

VYROVNÁVACÍ PŘÍSPĚVEK V TĚHOTENSTVÍ A MATEŘSTVÍ

(další text hlavy VII beze změny)

* * * * *

HLAVA ~~VII~~ VIII

SPOLEČNÁ USTANOVENÍ O DÁVKÁCH

(další text hlavy VIII beze změny)

* * * * *

§ 47

Vzdání se nároku na výplatu dávky

(1) Pojištěnec se může na základě písemného prohlášení podaného plátcí dávky vzdát nároku na výplatu nemocenského, peněžité pomoci v mateřství, **otcovské** a ošetrovného. Pojištěnka, která dítě porodila, se může vzdát nároku na výplatu peněžité pomoci v mateřství nejdříve po uplynutí 14 týdnů podpůrčí doby, ne však dříve, než uplyne 6 týdnů ode dne porodu. V prohlášení podle věty první musí být uveden den, od kterého se pojištěnec vzdává

nároku na výplatu dávky. Vzdáním se nároku podle věty první zaniká nárok na výplatu dávky až do konce podpůrčí doby. Za vzdání se nároku podle věty první se však nepovažuje uzavření dohody podle § 32 odst. 1 písm. e) nebo její zrušení podle § 36 odst. 2 věty třetí.

(2) Nároku na výplatu dávky se nelze vzdát za období, za které již byla dávka vyplacena, a v případech, kdy jsou z dávky prováděny srážky podle správního nebo soudního rozhodnutí nebo na základě dohody o srážkách na úhradu přeplatku na dávce nebo regresní náhrady (§ 126).

§ 48

(1) Vznikne-li z jednoho pojištění současně nárok na výplatu více dávek, má

- a) nárok na výplatu peněžité pomoci v mateřství přednost před nárokem na výplatu ostatních dávek; ustanovení § 36 odst. 1 písm. c) a § 57 odst. 1 písm. e) tím není přitom dotčeno,
- b) nárok na výplatu otcovské přednost před nárokem na výplatu nemocenského a ošetřovného,**
- ~~b)~~ c) nárok na výplatu nemocenského přednost před nárokem na výplatu ošetřovného.

(2) Vznikne-li z jednoho pojištění nárok na výplatu nemocenského z důvodu dočasné pracovní neschopnosti v době, kdy pojištěnci trvá nárok na výplatu nemocenského z důvodu karantény, vyplácí se nemocenské z důvodu dočasné pracovní neschopnosti až po ukončení podpůrčí doby u nemocenského z důvodu karantény; to platí i naopak.

(3) Vznikne-li v případě souběhu více pojištění nárok na výplatu různých dávek, s výjimkou vyrovnávacího příspěvku v těhotenství a mateřství, nesmí být úhrn dávek za kalendářní den vyšší, než by činila výše nemocenského vypočteného z denního vyměřovacího základu ve výši třetí redukční hranice; je-li úhrn dávek vyšší, snižuje se nejdříve ošetřovné a poté nemocenské tak, aby úhrn dávek tuto výši nemocenského nepřesáhl. **Je-li však jednou z dávek podle věty první otcovská, nesmí být úhrn dávek za kalendářní den vyšší, než by činila výše otcovské vypočtené z denního vyměřovacího základu ve výši třetí redukční hranice; je-li úhrn dávek vyšší, snižuje se postupně ošetřovné, nemocenské a otcovská tak, aby úhrn dávek tuto výši otcovské nepřesáhl.** Peněžitá pomoc v mateřství se podle věty první nesnižuje.

* * * * *

§ 95

(1) Zaměstnavatel je povinen vést evidenci o svých zaměstnancích účastných pojištění, která musí pro účely pojištění obsahovat tyto údaje:

- a) jméno, příjmení, rodné příjmení, rodné číslo, datum a místo narození, místo trvalého, popřípadě hlášeného pobytu zaměstnance, den nástupu do zaměstnání a skončení doby zaměstnání, druh činnosti zakládající účast na pojištění, údaj o místě výkonu práce, je-li toto místo trvale v cizině, a o tom, zda je zaměstnanec v cizině povinně účasten důchodového pojištění, státní občanství, a byl-li zaměstnanec povinně účasten důchodového pojištění v cizině a zaměstnavatel je jeho prvním zaměstnavatelem po skončení této účasti nebo za jejího trvání, též údaj o názvu a adrese cizozemského nositele pojištění a o cizozemském čísle pojištění, a u smluvního zaměstnance též identifikační údaje jeho zahraničního zaměstnavatele, jakož i den zahájení a den skončení výkonu práce smluvního zaměstnance na území České republiky,
- b) výši sjednaného (stanoveného) započitatelného příjmu,

- c) výši započitatelného příjmu za jednotlivá mzdová (výplatní) období,
- d) dobu dočasné pracovní neschopnosti zaměstnance, dobu karantény, dobu ošetřování člena domácnosti (péče o dítě ve věku do 10 let), dobu mateřské dovolené a rodičovské dovolené, dobu vazby, dobu výkonu zabezpečovací detence a výkonu trestu odnětí svobody zaměstnance a další dny jeho omluvené nepřítomnosti v práci, dny pracovního volna bez náhrady příjmu, poskytnutých zaměstnanci jeho zaměstnavatelem v případech, kdy zaměstnanec nemá na pracovní volno nárok, a dny výkonu práce zaměstnance v pojištěné činnosti v době, v níž má nárok na výplatu nemocenského, peněžité pomoci v mateřství, **otcovské** a ošetřovného,
- e) neomluvené pracovní dny zaměstnance, popřípadě jejich části,
- f) záznam, zda zaměstnanec pobírá starobní nebo invalidní důchod, a od kdy jej pobírá, plátce tohoto důchodu, a je-li tento důchod pobírán ze státu, s nímž Česká republika uzavřela mezinárodní smlouvu o sociálním zabezpečení, též záznam o tom, z jakého státu je tento důchod pobírán a jaký cizozemský nositel pojištění je plátcem důchodu,
- g) předcházející orgán, který prováděl pojištění zaměstnance, pokud jím není okresní správa sociálního zabezpečení,
- h) výši vyměřovacího základu pro pojistné,
- i) název zdravotní pojišťovny, u níž je zaměstnanec zdravotně pojištěn,
- j) nepodléhá-li zaměstnanec nebo smluvní zaměstnanec pojištění podle tohoto zákona, údaje o jeho povinné účasti na důchodovém pojištění v cizině.

(2) Zaměstnavatel je povinen vést o svých zaměstnancích, jejichž zaměstnání jim nezakládá účast na pojištění, údaje uvedené v odstavci 1 písm. a) až c) s tím, že údaj o druhu činnosti se týká činnosti, která nezakládá účast na pojištění.

(3) Povinnost uvedená v odstavci 2 platí též pro zaměstnavatele, který není povinen se přihlásit do registru zaměstnavatelů, a pro zaměstnavatele, který je z tohoto registru odhlášen.

* * * * *

§ 97

(1) Zaměstnavatel je povinen přijímat žádosti svých zaměstnaných osob o dávky a další podklady potřebné pro stanovení nároku na dávky a jejich výplatu a neprodleně je spolu s údaji potřebnými pro výpočet dávek předávat okresní správě sociálního zabezpečení; okresní správě sociálního zabezpečení je povinen neprodleně oznamovat též všechny skutečnosti, které mohou mít vliv na výplatu těchto dávek. Je-li u zaměstnance nařízen výkon rozhodnutí srážkami ze mzdy, je zaměstnavatel povinen spolu s údaji potřebnými pro výpočet dávek předat okresní správě sociálního zabezpečení podklady pro provádění srážek z dávek nemocenského pojištění; těmito podklady se rozumí kopie usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí, sdělení výše dosud provedených srážek a sdělení, jaká část základní částky⁷³⁾ nemá být okresní správou sociálního zabezpečení srážena⁷⁴⁾. Pokud zaměstnavatel již předal okresní správě sociálního zabezpečení údaje potřebné pro výpočet dávek a důvod pro poskytování dávky nemocenského pojištění nadále trvá, je povinen předat okresní správě sociálního zabezpečení podklady pro provádění srážek z dávek nemocenského pojištění bez zbytečného odkladu. Údaje potřebné pro výpočet dávek se předávají na předepsaném tiskopisu; těmito údaji se rozumí vyměřovací základy pro pojistné na důchodové pojištění uvedené v § 18 odst. 2 a vyloučené dny uvedené v § 18 odst. 7. Plátce odměny pěstouna, která osobě pečující a osobě v evidenci náleží podle zákona o sociálně-právní ochraně dětí, oznamuje na předepsaném tiskopisu pro účely výpočtu dávek měsíční výši této odměny, která

osobě pečující a osobě v evidenci náležela za kalendářní měsíc předcházející kalendářnímu měsíci, v němž u něj vznikla sociální událost, popřípadě za kalendářní měsíc, v němž u něj vznikla sociální událost. Zaměstnavatel je dále povinen předávat okresní správě sociálního zabezpečení nejpozději v následující pracovní den po dni, který je určen pro výplatu mezd a platů, údaje potřebné podle § 44 pro stanovení výše vyrovnávacího příspěvku v těhotenství a mateřství, a to za ty kalendářní měsíce, v nichž aspoň po část trvalo převedení podle § 42 odst. 1 až 3; těmito údaji se rozumí započitatelný příjem za kalendářní měsíc, v němž trvalo toto převedení aspoň po jeho část, a počet dnů uvedený v § 43 odst. 2. **Jde-li o žádost o otcovskou, předává zaměstnavatel tuto žádost okresní správě sociálního zabezpečení podle věty první neprodleně po uplynutí podpůrní doby podle § 38b.**

(2) Povinnosti uvedené v odstavci 1 větě první až čtvrté jsou právnické nebo fyzické osoby, které již nejsou vedeny v registru zaměstnavatelů, povinny plnit též v případě žádostí osob, které byly zaměstnanými osobami a nárok na dávku uplatňují v ochranné lhůtě.

73) § 278 občanského soudního řádu.

74) § 293 odst. 4 a 5 občanského soudního řádu.

* * * * *

§ 109

(1) Dávka se vyplácí na základě písemné žádosti podepsané fyzickou osobou, která uplatňuje nárok na dávku a její výplatu; žádost o ošetřovné v případě převzetí ošetřování (péče) musí být podepsána též zaměstnancem, od něhož se ošetřování (péče) přebírá. Je-li předepsán pro žádost tiskopis, musí být žádost podána na tomto tiskopisu.

(2) Žádost o výplatu dávky se podává

- a) u zaměstnavatele, jde-li o zaměstnané osoby, s výjimkou zahraničních zaměstnanců,
- b) u okresní správy sociálního zabezpečení, jde-li o osoby samostatně výdělečně činné, o osoby, které byly zaměstnanými osobami, pokud jim vznikl nárok na dávku v ochranné lhůtě a jejich bývalý zaměstnavatel zanikl, a o zahraniční zaměstnance,
- c) u služebního útvaru, jde-li o příslušníky,
- d) u věznice nebo ústavu pro výkon zabezpečovací detence, jde-li o odsouzené osoby,
- e) podle písmen a) až d), vznikl-li nárok na dávku v ochranné lhůtě nebo uplatňují-li nárok na výplatu dávky v případě úmrtí pojištěnce osoby uvedené v § 51 odst. 1.

(3) Nárok na výplatu nemocenského se uplatňuje

- a) při dočasné pracovní neschopnosti na předepsaném tiskopise rozhodnutím ošetřujícího lékaře o vzniku dočasné pracovní neschopnosti. Pro výplatu nemocenského za určité období je třeba osvědčit trvání dočasné pracovní neschopnosti, a to potvrzením ošetřujícího lékaře na předepsaném tiskopise o trvání dočasné pracovní neschopnosti nebo rozhodnutím ošetřujícího lékaře nebo orgánu nemocenského pojištění o ukončení dočasné pracovní neschopnosti,
- b) při karanténě potvrzením příslušného orgánu ochrany veřejného zdraví nebo ošetřujícího lékaře na předepsaném tiskopise o nařízení karantény. Pro výplatu nemocenského za určité období je třeba osvědčit trvání karantény, a to potvrzením příslušného orgánu ochrany veřejného zdraví nebo ošetřujícího lékaře na předepsaném tiskopise o trvání nebo ukončení karantény–,

- c) při stanovení výše nemocenského podle § 29 odst. 2 též potvrzením hasičského záchranného sboru kraje, jehož operačním střediskem byla jednotka sboru dobrovolných hasičů obce povolána, že pojištěnec je členem této jednotky a že k dočasné pracovní neschopnosti nebo k nařízení karantény došlo v souvislosti se skutečnostmi uvedenými v § 29 odst. 2.

(4) Nárok na výplatu peněžité pomoci v mateřství uplatňuje

- a) těhotná pojištěnka nebo pojištěnka, která porodila dítě, potvrzením ošetřujícího lékaře o očekávaném nebo skutečném dni porodu na předepsaném tiskopise,
b) pojištěnec v případech uvedených v § 32 odst. 1 písm. b) až e) na předepsaném tiskopise. Pro výplatu peněžité pomoci v mateřství v těchto případech je dále třeba osvědčit potřebné skutečnosti, a to
1. rozhodnutím příslušného orgánu (§ 38) o svěření dítěte pojištěnci do péče nahrazující péči rodičů,
 2. písemnou dohodou podle § 32 odst. 1 písm. e), nebo
 3. lékařským posudkem⁵²⁾ ošetřujícího lékaře matky dítěte na předepsaném tiskopise o tom, že matka dítěte nemůže nebo nesmí o dítě pečovat pro závažné dlouhodobé onemocnění; to neplatí, pokud jí bylo vystaveno rozhodnutí o vzniku dočasné pracovní neschopnosti z důvodů uvedených v § 57 odst. 1 písm. e).

(5) Nárok na výplatu ošetřovného se uplatňuje

- a) v případech uvedených v § 39 odst. 1 písm. a) a v případě uvedeném v § 39 odst. 1 písm. b) bodě 3 z důvodu, že osoba, která o dítě jinak pečuje, onemocněla nebo porodila, rozhodnutím ošetřujícího lékaře o vzniku potřeby ošetřování na předepsaném tiskopise. Pro výplatu ošetřovného je třeba osvědčit trvání potřeby ošetřování, a to potvrzením ošetřujícího lékaře na předepsaném tiskopise o trvání potřeby ošetřování nebo rozhodnutím ošetřujícího lékaře o ukončení potřeby ošetřování na předepsaném tiskopise. Stavění běhu podpůrčí doby podle § 40 odst. 3 se prokazuje potvrzením poskytovatele zdravotních služeb o přijetí k poskytování lůžkové péče a o ukončení hospitalizace,
b) v případech uvedených v § 39 odst. 1 písm. b) bodě 1 na předepsaném tiskopise potvrzením školského zařízení nebo zvláštního dětského zařízení, jiného obdobného zařízení pro děti, v jehož péči dítě jinak je, nebo školy, jejímž je žákem, o jejich uzavření na základě nařízení příslušných orgánů. Pro výplatu ošetřovného je třeba osvědčit na předepsaném tiskopise trvání nebo ukončení tohoto uzavření,
c) v případech uvedených v § 39 odst. 1 písm. b) bodě 2 a v případě uvedeném v § 39 odst. 1 písm. b) bodu 3 z důvodu, že osobě, která o dítě pečuje, byla nařízena karanténa, potvrzením orgánu ochrany veřejného zdraví nebo ošetřujícího lékaře na předepsaném tiskopise o nařízení karantény. Pro výplatu ošetřovného je třeba osvědčit trvání karantény, a to předložením potvrzení příslušného orgánu ochrany veřejného zdraví nebo ošetřujícího lékaře na předepsaném tiskopise o trvání nebo ukončení karantény,
d) v případě převzetí ošetřování (péče) podle písmen a) až c) s tím, že na předepsaném tiskopisu musí být uvedeno, kdy vznikla potřeba ošetřování (péče), od kterého dne dochází k tomuto převzetí, a údaje o zaměstnanci, od něhož se ošetřování (péče) přebírá.

(6) Nárok na výplatu vyrovnávacího příspěvku v těhotenství a mateřství se uplatňuje

- a) potvrzením zaměstnavatele na předepsaném tiskopise o tom, že pojištěnka byla převedena na jinou práci, protože práce, kterou předtím konala, je podle zvláštních právních předpisů zakázána těhotným ženám, matkám do konce devátého měsíce po porodu nebo kojícím ženám; to platí obdobně, jedná-li se o příslušnici, která byla odvolána z dosavadního

- služebního místa, protože při výkonu služby vykonávala činnosti, které jsou zakázány těhotným ženám, ženám do konce devátého měsíce po porodu a ženám, které kojí,
- b) rozhodnutím ošetřujícího lékaře na předepsaném tiskopise o potřebě převedení pojištěnky na jinou práci z důvodu, že práce, kterou předtím konala, ohrožuje její těhotenství, zdraví, mateřství nebo schopnost kojení; to platí obdobně pro příslušnici odvolanou z výkonu služby.

Pro výplatu vyrovnávacího příspěvku v těhotenství a mateřství je třeba osvědčit potřebné skutečnosti, a to potvrzením zaměstnavatele na předepsaném tiskopisu, v němž je uveden den, kdy došlo k převedení pojištěnky na jinou práci nebo na jiné služební místo, dosavadní práce (služební místo) a práce (služební místo), na kterou byla pojištěnka převedena, důvod převedení a den, kdy bylo převedení ukončeno. Pro výplatu vyrovnávacího příspěvku v těhotenství a mateřství za jednotlivé kalendářní měsíce je dále třeba osvědčit výši započitatelného příjmu a počet dnů uvedený v § 43 odst. 2, a to potvrzením zaměstnavatele (§ 97 odst. 1 věta čtvrtá).

(7) Nárok na výplatu otcovské se uplatňuje na předepsaném tiskopise. Pro výplatu otcovské v případě uvedeném v § 38a odst. 1 písm. b) je třeba dále osvědčit skutečnost, že žadatel převzal dítě do péče, rozhodnutím příslušného orgánu (§ 38d).

~~(7)~~ **(8)** Pro účely uplatňování nároků na dávky se za předepsané tiskopisy považují též tiskopisy vydané na základě mezinárodních smluv a tiskopisy využívané pro koordinaci sociálního zabezpečení v rámci Evropské unie.

52) § 77 odst. 1 zákona č. 20/1966 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

§ 110

Způsob výplaty dávek

(1) Dávky se vyplácejí na základě dokladů uvedených v § 109.

(2) Nemocenské, **otcovská** a ošetrovné se vyplácejí za období, za které bylo osvědčeno splnění podmínek pro nárok na tyto dávky a jejich výplatu. Peněžitá pomoc v mateřství a vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství se vyplácejí za kalendářní měsíc, popřípadě za jeho část, trval-li nárok na výplatu těchto dávek jen po část kalendářního měsíce; je-li třeba pro nárok na tyto dávky a jejich výplatu osvědčit potřebné skutečnosti, vyplácejí se po osvědčení těchto skutečností. Pokud se však provádí výkon rozhodnutí srážkami z nemocenského, vyplácí se nemocenské za celý kalendářní měsíc, popřípadě za jeho část, trvá-li nárok na výplatu nemocenského jen po část měsíce, pokud bylo splnění podmínek pro nárok na nemocenské a jeho výplatu osvědčeno za celý kalendářní měsíc, popřípadě za jeho část, po kterou trval nárok na výplatu nemocenského.

(3) Dávky se vyplácejí nejpozději ve lhůtě do 1 měsíce následujícího po dni, v němž byl stanovený doklad pro nárok na výplatu dávky doručen okresní správě sociálního zabezpečení, je-li plátcem dávek okresní správa sociálního zabezpečení. Tato lhůta neběží po dobu, po kterou nejsou splněny podmínky pro výplatu dávky podle § 109 odst. 1.

(4) Termíny výplaty dávek a lhůty, ve kterých se mají podmínky pro výplatu dávek ve stanovených termínech podle odstavce 2 osvědčit, zveřejní služební útvary, věznice a ústavy pro výkon zabezpečovací detence, jsou-li plátcem dávek tyto útvary, věznice a ústavy.

(5) Dávky vyplácené okresní správou sociálního zabezpečení se pojištěnci poukazují na jeho účet u peněžního ústavu v České republice nebo se vyplácejí v hotovosti prostřednictvím držitele poštovní licence; okresní správy sociálního zabezpečení mohou dávky vyplácet prostřednictvím účtu České správy sociálního zabezpečení. Pojištěnec je povinen v žádosti o výplatu dávky uvést, kterým z uvedených způsobů má být dávka vyplacena; v případě poukazování dávky na účet je pojištěnec povinen sdělit číslo svého účtu.

(6) Dávky vyplácené služebními útvary, věznicemi a ústavy pro výkon zabezpečovací detence se vyplácejí příslušníkům způsobem, jakým se jim vyplácí služební příjem nebo plat, a ostatním pojištěncům se poukazují na jejich účet u peněžního ústavu v České republice, pokud pojištěnec o toto poukazování požádá, nebo se vyplácejí v hotovosti. Nemocenské a peněžitou pomoc v mateřství rozdělují odsouzeným osobám věznice a ústavy pro výkon zabezpečovací detence stejným způsobem jako odměnu za vykonanou práci.

(7) Požádá-li pojištěnec o změnu způsobu výplaty dávky, je její plátce povinen provést změnu způsobu výplaty dávky od nejbližšího možného termínu výplaty dávek.

(8) V případě výplaty dávky v hotovosti prostřednictvím držitele poštovní licence hradí náklady za doručení její příjemce.

* * * * *

§ 145

Zahájení řízení

(1) Řízení ve věcech účasti pojištěnce na pojištění se zahajuje na návrh pojištěnce, jeho zaměstnavatele nebo z moci úřední.

(2) Řízení o dávku se zahajuje na základě písemné žádosti pojištěnce podané podle § 109 odst. 3 ~~až 6~~ až 7 nebo podle § 153 odst. 6.

(3) Řízení o výplatě nemocenského po uplynutí podpůrčí doby (§ 27) se zahajuje na základě písemné žádosti pojištěnce. Tuto žádost lze podat nejpozději do 3 měsíců ode dne, kterým podpůrčí doba uplynula.

(4) Řízení o změně výše vyplácené nebo již přiznané dávky, o jejím odnětí nebo o zastavení její výplaty a řízení o přiznání dávky neprávem odepřené se zahajuje na návrh pojištěnce, jeho zaměstnavatele nebo z moci úřední.

(5) Řízení o krácení nebo odnětí nemocenského, řízení o povinnosti uhradit přeplatek na dávce a řízení o regresní náhradě se zahajuje z moci úřední.

(6) Řízení o prominutí přeplatku na dávce nebo regresní náhrady se zahajuje na základě písemné žádosti povinného.

(7) Řízení o povolení placení přeplateků na dávce a regresní náhrady ve splátkách se zahajuje na základě písemné žádosti povinného.

* * * * *

Platné znění příslušného ustanovení zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, s vyznačením navrhovaných změn

§ 37

Vedení a předkládání záznamů

(1) Evidence, kterou zaměstnavatel vede o občanech pro účely důchodového pojištění, musí obsahovat tyto údaje:

- a) příjmení (včetně všech dřívějších příjmení), jméno, datum a místo narození, pohlaví, místo trvalého pobytu, státní občanství, a byl-li občan účasten důchodového pojištění v cizině a zaměstnavatel je jeho prvním zaměstnavatelem po skončení této účasti, též údaj o názvu a adrese cizozemského nositele pojištění a o cizozemském čísle pojištění,
- b) rodné číslo,
- c) vznik a skončení pracovního poměru nebo jiného vztahu k zaměstnavateli, který zakládá účast na důchodovém pojištění,
- d) vyměřovací základ pojištěnce pro stanovení pojistného na důchodové pojištění za příslušná rozhodná období podle zvláštního zákona,⁵⁵⁾
- e) dobu dočasné pracovní neschopnosti, s výjimkou dočasné pracovní neschopnosti, kterou si občan přivodil úmyslně, a karantény, dobu, po kterou trvala potřeba ošetřování nebo péče o dítě ve věku do 10 let nebo jiného člena domácnosti, nejde-li o osoby, které podle zákona o nemocenském pojištění nemají nárok na ošetřovné, a skutečnost, zda pojištěnec v žádosti o ošetřovné uvedl, že je osamělý, **dobu, po kterou trvala podpůrná doba u dávky otcovské poporodní péče podle zákona o nemocenském pojištění**, a dobu před porodem, po kterou nebyla vykonávána výdělečná činnost z důvodu těhotenství, nejdříve však od začátku osmého týdne před očekávaným dnem porodu, do dne, který bezprostředně předchází dni porodu,
- f) dobu pracovního volna bez náhrady příjmu a neomluvené nepřítomnosti v práci,
- g) záznam, zda občan pobírá starobní důchod přiznaný podle § 31 zákona o důchodovém pojištění, kdo jej vyplácí, datum vzniku nároku na tento důchod, popřípadě číslo rozhodnutí o jeho přiznání, jde-li o poživatele důchodu vypláceného orgány ministerstev obrany, vnitra a spravedlnosti,
- h) jde-li o obchodní společnost za období před rokem 2014, seznam společníků a členů statutárního orgánu a dozorčí rady této společnosti za jednotlivé kalendářní měsíce a přehled kalendářních měsíců, za které tato společnost neodvedla pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, které byla povinna odvést; to platí obdobně pro družstvo,
- i) nepodléhá-li zaměstnanec nebo smluvní zaměstnanec pojištění podle zákona o důchodovém pojištění, údaje o jeho pojištění v cizině,
- j) dobu vojenské činné služby, nejde-li o vojáky z povolání.

(2) Zaměstnavatel dále vede evidenci

- a) o náhradách za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti náležející za pracovní úraz (nemoc z povolání), které vyplácí, a vystavuje občanům potvrzení o době a důvodu poskytování těchto náhrad a o výši těchto náhrad vyplacených v jednotlivých kalendářních letech,
- b) o zvláštním příspěvku horníkům, který vyplácela před rokem 1996, a vystavuje potvrzení občanům o době poskytování příspěvku a o výši příspěvku vyplaceného v jednotlivých kalendářních letech,

c) o dobách uvedených v § 16 odst. 4 větě druhé písm. a), d) a e) zákona o důchodovém pojištění, pokud tyto doby trvaly celý kalendářní měsíc, popřípadě jen po část kalendářního měsíce, pokud pracovní poměr nebo jiný vztah k zaměstnavateli, který zakládá účast na důchodovém pojištění, trval jen po část kalendářního měsíce, a v takovém kalendářním měsíci byl zúčtován příjem, který se zahrnuje do vyměřovacího základu pro stanovení pojistného na sociální zabezpečení, a o výši tohoto příjmu; zaměstnavatel vystavuje potvrzení o těchto dobách a o výši tohoto příjmu na žádost občana za jednotlivé kalendářní roky.

(3) Občané předkládají potvrzení uvedená v odstavci 2 v souvislosti se žádostí o přiznání důchodu.

(4) Jde-li o osobu samostatně výdělečně činnou a o osobu dobrovolně účastnou důchodového pojištění, vede příslušná okresní správa sociálního zabezpečení v evidenci údaje potřebné pro provádění důchodového pojištění. Okresní správa sociálního zabezpečení je na žádost osoby samostatně výdělečně činné a osoby dobrovolně účastné důchodového pojištění povinna vydat jí potvrzení o době trvání účasti na důchodovém pojištění a o vyměřovacím základu pro pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, a to nejpozději do jednoho měsíce ode dne, kdy jí žádost této osoby byla doručena. Okresní správa sociálního zabezpečení zasílá plátcí důchodu, je-li jím některý z orgánů sociálního zabezpečení uvedených v § 9 odst. 1, potvrzení o výši vyměřovacího základu pro stanovení pojistného na důchodové pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti za kalendářní rok, který bezprostředně předchází roku přiznání důchodu osobě samostatně výdělečně činné.⁵⁶⁾

(5) Jde-li o osoby vedené v evidenci krajské pobočky Úřadu práce jako uchazeči o zaměstnání, vede příslušná krajská pobočka Úřadu práce v evidenci údaje potřebné pro provádění důchodového pojištění. Krajská pobočka Úřadu práce zasílá České správě sociálního zabezpečení prostřednictvím ministerstva údaje o době, po kterou uchazeči o zaměstnání náležela podpora v nezaměstnanosti nebo podpora při rekvalifikaci, a době, po kterou tato podpora v nezaměstnanosti nebo podpora při rekvalifikaci nenáležely, a to vždy po uplynutí kalendářního roku. Ustanovení odstavce 4 věty druhé platí zde přiměřeně.

(6) Jde-li o osoby se zdravotním postižením při teoretické a praktické přípravě pro zaměstnání nebo jinou výdělečnou činnost, vede zaměstnavatel nebo vzdělávací zařízení, u nichž se příprava provádí, v evidenci údaje potřebné pro provádění důchodového pojištění. Ustanovení odstavce 4 věty druhé platí zde přiměřeně.

(7) Zaniká-li obchodní společnost [odstavec 1 písm. h)] bez právního nástupce, je povinna předat údaje uvedené v odstavci 1 písm. h) okresní správě sociálního zabezpečení uvedené v § 39 odst. 1 větě první, a to nejpozději do dne výmazu obchodní společnosti z obchodního rejstříku; to platí obdobně pro družstvo.

55) § 6 zákona ČNR č. 589/1992 Sb., ve znění zákona č. 241/1994 Sb. a zákona č. 160/1995 Sb.

56) § 11 odst. 3 písm. b) a § 16 odst. 6 zákona č. 155/1995 Sb.

* * * * *

Platná znění příslušných ustanovení zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, s vyznačením navrhovaných změn

§ 5

- (1) Pojištění jsou při splnění podmínek stanovených v tomto zákoně účastni
- a) zaměstnanci v pracovním poměru,
 - b) příslušníci Policie České republiky, Vězeňské služby České republiky, Generální inspekce bezpečnostních sborů, Bezpečnostní informační služby, Úřadu pro zahraniční styky a informace, Celní správy České republiky a Hasičského záchranného sboru České republiky⁵⁾, vojáci z povolání^{5a)} a státní zaměstnanci podle zákona o státní službě^{5b)},
 - c) členové družstva, jestliže mimo pracovněprávní vztah vykonávají pro družstvo práci,
 - d) osoby, které jsou podle zvláštního zákona jmenovány nebo voleny do funkce vedoucího správního úřadu nebo do funkce statutárního orgánu právnické osoby zřízené zvláštním zákonem, popřípadě do funkce zástupce tohoto vedoucího nebo statutárního orgánu, pokud je tímto vedoucím nebo statutárním orgánem pouze jediná osoba a jmenováním nebo volbou těmto osobám nevznikl pracovní nebo služební poměr, a osoby, které podle zvláštního zákona vykonávají veřejnou funkci mimo pracovní nebo služební poměr, pokud se na jejich pracovní vztah vztahuje ve stanoveném rozsahu zákoník práce a nejsou uvedeny v písmenech g) až i) a o) až s),
 - e) osoby samostatně výdělečně činné,
 - f) zaměstnanci činní na základě dohody o pracovní činnosti a zaměstnanci činní na základě dohody o provedení práce,
 - g) soudci,
 - h) členové zastupitelstev územních samosprávných celků a zastupitelstev městských částí nebo městských obvodů územně členěných statutárních měst a hlavního města Prahy, kteří jsou pro výkon funkce dlouhodobě uvolnění nebo kteří před zvolením do funkce člena zastupitelstva nebyli v pracovním poměru, ale vykonávají funkci ve stejném rozsahu jako dlouhodobě uvolnění členové zastupitelstva,
 - ch) poslanci Poslanecké sněmovny a senátoři Senátu Parlamentu,
 - i) prezident republiky, členové vlády, prezident, viceprezident a členové Nejvyššího kontrolního úřadu, členové Rady pro rozhlasové a televizní vysílání, členové Rady Energetického regulačního úřadu, členové Rady Ústavu pro studium totalitních režimů, členové Rady Českého telekomunikačního úřadu, finanční arbitr, zástupce finančního arbitra, Veřejný ochránce práv a zástupce Veřejného ochránce práv,
 - j) dobrovolní pracovníci pečovatelské služby,
 - k) osoby pečující o dítě a osoby, které jsou vedeny v evidenci osob, které mohou vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu, je-li těmto osobám vyplácena odměna pěstouna podle zákona o sociálně-právní ochraně dětí^{37a)},
 - l) osoby ve výkonu trestu odnětí svobody zařazené do práce a osoby ve výkonu zabezpečovací detence zařazené do práce,
 - m) pracovníci v pracovním vztahu uzavřeném podle cizích právních předpisů,
 - n) společníci a jednatelé společnosti s ručením omezeným a komanditisté komanditní společnosti, jestliže mimo pracovněprávní vztah vykonávají pro ni práci, a ředitelé obecně prospěšné společnosti, jestliže mimo pracovněprávní vztah vykonávají pro ni práci, za kterou jsou touto společností odměňováni,
 - o) prokuristé,
 - p) osoby pověřené obchodním vedením na základě smluvního zastoupení,

- q) členové kolektivních orgánů právnické osoby, kteří nejsou uvedeni v písmenech a) až c), f) až i), p) a s),
- r) likvidátoři,
- s) vedoucí organizačních složek právnické osoby, která má sídlo ve státě, s nímž Česká republika neuzavřela mezinárodní smlouvu o sociálním zabezpečení, pokud je tato složka zapsána v obchodním rejstříku a místo výkonu práce těchto vedoucích je trvale v České republice,
- t) fyzické osoby neuvedené v písmenech a) až d) a f) až s), s výjimkou členů zastupitelstev územních samosprávných celků a zastupitelstev městských částí nebo městských obvodů územně členěných statutárních měst a hlavního města Prahy, kteří nejsou pro výkon funkce dlouhodobě uvolnění nebo kteří nevykonávají funkci ve stejném rozsahu jako dlouhodobě uvolnění členové zastupitelstva,

v době zaměstnání, pokud jim v souvislosti se zaměstnáním plynou nebo by mohly plynout příjmy ze závislé činnosti, které jsou nebo by byly, pokud by podléhaly zdanění v České republice, předmětem daně z příjmu podle zvláštního právního předpisu a nejsou od této daně osvobozeny; to neplatí, jde-li o osoby uvedené v písmeni e).

(2) Pojištění jsou při splnění podmínek stanovených v tomto zákoně účastny dále

- a) osoby vedené v evidenci Úřadu práce České republiky - krajské pobočky, popřípadě pobočky pro hlavní město Prahu (dále jen „krajská pobočka Úřadu práce“) jako uchazeči o zaměstnání po dobu, po kterou jim náleží podpora v nezaměstnanosti nebo podpora při rekvalifikaci, a v rozsahu nejvýše 3 let též po dobu, po kterou jim tato podpora v nezaměstnanosti nebo podpora při rekvalifikaci nenáleží, s tím, že tato doba 3 let se zjišťuje zpětně ode dne vzniku nároku na důchod, doba, po kterou podpora v nezaměstnanosti nebo podpora při rekvalifikaci nenáležela před dosažením věku 55 let, se do ní započítává v rozsahu nejvýše 1 roku, a nezapočítává se do ní jiná náhradní doba pojištění nebo doba pojištění, které se kryjí s dobou, po kterou je osoba vedena v evidenci uchazečů o zaměstnání; za dobu, po kterou náleží podpora v nezaměstnanosti, se přitom považuje též doba, po kterou se podpora v nezaměstnanosti neposkytuje z důvodu, že osobě vedené v evidenci uchazečů o zaměstnání přísluší odstupné, odbytné nebo odchodné,
- b) osoby se zdravotním postižením zařazené v teoretické a praktické přípravě pro zaměstnání nebo jinou výdělečnou činnost,
- c) osoby konající vojenskou službu v ozbrojených silách České republiky, pokud nejsou vojáky z povolání,
- d) osoby pečující osobně o dítě ve věku do 4 let,
- e) osoby pečující osobně o osobu mladší 10 let, která je závislá na pomoci jiné osoby ve stupni I (lehká závislost), nebo o osobu, která je závislá na pomoci jiné osoby ve stupni II (středně těžká závislost) nebo stupni III (těžká závislost) anebo stupni IV (úplná závislost), pokud spolu žijí v domácnosti; podmínka domácnosti se nevyžaduje, jde-li o blízkou osobu,
- f) poživatelé invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně [§ 39 odst. 2 písm. c)] z českého pojištění, a to do dosažení věku potřebného pro vznik nároku na starobní důchod podle § 32; za poživatele invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně se pro účely účasti na pojištění považují též osoby, které nepobírají tento důchod, avšak splňují podmínky nároku na tento důchod a pobírají výsluhový příspěvek podle zvláštních zákonů,
- g) osoby po skončení výdělečné činnosti, která zakládala jejich účast na nemocenském pojištění podle zvláštního právního předpisu, po dobu trvání dočasné pracovní neschopnosti, kterou si nepřivodily úmyslně, pokud tato dočasná pracovní neschopnost

vznikla v době této výdělečné činnosti nebo v ochranné lhůtě podle zvláštního právního předpisu, po dobu karantény nařízené podle zvláštního právního předpisu v době této výdělečné činnosti nebo v ochranné lhůtě podle zvláštního právního předpisu, po dobu trvání podpůrčí doby u ošetrovného **a u dávky otcovské poporodní péče** a po dobu trvání podpůrčí doby u peněžité pomoci v mateřství v období před porodem,

- h) osoby, kterým je poskytována zvláštní ochrana a pomoc na základě zákona upravujícího zvláštní ochranu svědka a dalších osob v souvislosti s trestním řízením, pokud podle vyjádření orgánu příslušného k poskytování zvláštní ochrany a pomoci nemohou vykonávat výdělečnou činnost.

(3) Zaměstnáním se pro účely tohoto zákona rozumí činnost osob uvedených v odstavci 1 písm. a) až d) a f) až t) pro zaměstnavatele, ze které jim plynou nebo by mohly plynout od zaměstnavatele příjmy ze závislé činnosti, které jsou nebo by byly, pokud by podléhaly zdanění v České republice, předmětem daně z příjmu podle zvláštního právního předpisu a nejsou od této daně osvobozeny. Dobou zaměstnání se pro účely tohoto zákona rozumí období od počátku výkonu činnosti osoby uvedené v odstavci 1 písm. a) až d) a f) až t) pro zaměstnavatele do konce období, v němž tato činnost měla nebo mohla být vykonávána.

(4) Za zaměstnance v pracovním poměru [odstavec 1 písm. a)] se pro účely tohoto zákona považuje též osoba činná v poměru, který má obsah pracovního poměru, avšak pracovní poměr nevznikl, neboť nebyly splněny všechny podmínky stanovené pracovněprávními předpisy pro jeho vznik.

(5) Ustanovení odstavce 1 se nevztahuje na osoby, které jsou zaměstnanci zahraničního zaměstnavatele a jsou činní v České republice ve prospěch tohoto zaměstnavatele; zahraničním zaměstnavatelem se pro účely tohoto zákona rozumí zaměstnavatel, jehož sídlo je na území státu, s nímž Česká republika neuzavřela mezinárodní smlouvu o sociálním zabezpečení.

4) Nařízení vlády č. 262/1994 Sb., o odměnách členům zastupitelstev v obcích.

5) Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů.

5a) Zákon č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, ve znění pozdějších předpisů.

5b) Zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě.

5c) § 8 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

5e) Zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů.

5f) Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

6) § 33 zákona č. 76/1959 Sb., o některých služebních poměrech vojáků, ve znění zákona č. 226/1992 Sb.

§ 116 až 119 zákona ČNR č. 186/1992 Sb., o služebním poměru příslušníků Policie České republiky, ve znění zákona č. 26/1993 Sb.

§ 119 až 123 zákona č. 154/1994 Sb., o Bezpečnostní informační službě.

28) Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti.

28a) § 25 odst. 3 až 5 zákona č. 435/2004 Sb.

37) Zákon č. 426/2011 Sb., o důchodovém spoření.

37a) § 4a písm. b) a c) a § 47i zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů.

§ 16

(1) Osobní vyměřovací základ je měsíční průměr úhrnu ročních vyměřovacích základů pojištěnce za rozhodné období (§ 18). Tento průměr se vypočte jako součin koeficientu 30,4167 a podílu úhrnu ročních vyměřovacích základů za rozhodné období a počtu kalendářních dnů připadajících na rozhodné období; jsou-li v rozhodném období vyloučené doby (odstavce 4 až 6), snižuje se o ně počet kalendářních dnů připadajících na rozhodné období.

(2) Roční vyměřovací základ pojištěnce se stanoví jako součin úhrnu vyměřovacích základů pojištěnce za kalendářní rok a koeficientu nárůstu všeobecného vyměřovacího základu (§ 17 odst. 1). Úhrn vyměřovacích základů pojištěnce za jednotlivý kalendářní rok po roce 2007 nesmí být vyšší než maximální vyměřovací základ pro pojistné^{17c)} stanovený pro tento rok; do tohoto úhrnu se však nezapočítávají vyměřovací základy osoby dobrovolně účastné pojištění.

(3) Vyměřovacím základem pojištěnce je vyměřovací základ pro stanovení pojistného podle zvláštního zákona¹⁷⁾ a za dobu před 1. lednem 1996 hrubý výdělek stanovený pro účely důchodového zabezpečení podle předpisů platných před 1. lednem 1996. Vyměřovací základ pro stanovení pojistného a hrubý výdělek se považují za vyměřovací základ pojištěnce podle věty první nejdříve ode dne zaplacení pojistného, jde-li o pojištěnce, u nichž pro započtení doby pojištění před 1. lednem 1996 byla v předpisech platných před tímto dnem stanovena podmínka zaplacení pojistného, a o pojištěnce, u nichž pro započtení doby pojištění po 31. prosinci 1995 je v § 11 odst. 1 stanovena podmínka zaplacení pojistného; ustanovení § 11 odst. 2 věty druhé, a jde-li o dobu po 30. červnu 2002, též věty třetí a čtvrté, platí zde obdobně. Do vyměřovacího základu pojištěnce se zahrnuje náhrada mzdy, platu nebo jiného příjmu započitatelného do vyměřovacího základu pro stanovení pojistného podle zvláštního zákona¹⁷⁾ nebo hrubého výdělku náležející v případě uvedeném v § 11 odst. 2 větě třetí v kalendářních měsících, za které náležela; tato náhrada, která náleží na základě pravomocného rozhodnutí soudu nebo mimosoudní dohody, se započte v kalendářních měsících, za které náleží, a pokud nebyla její výše v jednotlivých kalendářních měsících stanovena, rozpočte se úměrně na celá období, kterých se toto rozhodnutí nebo tato dohoda týká. Do vyměřovacího základu pojištěnce za dobu po 31. prosinci 2016 se pro účely stanovení ročního vyměřovacího základu zahrnuje též úrazová renta^{19a)}. Do vyměřovacího základu pojištěnce za dobu po 31. prosinci 1995 se pro účely stanovení ročního vyměřovacího základu zahrnuje též náhrada za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti náležející za pracovní úraz (nemoc z povolání)¹⁸⁾ a náhrada za ztrátu na služebním příjmu (platu) po skončení neschopnosti k službě.¹⁹⁾ Jde-li o pojištěnce uvedeného v § 6, který platí pojistné za kalendářní rok předcházející o více než jeden rok kalendářnímu roku, ve kterém je pojistné placeno, upraví se vyměřovací základ, z něhož je toto pojistné placeno, tak, že se vynásobí koeficientem stanoveným jako podíl, v jehož čitateli je všeobecný vyměřovací základ (§ 17 odst. 2) za kalendářní rok, za který se pojistné platí, a ve jmenovateli je všeobecný vyměřovací základ za kalendářní rok, který o dva roky předchází kalendářnímu roku, ve kterém bylo pojistné zaplacené, vynásobený přepočítacím koeficientem (§ 17 odst. 4) pro úpravu tohoto všeobecného vyměřovacího základu; tento koeficient se stanoví s přesností na čtyři platná desetinná místa.

(4) Vyloučenými dobami jsou před 1. lednem 1996 doby, které se podle předpisů platných před tímto dnem vylučovaly při zjišťování hrubých výdělků pro účely výpočtu průměrného měsíčního výdělku, doby, v nichž byl pojištěnec účasten důchodového pojištění nebo zabezpečení podle předpisů platných před tímto dnem, nelze-li zjistit výši vyměřovacích základů za dobu zaměstnání před tímto dnem, a doby uvedené v písmenu j); přitom doby studia po dosažení věku 18 let jsou vyloučenými dobami pouze v rozsahu, v jakém se považují za náhradní dobu pojištění. Vyloučenými dobami jsou po 31. prosinci 1995, pokud se nekryjí s dobou účasti na pojištění osob uvedených v § 5 odst. 1 písm. e), dobou pojištění, v níž měl pojištěnec příjmy, které se zahrnují do vyměřovacího základu, dobou pojištění podle § 11 odst. 1 písm. b), nebo dobou, za kterou náležely náhrady uvedené v odstavci 3 větě čtvrté, doby

- a) dočasné pracovní neschopnosti, kterou si pojištěnec nezpůsobil úmyslně, pokud dočasná pracovní neschopnost vznikla nejpozději v poslední den ochranné lhůty podle zvláštního právního předpisu^{5e)}, doby karantény nařízené podle zvláštního právního předpisu^{5f)}, doby, po kterou trvala potřeba ošetřování nebo péče o dítě ve věku do 10 let nebo jiného člena domácnosti podle zvláštního právního předpisu^{5e)}, nejde-li o osoby, které nemají nárok na ošetřovné, nejvýše však v rozsahu prvních 9 kalendářních dnů potřeby ošetřování nebo péče, popřípadě prvních 16 kalendářních dnů, jde-li o osamělého zaměstnance, který má v péči aspoň jedno dítě ve věku do 16 let, které neukončilo povinnou školní docházku, **doby, po kterou trvala podpůrná doba u dávky otcovské poporodní péče podle zvláštního právního předpisu^{5e)}**, a doby před porodem, po kterou nebyla vykonávána výdělečná činnost z důvodu těhotenství, nejdříve však od začátku osmého týdne před očekávaným dnem porodu do dne, který bezprostředně předcházeli dni porodu,
- b) pobírání invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně, popřípadě plného invalidního důchodu, nebo pobírání starobního důchodu; přitom se za pobírání těchto důchodů považuje i vyplácení obdobných důchodů od cizozemského nositele pojištění,
- c) po které pojištěnec byl poplatníkem pojistného na pojištění, nelze-li zjistit výši jeho vyměřovacích základů,
- d) výkonu vojenské služby v ozbrojených silách České republiky, pokud nejde o vojáky z povolání a vojáky v další službě,⁵⁾ a výkonu civilní služby,
- e) účasti na pojištění osob uvedených v § 5 odst. 2 písm. d) a e),
- f) soustavné přípravy na budoucí povolání studiem na střední nebo vysoké škole v České republice, a to po dobu prvních 6 let tohoto studia po dosažení věku 18 let,
- g) účasti na pojištění osob uvedených v § 5 odst. 2 písm. a) a h),
- h) teoretické a praktické přípravy pro zaměstnání nebo jinou výdělečnou činnost osoby se zdravotním postižením,²⁸⁾
- ch) ode dne přiznání důchodu do konce roku přiznání důchodu, jde-li o případy uvedené v § 18 odst. 2 a 3, a doby před dosažením 18 let věku, jde-li o případy uvedené v § 18 odst. 2,
- i) za něž byly podle zákona o ochraně zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele a o změně některých zákonů vyplaceny mzdové nároky v nižší částce, než náležely,
- j) za něž v případě uvedeném v § 11 odst. 2 větě třetí nebyla náhrada mzdy, platu nebo jiného příjmu započitatelného do vyměřovacího základu pro stanovení pojistného podle zvláštního zákona¹⁷⁾ přiznána soudem,
- k) pobírání starobní penze na určenou dobu, doživotní penze nebo penze na přesně stanovenou dobu s přesně stanovenou výší důchodu podle zákona upravujícího doplňkové penzijní spoření do dosažení věku potřebného pro vznik nároku na starobní důchod stanoveného podle § 32, pokud jsou splněny podmínky stanovené v § 22 odst. 4 nebo § 23 odst. 6 zákona č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření.

(5) Činí-li součet vyloučených dob uvedených v odstavci 4 větě druhé písm. f) a h) více než 1825 kalendářních dnů, omezí se počet těchto vyloučených dob nad 1825 kalendářních dnů na jednu polovinu.

(6) Doba účasti na pojištění osob uvedených v § 5 odst. 1 písm. e) uvedená v § 11 odst. 3 písm. b) se považuje za vyloučenou dobu do zjištění výše pojistného podle skutečného příjmu ze samostatné výdělečné činnosti.

(7) Jestliže zaměstnavatel pojištěnci započitatelný příjem do vyměřovacího základu

- a) zúčtoval v plném rozsahu, zahrnuje se tento příjem do vyměřovacího základu, a to i když tento příjem nebyl pojištěnci v plném rozsahu vyplacen; v tomto případě se ustanovení odstavce 4 písm. i) nepoužije a do vyměřovacího základu se nezahrnují ani mzdové nároky uspokojené krajskou pobočkou Úřadu práce,
- b) zúčtoval v částečném rozsahu, je celá doba, za kterou nebyl zúčtován příjem započitatelný do vyměřovacího základu, vyloučenou dobou podle odstavce 4 písm. i); v tomto případě se do vyměřovacího základu nezahrnují částky příjmu vyplacené zaměstnavatelem ani mzdové nároky uspokojené krajskou pobočkou Úřadu práce,
- c) nezúčtoval, použije se ustanovení odstavce 4 písm. i); v tomto případě se do vyměřovacího základu nezahrnují mzdové nároky uspokojené krajskou pobočkou Úřadu práce.

(8) Doby uvedené v odstavci 4 větě druhé písm. a) až k) se považují za vyloučené doby, i když se kryjí s dobou účasti na pojištění osob uvedených v § 5 odst. 1 písm. e), s dobou pojištění, v níž měl pojištěnec příjmy, které se zahrnují do vyměřovacího základu, nebo s dobou, za kterou náležely náhrady uvedené v odstavci 3 větě čtvrté, pokud o to pojištěnec nebo jiný oprávněný požádá; příjmy dosažené v takto určených vyloučených dobách se do vyměřovacího základu nezahrnují. Dosaženým příjmem se rozumí příjem zúčtovaný a u osob samostatně výdělečně činných se jejich příjmem dosaženým v období, které se kryje s vyloučenými dobami, rozumí poměrná část vyměřovacího základu pro pojistné za kalendářní rok, v němž je vyloučená doba podle věty první. Postup podle věty první se týká pouze celého časového úseku, po který se doby uvedené ve větě první vzájemně kryjí. Způsob podání žádosti podle věty první a lhůty, v nichž lze žádost podat, stanoví zvláštní právní předpis^{19b)}.

(9) Osobní vyměřovací základ, roční vyměřovací základ pojištěnce a výpočtový základ se zaokrouhlují na celé koruny nahoru.

5) Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů.

5a) Zákon č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, ve znění pozdějších předpisů.

5e) Zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů.

5f) Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

17) Zákon ČNR č. 589/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

17c) § 15a odst. 1 zákona č. 589/1992 Sb., ve znění zákona č. 261/2007 Sb.

18) § 195 a § 206 odst. 2 zákoníku práce.

19) Např. § 92 odst. 2 zákona ČNR č. 186/1992 Sb., § 106 odst. 2 zákona č. 154/1994 Sb.

19a) § 20 a 21 zákona č. 266/2006 Sb., o úrazovém pojištění zaměstnanců.

19b) § 83 odst. 3 a § 86 odst. 5 zákona č. 582/1991 Sb., ve znění zákona č. 306/2008 Sb.

28) Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti.

* * * * *

§ 52

- (1) Na sirotčí důchod má nárok nezaopatřené dítě, zemřel-li
- a) rodič (osvojitel) dítěte, nebo
 - b) osoba, která převzala dítě do péče nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí soudu o svěřením dítěte do ~~výchovy jiné osoby nebo do společné výchovy manželů³⁷⁾~~,
péče nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí soudu o svěřením dítěte do péče jiné osoby;

jestliže rodič (osvojitel) nebo osoba uvedená v písmenu b) byli poživateli starobního nebo invalidního důchodu nebo ke dni smrti splnili podmínku potřebné doby pojištění pro nárok na invalidní důchod nebo podmínky nároku na starobní důchod stanovené v § 29 nebo § 31 odst. 1 anebo zemřeli následkem pracovního úrazu. Podmínka potřebné doby pojištění pro nárok na invalidní důchod se pro účely vzniku nároku na sirotčí důchod považuje za splněnou, byla-li získána aspoň polovina potřebné doby pojištění uvedené v § 40. **Podmínka potřebné doby pojištění pro nárok na invalidní důchod se pro účely vzniku nároku na sirotčí důchod považuje za splněnou též, byl-li získán aspoň 1 rok doby pojištění uvedené v § 11 a § 13 odst. 1 přede dnem smrti v období uvedeném v § 40 odst. 2 větě první anebo, jde-li o pojištěnce staršího 38 let, byly-li získány aspoň 2 roky doby pojištění uvedené v § 11 a § 13 odst. 1 přede dnem smrti v období uvedeném v § 40 odst. 2 větě druhé.**

(2) Osířelé nezaopatřené dítě má za splnění podmínek stanovených v odstavci 1 nárok na sirotčí důchod po každém z rodičů (osvojitelů) nebo osobě uvedené v odstavci 1 písm. b).

(3) Nárok na sirotčí důchod nevzniká po osobě uvedené v § 5 odst. 1 písm. k) nebo jejímu manželovi.

(4) Nárok na sirotčí důchod zaniká osvojením. Pokud oboustranně osířelé dítě osvojí jen jedna osoba, zaniká nárok na ten sirotčí důchod, který náležel po osobě, kterou osvojitel nahradil. Dojde-li ke zrušení osvojení, vznikne nárok na sirotčí důchod znovu, a to ve výši, v jaké by náležel, kdyby byl vyplácen ke dni zrušení osvojení.

(5) Nárok na sirotčí důchod po osobě uvedené v § 52 odst. 1 písm. b) zaniká svěřením dítěte do ~~výchovy jiné osoby nebo do společné výchovy manželů³⁷⁾~~ **péče nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí soudu o svěřením dítěte do péče jiné osoby;** ustanovení odstavce 4 platí přiměřeně.

(6) Pro nárok na sirotčí důchod platí § 50 odst. 6 přiměřeně.

~~37) § 45 zákona o rodině, ve znění pozdějších předpisů.~~

* * * * *

Platná znění příslušných ustanovení zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, s vyznačením navrhovaných změn:

§ 66

Čerpání dovolené

(1) Nástup dovolené určuje služební funkcionář s přihlédnutím k důležitým zájmům služby a k oprávněným požadavkům příslušníka tak, aby ji mohl vyčerpat do konce kalendářního roku. Jestliže příslušník nemohl dovolenou v kalendářním roce vyčerpat pro důležitý zájem služby, určí její nástup služební funkcionář tak, aby ji mohl příslušník vyčerpat do konce následujícího kalendářního roku. Služební funkcionář je povinen příslušníkovi, jehož služební poměr trval celý kalendářní rok, určit čerpání dovolené nejméně v délce 2 týdnů v kalendářním roce, jestliže mu na ni vznikl nárok. Den nástupu dovolené oznamuje služební funkcionář příslušníkovi nejméně 15 dnů předem; tuto dobu lze zkrátit jen v případě, že příslušník o určení nástupu dovolené požádá.

(2) Služební funkcionář může v důležitém zájmu služby změnit příslušníkovi určený nástup dovolené nebo jej z dovolené odvolat. Vznikne-li příslušníkovi v souvislosti se změnou určeného nástupu dovolené nebo v souvislosti s odvoláním z dovolené majetková újma, má nárok na její náhradu.

(3) Služební funkcionář nesmí určit čerpání dovolené **na dobu, kdy je příslušníkovi vyplácena dávka otcovské poporodní péče (dále jen „otcovská“)**, na dobu, kdy je příslušník uznán neschopným ke službě, ani na dobu, po kterou je příslušnice na mateřské nebo rodičovské dovolené nebo příslušník na rodičovské dovolené. Na dobu ostatních důležitých osobních překážek ve službě může služební funkcionář určit příslušníkovi čerpání dovolené jen na jeho žádost.

(4) Požádá-li příslušnice o poskytnutí dovolené tak, aby bezprostředně navazovala na skončení mateřské dovolené, nebo požádá-li příslušník o poskytnutí dovolené tak, aby bezprostředně navazovala na dobu, po kterou je příslušnice oprávněna čerpat mateřskou dovolenou, je služební funkcionář povinen jejich žádosti vyhovět.

(5) ~~Byl-li příslušník během dovolené uznán neschopným ke službě nebo ošetřuje-li nemocného člena rodiny, dovolená se mu přerušuje~~ **Byl-li příslušník během dovolené uznán neschopným ke službě, ošetřuje-li nemocného člena rodiny nebo je-li mu vyplácena otcovská, dovolená se mu přerušuje**; to neplatí, jestliže služební funkcionář určí čerpání dovolené na dobu ošetřování nemocného člena rodiny nebo péče o dítě na žádost příslušníka. Dovolená příslušnice se také přerušuje nástupem mateřské nebo rodičovské dovolené a u příslušníka nástupem rodičovské dovolené.

(6) Za týden, popřípadě za 1 den čerpání dovolené se u příslušníka považuje doba uvedená v § 52 odst. 2.

* * * * *

§ 78

(1) Nemocenské pojištění příslušníků upravuje zvláštní právní předpis³⁷⁾.

(2) ~~U příslušníka je neschopnost ke službě nebo nařízení karantény omluvenou překážkou ve službě. U příslušníka je neschopnost ke službě, nařízení karantény nebo vyplacení otcovské omluvenou překážkou ve službě.~~ **U příslušníka je neschopnost ke službě, nařízení karantény nebo vyplacení otcovské omluvenou překážkou ve službě.** Neschopností ke službě se pro účely tohoto zákona rozumí dočasná pracovní neschopnost uznaná podle zvláštního právního předpisu³⁷⁾.

37) Zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění.

38) § 16 odst. 1 zákona č. 32/1957 Sb., ve znění zákona č. 113/1997 Sb. a zákona č. 238/2000 Sb.

* * * * *

Platné znění příslušného ustanovení zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, s vyznačením navrhovaných změn

§ 192

(1) Zaměstnanec, který byl uznán dočasně práce neschopným nebo kterému byla nařízena karanténa, přísluší v době prvních 14 kalendářních dnů a v období od 1. ledna 2012 do 31. prosince 2013 v době prvních 21 kalendářních dnů trvání dočasné pracovní neschopnosti nebo karantény náhrada mzdy nebo platu ve dnech podle věty druhé a ve výši podle odstavce 2, pokud ke dni vzniku dočasné pracovní neschopnosti nebo karantény zaměstnanec splňuje podmínky nároku na nemocenské podle předpisů o nemocenském pojištění. V mezích období uvedeného ve větě první přísluší tato náhrada mzdy nebo platu za dny, které jsou pro zaměstnance pracovními dny, a za svátky, za které jinak přísluší zaměstnanci náhrada mzdy nebo se mu plat nebo mzda nekrátí, pokud v těchto jednotlivých dnech splňuje podmínky nároku na výplatu nemocenského podle předpisů o nemocenském pojištění, a pokud pracovní poměr trvá, ne však déle než do dne vyčerpání podpůrné doby určené pro výplatu nemocenského⁶¹⁾; náhrada mzdy nebo platu nepřísluší za první 3 takovéto dny dočasné pracovní neschopnosti, nejvýše však za prvních 24 neodpracovaných hodin z rozvržených směn. Vznikla-li dočasná pracovní neschopnost ode dne, v němž má zaměstnanec směnu již odpracovanou, počíná období 14 kalendářních dnů a v období od 1. ledna 2012 do 31. prosince 2013 období 21 kalendářních dnů dočasné pracovní neschopnosti pro účely poskytování náhrady mzdy nebo platu následujícím kalendářním dnem. Jestliže v období prvních 14 kalendářních dnů a v období od 1. ledna 2012 do 31. prosince 2013 v období prvních 21 kalendářních dnů trvání dočasné pracovní neschopnosti nebo karantény náleží nemocenské⁶²⁾ ~~nebo peněžitá pomoc v mateřství⁶³⁾~~, **peněžitá pomoc v mateřství⁶³⁾ nebo dávka otcovské poporodní péče¹¹³⁾**, náhrada mzdy nebo platu nepřísluší. Vznikne-li zaměstnanci v době dočasné pracovní neschopnosti nebo karantény právo na náhradu mzdy nebo platu podle věty první až třetí, nepřísluší mu současně náhrada mzdy nebo platu z důvodu jiné překážky v práci.

(2) Náhrada mzdy nebo platu podle odstavce 1 přísluší ve výši 60 % průměrného výdělku. Pro účely stanovení náhrady mzdy nebo platu se zjištěný průměrný výdělek upraví obdobným způsobem, jakým se upravuje denní vyměřovací základ pro výpočet nemocenského z nemocenského pojištění⁶⁴⁾, s tím, že pro účely této úpravy se příslušná redukční hranice stanovená pro účely nemocenského pojištění^{64a)} vynásobí koeficientem 0,175 a poté zaokrouhlí na haléře směrem nahoru. Má-li zaměstnanec za pracovní den, v němž mu vzniklo nebo zaniklo právo na náhradu mzdy nebo platu podle odstavce 1, také právo na mzdu nebo plat za část pracovní doby, přísluší mu za tento den jen poměrný díl náhrady mzdy nebo platu připadající na tu část pracovní doby, za kterou mu nenáleží mzda nebo plat.

(3) Dohodnutá nebo vnitřním předpisem stanovená výše náhrady mzdy nebo platu i za dobu uvedenou v odstavci 1 části věty druhé za středníkem nebo nad výši uvedenou v odstavci 2 větě první nesmí převýšit průměrný výdělek (§ 356 odst. 1).

(4) Náhrada mzdy nebo platu stanovená podle odstavců 2 a 3 musí být snížena o 50 %, jde-li o případy, kdy je podle předpisů o nemocenském pojištění nárok na nemocenské v poloviční výši⁶⁵⁾.

(5) Porušil-li zaměstnanec v období prvních 14 kalendářních dnů a v období od 1. ledna 2012 do 31. prosince 2013 v období prvních 21 kalendářních dnů dočasné pracovní neschopnosti povinnosti uvedené v odstavci 6 větě první, které jsou součástí režimu dočasně práce neschopného pojištěnce, může zaměstnavatel se zřetelem na závažnost porušení těchto povinností náhradu mzdy nebo platu snížit nebo neposkytnout. Náhrada mzdy nebo platu nesmí být snížena nebo neposkytnuta, jestliže byla pro totéž porušení režimu dočasně práce neschopného pojištěnce dána zaměstnanci výpověď podle § 52 písm. h).

(6) Zaměstnavatel je oprávněn kontrolovat, zda zaměstnanec, který byl uznán dočasně práce neschopným, dodržuje v období prvních 14 kalendářních dnů a v období od 1. ledna 2012 do 31. prosince 2013 v období prvních 21 kalendářních dnů dočasné pracovní neschopnosti stanovený režim dočasně práce neschopného pojištěnce, pokud jde o povinnost stanovenou zvláštním právním předpisem⁶⁶⁾ zdržovat se v místě pobytu a dodržovat dobu a rozsah povolených vycházek. Zaměstnavatel je povinen v případě zjištění porušení povinnosti uvedené ve větě první zaměstnancem vyhotovit o kontrole písemný záznam s uvedením skutečností, které znamenají porušení tohoto režimu; stejnopis tohoto záznamu je zaměstnavatel povinen doručit zaměstnanci, který tento režim porušil, okresní správě sociálního zabezpečení příslušné podle místa pobytu zaměstnance v době dočasně pracovní neschopnosti⁶⁷⁾ a ošetřujícímu lékaři dočasně práce neschopného zaměstnance. Zaměstnavatel je oprávněn požádat ošetřujícího lékaře, který stanovil zaměstnanci režim dočasně práce neschopného pojištěnce, o sdělení tohoto režimu v rozsahu, který je zaměstnavatel oprávněn kontrolovat, a o zhodnocení zaměstnavatelem zjištěných případů porušení tohoto režimu. Zaměstnanec je povinen umožnit zaměstnavateli kontrolu dodržování svých povinností uvedených ve větě první.

58) Zákon č. 187/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

59) Zákon č. 258/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

61) § 26 zákona č. 187/2006 Sb.

62) § 48 odst. 2 zákona č. 187/2006 Sb.

63) § 33 zákona č. 187/2006 Sb.

64) § 21 a 22 zákona č. 187/2006 Sb.

64a) § 22 zákona č. 187/2006 Sb.

65) § 31 zákona č. 187/2006 Sb.

66) § 56 odst. 2 písm. b) zákona č. 187/2006 Sb.

67) § 83 odst. 2 písm. b) zákona č. 187/2006 Sb.

113) § 38b zákona č. 187/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

* * * * *